

1238.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, br. 40/10, 06/13, 70/17 i 125/23) i člana 26 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore („Službeni list CG”, broj 99/24), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 25. jula 2025. godine, donio je

O D L U K U O MINIMALNIM STANDARDIMA ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA U RAZVOJNOJ BANCII CRNE GORE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom propisuju se minimalni standardi za upravljanje rizicima kojima je Razvojna banka Crne Gore (u daljem tekstu: Razvojna banka) izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **rizični profil** je mjera, odnosno procjena svih rizika kojima je ili bi mogla da bude izložena Razvojna banka u svom poslovanju;
- 2) **kultura rizika** su norme, stavovi i ponašanja koji su povezani sa sviješću o rizicima, preuzimanjem rizika i upravljanjem rizicima, kao i kontrolama na osnovu kojih se donose odluke o rizicima;
- 3) **kontrolisanje rizika** je sveukupnost strateških ciljeva, metoda, kriterijuma i postupaka koji se sprovedu radi preuzimanja, izbjegavanja, smanjenja ili prenosa utvrđenog rizika;
- 4) **testiranje otpornosti na stres** je procjena uticaja određenih događaja i procesa, uključujući mikroekonomske i makroekonomske scenarije, na ukupnu kapitalnu poziciju Razvojne banke ili na izvore finansiranja i likvidnost projekcijom izvora kapitala i kapitalnih zahtjeva Razvojne banke ili uticaja šokova na ukupnu likvidnosnu poziciju Razvojne banke, uključujući i određivanje kapitalnih zahtjeva;
- 5) **reputacioni rizik** je rizik gubitka povjerenja u integritet Razvojne banke zbog negativnog mišljenja javnosti o poslovnoj praksi Razvojne banke, bez obzira da li postoji osnov za takvo mišljenje;
- 6) **rizik zemlje** je:
 - rizik da centralna vlada, centralna banka i/ili subjekti koji imaju tretman centralne vlade neće izmiriti svoje obaveze prema domaćim povjeriocima i/ili povjeriocima u drugim državama, i
 - rizik da druga ugovorna strana sa sjedištem ili prebivalištem izvan Crne Gore zbog ekonomskih i političkih činilaca koji su specifični za zemlju u kojoj druga ugovorna strana ima sjedište ili prebivalište neće izmiriti svoje obaveze.
- 7) **rizik modela** je rizik gubitka koji bi Razvojna banka mogla da pretrpi zbog odluka koje bi se mogle prije svega zasnivati na rezultatima internih modela, i to zbog grešaka u oblikovanju, primjeni ili upotrebi tih modela;
- 8) **strateški rizik** je rizik gubitka do kojeg dolazi zbog donošenja pogrešnih poslovnih odluka, neprilagodljivosti promjenama u ekonomskom okruženju i slično;
- 9) **informacioni sistem (IS)** je sveobuhvatni skup tehničke infrastrukture (softverska i hardverska imovina), organizacije, ljudi i postupaka za generisanje, prikupljanje, čuvanje, prenos, prikazivanje, korišćenje, modifikaciju i druge postupke obrade informacija;
- 10) **resursi informacionog sistema** obuhvataju softversku, hardversku i informacionu imovinu, ljude i procese;
- 11) **softverska imovina** (softverske komponente IS) obuhvata sve tipove aplikativnog i sistemskog softvera, baze podataka, razvojne alate, uslužne programe i ostali softver;
- 12) **hardverska imovina** (hardverske komponente IS) obuhvata računare i računarsku opremu, komunikacionu opremu, medije za čuvanje podataka i ostalu tehničku opremu koja podržava rad informacionog sistema;
- 13) **informaciona imovina** obuhvata podatke u bazama podataka, datoteke sa podacima, programski kod, konfiguraciju hardverske imovine, tehničku i korisničku dokumentaciju, izvještaje, strategije, politike, procedure, ostala interna akta i slično;
- 14) **informaciona tehnologija (IT)** je kombinacija hardverske i softverske imovine koja omogućava automatizovano generisanje, prikupljanje, obradu, čuvanje, prenos, prikazivanje i/ili korišćenje informacija;
- 15) **IT sistem** je informaciona tehnologija uređena kao dio mehanizma ili međusobno povezane mreže koja pruža podršku poslovanju Razvojne banke;
- 16) **IT servis** je usluga koju IT sistem pruža unutrašnjim ili spoljnim korisnicima informacionog sistema;
- 17) **IT projekat** je svaki projekat ili njegov dio u kojem se IT sistemi ili servisi mijenjaju, zamjenjuju, stavljaju van upotrebe ili implementiraju. IT projektom se smatraju i oni projekti koji su sastavni dio širih IT projektnih programa ili projektnih programa transformacije poslovanja;
- 18) **korisnici informacionog sistema** su sva lica koja su ovlašćena da razvijaju, održavaju i/ili koriste informacioni sistem (zaposleni u Razvojnoj banci, zaposleni kod pružaoca usluge koji pristupaju informacionom sistemu Razvojne banke, klijenti koji informacionom sistemu Razvojne banke pristupaju preko elektronskih interaktivnih kanala komunikacije itd.);
- 19) **rizik informacionog sistema** je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Razvojne banke, ostvarenje njenih poslovnih ciljeva, kao i poslovanje u skladu sa propisima, usljed neadekvatnog upravljanja informacionim sistemom, ili zbog druge slabosti tog sistema koja negativno utiče na njegovu funkcionalnost ili sigurnost;
- 20) **incident** je jedan ili više povezanih događaja koji nijesu planirani, a koji su ili će vjerovatno narušiti sigurnost ili funkcionalnost informacionog sistema Razvojne banke;
- 21) **informaciona sigurnost** je stanje u kojem samo ovlašćeni korisnici (povjerljivost) imaju pristup tačnim i kompletnim informacijama (integritet) kada za tim imaju potrebu (dostupnost);
- 22) **povjerljivost informacije** znači da informacija nije otkrivena ili dostupna neovlašćenim licima;
- 23) **integritet informacije** znači da informacija, odnosno podatak nije, neovlašćeno ili nepredviđeno promijenjen;

- 24) **dostupnost informacije** znači da ovlašćeno lice može blagovremeno pristupiti informaciji i iskoristiti je;
- 25) **pouzdanost informacionog sistema** znači da informacioni sistem funkcioniše dosljedno i očekivano i da daje očekivane, tačne rezultate;
- 26) **rizik ročne neusklađenosti kamatnih stopa** (*eng. gap risk*) je rizik koji proizilazi iz ročne strukture instrumenata koji su osjetljivi na kamatne stope koja proizilazi iz razlika u vremenu promjene njihove stope, što obuhvata promjene ročne strukture kamatnih stopa koje se pojavljuju dosljedno na krivoj prinosa (paralelni rizik) ili diferencijalno po periodu (neparalelni rizik);
- 27) **bazni rizik** (*eng. basis risk*) je rizik koji proizilazi iz uticaja relativnih promjena kamatnih stopa na instrumente koji su osjetljivi na kamatne stope koji imaju slične rokove dospelosti, ali koji se vrednuju primjenom različitih indeksa kamatnih stopa, a taj rizik proizilazi iz nesavršenosti korelacije u prilagođavanju stopa koje su zarađene i plaćene za različite instrumente koji su osjetljivi na kamatne stope sa generalno sličnim karakteristikama promjene kamatnih stopa;
- 28) **rizik opcije** (*eng. option risk*) je rizik koji proizilazi iz opcija, pri kojem Razvojna banka ili njen klijent može da promijeni nivo i ročnost novčanih tokova, odnosno rizik koji proizilazi iz instrumenata koji su osjetljivi na kamatne stope u okviru kojih je vjerovatno da će njihov imalac iskoristiti opciju, ako je to u njegovom finansijskom interesu i rizik koji proizilazi iz fleksibilnosti ugrađene opcije implicitno ili u sklopu instrumenata koji su osjetljivi na kamatne stope, na način da promjene kamatnih stopa mogu da utiču na promjenu ponašanja klijenta
- 29) **analiza scenarija** je procjena uticaja istovremene promjene više faktora rizika na finansijsko stanje Razvojne banke u jasno definisanim okolnostima stresa;
- 30) **analiza osjetljivosti** je procjena uticaja jednog određenog faktora rizika na finansijsko stanje Razvojne banke, pri čemu uzrok stresa nije identifikovan;
- 31) **bafer za likvidnost** je iznos likvidne aktive koji Razvojna banka drži u skladu sa čl. 125 do 133 ove odluke;
- 32) **izvještajna valuta** je valuta koja se koristi za potrebe izvještavanja u skladu sa ovom odlukom, iskazana u EUR;
- 33) **zahtjev za pokriće aktive** je odnos aktive i obaveza određen u odnosu na pokrivene obveznice, radi kreditnog poboljšanja;
- 34) **subjekat javnog sektora** ima značenje utvrđeno Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Odluka o adekvatnosti kapitala Razvojne banke);
- 35) **mikro, malo i srednje pravno lice** (u daljem tekstu: MSP) ima značenje utvrđeno zakonom kojim se uređuje računovodstvo;
- 36) **neto odliv likvidne aktive** je iznos koji se dobija oduzimanjem priliva likvidne aktive od odliva likvidne aktive, u skladu sa čl. 135 do 147 ove odluke;
- 37) **aktiva 1. klase** je aktiva koja ima izuzetno visoku likvidnost i kreditni kvalitet, u skladu sa članom 131 ove odluke;
- 38) **aktiva 2. klase** je aktiva koja ima visoku likvidnost i kreditni kvalitet, u skladu sa članom 132 ove odluke;
- 39) **depozit fizičkog lica ili MSP** (u daljem tekstu: depozit ritejla) je obaveza prema fizičkom licu ili MSP-u koji ispunjava uslove za kategoriju izloženosti prema portfoliju malih kredita sličnih karakteristika u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke pri čemu ukupni depoziti takvog MSP-a ne prelazi iznos od 300.000 EUR;
- 40) **finansijski klijent** je klijent, uključujući i finansijskog klijenta koji pripada nefinansijskoj grupi velikih klijenata, koji kao svoju osnovnu djelatnost pruža finansijske usluge utvrđene zakonom kojim se uređuje poslovanje kreditnih institucija, odnosno jedan je od sljedećih subjekata:
- kreditna institucija;
 - investiciono društvo;
 - subjekat sekjuritizacije za posebne namjene (u daljem tekstu: SSPN);
 - subjekat za zajednička ulaganja (u daljem tekstu: CIU);
 - zatvoreni investicioni fond;
 - društvo za osiguranje;
 - društvo za reosiguranje;
 - finansijski holding ili mješoviti finansijski holding;
 - finansijska institucija;
 - institucija za profesionalno penzijsko osiguranje;
- 41) **stres** je iznenadno ili ozbiljno pogoršanje solventnosti ili likvidne pozicije Razvojne banke zbog promjena tržišnih uslova ili idiosinkratskih faktora, što dovodi do značajnog rizika da Razvojna banka neće moći da ispunji obaveze koje joj dospijevaju u sljedećih 30 kalendarskih dana;
- 42) **neopterećena aktiva** je aktiva koja ne podliježe pravnim, ugovornim, regulatornim ili drugim ograničenjima koja sprečavaju Razvojnu banku da unovči, prodaje, prenosu, ustupa, odnosno generalno da raspolaže tom aktivom kroz direktnu prodaju na aktivnom tržištu ili putem ugovora;
- 43) **kredit sa maržom** (*eng. margin loans*) su krediti obezbijeđeni kolateralom koji su odobreni klijentima u cilju zauzimanja pozicija sa leveridžom radi trgovanja;
- 44) **ugovori o derivatima** koji se odnose na kamatnu stopu, valute i zlato, kao i ugovori slične prirode koji u osnovi imaju druge stavke ili indekse, a koji kao minimum uključuju instrumente, kao što su: opcije, fjučersi, svopovi, forvardi i svi drugi derivati koji se odnose na hartije od vrijednosti, robu, finansijske indekse ili finansijske mjerne veličine kod kojih se poravnanje može vršiti fizički ili u novcu, i finansijski ugovori za razlike;
- 45) **konvertibilne valute** su valute zemalja članica G10 (Belgija, Francuska, Italija, Japan, Holandija, Kanada, Njemačka, SAD, Švedska i Švajcarska), država članica EEP (osim država članica Evropske unije obuhvata i Island, Lihtenštajn i Norvešku), valuta Australije i Novog Zelanda;
- 46) **društvo za privatno ulaganje** je društvo ili uzajamni fond (*eng. trust*) čiji je vlasnik, odnosno krajnji vlasnik fizičko lice ili grupa međusobno blisko povezanih fizičkih lica, koje je osnovano isključivo radi upravljanja aktivom vlasnika i koje ne obavlja druge komercijalne, privredne ili profesionalne aktivnosti, ali može da obavlja aktivnosti kao što su odvajanja aktive vlasnika od aktive pravnog lica, olakšavanje prenosa aktive u okviru porodice ili sprečavanje podjele aktive nakon smrti člana porodice, pod uslovom da su te aktivnosti povezane sa upravljanjem aktivom vlasnika;
- 47) **centralna vlada** su organi državne uprave, državne agencije i drugi subjekti čija se ovlašćenja odnose na cijelu teritoriju države, a koji se u skladu sa Evropskim sistemom računa (ESA 2010) klasifikuju kao centralna vlada;
- 48) **obavezujuća kreditna ili linija za likvidnost** je neopoziva ili uslovno opoziva kreditna ili linija za likvidnost;

- 49) **faktor** je broj između 0 i 1, koji pomnožen sa određenim iznosom daje ponderisani iznos, odnosno vrijednost iz člana 151 stav 1 ove odluke;
- 50) **rizik finansiranja likvidnosti** (eng. funding liquidity risk) je rizik da Razvojna banka nije u mogućnosti da ispuni očekivane i neočekivane sadašnje i buduće potrebe za novčanim sredstvima i potrebe za instrumentima obezbjeđenja, a da to ne utiče na njeno redovno dnevno poslovanje ili na njen finansijski rezultat;
- 51) **rizik tržišne nelikvidnosti** je rizik koji proizilazi iz nemogućnosti Razvojne banke da jednostavno izvrši prebijanje pozicija ili eliminiše te pozicije po tržišnoj cijeni, zbog poremećaja na tržištu ili zbog nedovoljne dubine tržišta;
- 52) **više rukovodstvo** su lica koja obavljaju izvršne funkcije u Razvojnoj banci, a koja su odgovorna za rukovođenje Razvojnom bankom na dnevnoj osnovi, i za to odgovaraju Nadzornom i Upravnom odboru;
- 53) **kvalifikovana centralna druga ugovorna strana** je centralna druga ugovorna strana koja je od strane nadležnog organa u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji dobila odobrenje za rad ili koja je osnovana u trećoj zemlji, a priznala je ESMA.

II. PRAVILA O UPRAVLJANJU RIZICIMA

Sistem upravljanja rizicima

Član 3

(1) Sistem upravljanja rizicima, u smislu ove odluke, je sveobuhvatnost organizacione strukture, pravila, procesa, postupaka, sistema i resursa za utvrđivanje, mjerenje, procjenjivanje, kontrolu, praćenje i izvještavanje o izloženosti rizicima, odnosno upravljanje rizicima u cjelini i podrazumijeva uspostavljanje odgovarajućeg korporativnog upravljanja, kulture rizika i donošenje strategije, politike i ostalih internih akata za upravljanje rizicima.

(2) Radi uspostavljanja sistema upravljanja rizicima Razvojna banka je dužna da:

- 1) odredi zaposlene koji će biti uključeni u sistem upravljanja rizicima;
- 2) uspostavi i adekvatno dokumentuje proces upravljanja rizicima koji obuhvata utvrđivanje i usklađivanje rizičnog profila sa sklonošću ka preuzimanju rizika;
- 3) uspostavi, prati i održava interne limite izloženosti koji će biti u skladu sa sklonošću ka preuzimanju rizika, odnosno koji će biti srazmjerni finansijskoj snazi, strateškim ciljevima i nivou kapitala Razvojne banke;
- 4) kontinuirano utvrđuje rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju i da analizira uzroke izloženosti tim rizicima;
- 5) redovno mjeri, odnosno procjenjuje i kontroliše rizike kojima je izložena u poslovanju;
- 6) jasno odredi kriterijume i procedure za tretman, odnosno način upravljanja rizikom – preuzimanje, ublažavanje ili prenos rizika na drugu stranu, uzimajući u obzir postojeći i željeni rizični profil i sklonost ka preuzimanju rizika, kao i da adekvatno dokumentuje način i razloge odabranog tretmana, odnosno načina upravljanja rizikom;
- 7) sprovodi periodično testiranje otpornosti na stres;
- 8) uspostavi sistem redovnog praćenja i izvještavanja Nadzornog i Upravnog odbora u Razvojnoj banci o izloženosti rizicima i rezultatima sprovedenog testiranja otpornosti na stres.

(3) Razvojna banka je dužna da na adekvatan način prati rizike koje je prenijela na treću stranu, posebno rizik koncentracije koji može nastati po tom osnovu.

(4) Za potrebe stava 2 tačka 4 ovog člana, Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se transakcije sa povezanim licima prate kako bi se rizici koji iz njih proizilaze adekvatno identifikovali i procijenili.

(5) Za potrebe stava 2 tač. 5 i 6 ovog člana, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir i efekte potencijalnog uticaja značajnih makroekonomskih trendova i podataka na izloženosti rizicima i pojedine portfolije.

(6) Izvještavanje o rizicima iz stava 2 tačka 8 ovog člana naročito obuhvata informacije o izloženosti pojedinim rizicima i ključnim pokazateljima rizika, uključujući informacije o rizičnom profilu i njegovim promjenama, podatke o značajnim gubicima, informacije o mjerama i aktivnostima koje namjeravaju da se preduzmu ili su preduzete radi tretmana rizika, informacije o prekoračenju definisanih internih limita izloženosti i ostalim izuzecima od postupanja u skladu sa internim aktima, uključujući i izuzetke od utvrđene sklonosti ka preuzimanju rizika i informacije o pozitivnim i negativnim promjenama u pokazateljima poslovanja koje upućuju ili mogu da upućuju na promjenu izloženosti riziku.

(7) Razvojna banka je dužna da obezbijedi primjenu sistema upravljanja rizicima kroz funkciju kontrole rizika koja je odgovorna za dalju identifikaciju, praćenje, analiziranje, mjerenje, upravljanje i izvještavanje o rizicima čineći drugu liniju odbrane, nezavisno od poslovnih linija Razvojne banke koje kontroliše, a koje, s obzirom na to da te poslovne linije preuzimaju rizike u poslovanju i da su zadužene da njima direktno operativno upravljaju na dnevnom nivou, zbog čega su takođe dužne da imaju adekvatne procese i kontrole za identifikaciju, praćenje, analiziranje, mjerenje, upravljanje i izvještavanje o rizicima koje su preuzele, predstavljaju prvu liniju odbrane.

Strategija upravljanja rizicima

Član 4

(1) Strategija upravljanja rizicima predstavlja jedan ili više internih akata koji obuhvataju ciljeve i osnovne principe preuzimanja i upravljanja rizicima, kao i sklonost ka preuzimanju rizika, koja bi trebalo da bude adekvatno izražena kroz interne limite izloženosti.

(2) Razvojna banka je dužna da, pri određivanju sklonosti ka preuzimanju rizika, uzme u obzir kvantitativne informacije ili rezultate modela za mjerenje, odnosno procjenu izloženosti riziku, kao i odgovarajuće kvalitativne informacije, kao što su stručna procjena i kritička analiza.

(3) Razvojna banka je dužna da redovno usklađuje strategiju upravljanja rizicima sa opštom strategijom, uzimajući u obzir kretanja na tržištu na kojem Razvojna banka posluje i promjene u okviru Razvojne banke (npr. promjene u strukturi aktive i prihoda, povećanje složenosti poslovanja, promjene rizičnog profila, uvođenje novih proizvoda i poslovnih linija itd), kao i ciljeve poslovanja iz člana 2 Zakona o Razvojnoj banci Crne Gore (u daljem tekstu: Zakon).

Politike upravljanja rizicima

Član 5

- (1) Politike upravljanja rizicima čine jedan ili više internih akata koji naročito obuhvataju:
- 1) određivanje sklonosti ka preuzimanju rizika za pojedine rizike;
 - 2) jasne linije ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima u okviru Razvojne banke;
 - 3) metodologiju utvrđivanja i mjerenja, odnosno procjenjivanja rizika kojem je Razvojna banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući metodologiju testiranja otpornosti na stres;
 - 4) interne limite i kontrole, kao i procedure za kontrolisanje i praćenje rizika;
 - 5) procedure i mjere koje je potrebno preduzeti u slučaju da se utvrdi da postoji odstupanje u odnosu na usvojene politike i procedure, uključujući moguće buduće ili stvarno prekoračenje internih limita, i
 - 6) procedure i mjere u slučaju kriznih situacija.
- (2) Za potrebe stava 1 tačka 5 ovog člana, mjere koje je potrebno preduzeti treba da, kao minimum, sadrže sljedeće:
- 1) utvrđivanje razloga nastanka odstupanja od usvojenih politika i procedura, odnosno prekoračenja internih limita;
 - 2) procjene nivoa mogućeg ili stvarnog prekoračenja internog limita;
 - 3) eskalaciju na odgovorne nivoe;
 - 4) praćenje ishoda nastalog prekoračenja;
 - 5) vođenje evidencije o odstupanjima od politika i procedura i prekoračenjima internih limita.
- (3) Politike iz stava 1 ovog člana, moraju biti, jasno definisane i dokumentovane i dostupne svim zaposlenim Razvojne banke koji su uključeni u proces preuzimanja i upravljanja rizicima.
- (4) Razvojna banka je dužna da preispituje i u slučaju potrebe ažurira politike iz stava 1 ovog člana, najmanje jednom godišnje, kao i pri svakoj značajnoj promjeni izloženosti rizicima i da obezbijedi njihovu primjenu na nivou cijele Razvojne banke.

Novi proizvodi i značajne promjene

Član 6

- (1) Razvojna banka je dužna da u okviru upravljanja rizicima, vršeci funkciju kontrole rizika u skladu sa Zakonom, obuhvati i rizike koji proizilaze iz uvođenja novih proizvoda ili usluga, sprovođenja značajnih promjena u postojećim proizvodima ili uslugama, uključujući značajne promjene procesa (npr. nove eksternalizacije) i sistema (npr. promjene u informacionom sistemu) koji su povezani sa tim proizvodima ili uslugama, vanredne transakcije koje se mogu pojaviti kao posljedica navedenog, kao i ulazak na nova tržišta i trgovanje novim instrumentima.
- (2) Značajne promjene ili vanredne transakcije iz stava 1 ovog člana se naročito odnose na:
- 1) osnivanje novih zavisnih društava ili društava za posebne namjene;
 - 2) nove proizvode;
 - 3) promjene sistema i procedura upravljanja rizicima, i
 - 4) promjene u organizacionoj strukturi Razvojne banke.
- (3) Razvojna banka je dužna da internim aktima propiše kriterijume i procedure uvođenja novih proizvoda ili usluga iz stava 1 ovog člana i da u okviru toga naročito:
- 1) definiše šta smatra novim proizvodom ili uslugom i njihovom značajnom promjenom;
 - 2) uspostavi postupke i procedure za uvođenje novih proizvoda ili usluga, i
 - 3) odredi ovlašćenja i odgovornosti za odobravanje i verifikaciju novih proizvoda ili usluga.
- (4) Razvojna banka je dužna da prije uvođenja novih proizvoda ili usluga, izvrši analizu rizika koji iz toga proizilaze, a naročito da:
- 1) opiše novi proizvod;
 - 2) sprovede analizu uticaja novog proizvoda na sadašnju i buduću izloženost rizicima Razvojne banke, njenu adekvatnost kapitala i profitabilnost;
 - 3) obezbijedi potrebne organizacione, tehničke i ljudske resurse;
 - 4) izvrši objektivnu procjenu svih rizika nastalih iz novih aktivnosti korišćenjem različitih scenarija;
 - 5) izvrši procjenu da li uvođenje novog proizvoda ili usluge uzrokuje potencijalne slabosti u upravljanju rizicima i internim kontrolama;
 - 6) procijeni sposobnost da efikasno upravlja novim rizicima;
 - 7) odredi procedure za upravljanje rizicima koji su povezani sa novim proizvodima, i
 - 8) ispuni računovodstvene, poreske i pravne zahtjeve, uključujući i zahtjeve Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka).

Testiranje otpornosti na stres

Član 7

- (1) Razvojna banka je dužna da u okviru upravljanja rizicima sprovodi testiranje otpornosti na stres na nivou značajnog rizika kojem je izložena, na nivou pojedinog portfolija i na nivou cijele Razvojne banke.
- (2) Razvojna banka je dužna da u politikama i procedurama kojima se uređuje testiranje otpornosti na stres utvrdi naročito:
- 1) vrste testiranja otpornosti na stres i njihove ciljeve;

- 2) učestalost kojom se sprovode pojedine vrste testova otpornosti na stres, a najmanje kvartalno;
- 3) transparentne i konzistentne linije odgovornosti i postupke;
- 4) pri sprovođenju testiranja otpornosti na stres na konsolidovanoj osnovi popis subjekata koji su obuhvaćeni testiranjem, kao i opseg testiranja koje se sprovodi na nivou pojedinih subjekata;
- 5) infrastrukturu podataka koji se koriste pri testiranju otpornosti na stres;
- 6) opis metodologije testiranja otpornosti na stres, uključujući opis internih modela ukoliko su korišćeni;
- 7) pretpostavke koje se uzimaju u obzir u prilikom testiranja otpornosti na stres, kao i mjere koje treba da se sprovedu na osnovu rezultata tog testiranja, i
- 8) način izvještavanja višegrukovodstva i organa upravljanja o rezultatima sprovedenog testiranja.

(3) Funkcija kontrole rizika dužna je da sagledava redovno rezultate testiranja otpornosti na stres, periodično adekvatnost definisanih pretpostavki i scenarija, kao i da u slučaju potrebe, nezavisno od ostalih organizacionih djelova koji vrše testiranje otpornosti na stres, sprovodi to testiranje i izvještava Upravni odbor Razvojne banke o dobijenim rezultatima.

(4) Razvojna banka je dužna da testiranje otpornosti na stres vrši korišćenjem analize osjetljivosti, analize scenarija, kao i obrnutog stresnog testiranja, uzimajući u obzir fazu ekonomskog ciklusa u kojoj se privreda nalazi, kao i da se obezbijedi da se to testiranje ne zasniva isključivo na istorijskim iskustvima, i da je potrebno uključiti hipotetičke scenarije i eksterne izvore podataka, a stresni testovi treba da uključuju različite intenzitete efekata i najmanje jedan scenario mora da uključi značajnu ekonomsku recesiju.

(5) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da postupak sprovođenja testiranja otpornosti na stres bude podržan adekvatnom infrastrukturom podataka koja je zasnovana na efikasnoj agregaciji rizika i izvještavanju o rizicima.

(6) Razvojna banka je dužna da rezultate testiranja otpornosti na stres uzme u obzir prilikom:

- 1) revidiranja strateškog planiranja;
- 2) preispitivanja sklonosti preuzimanju rizika;
- 3) preispitivanja politike izvora finansiranja;
- 4) preispitivanja internih limita;
- 5) korišćenja tehnika zaštite od rizika;
- 6) procjene adekvatnosti kapitala i likvidnosti, i
- 7) revidiranja ili razvoja aktivnosti povezanih sa planovima postupanja u kriznim situacijama.

(7) Razvojna banka je dužna da redovno, a najmanje jednom godišnje, kao i pri svakoj značajnoj promjeni izloženosti rizicima, procjenjuje adekvatnost sprovođenja testiranja otpornosti na stres i procjenom obuhvati:

- 1) učestalost testiranja i njihovu usklađenost sa ciljevima;
- 2) potrebu daljeg razvoja;
- 3) adekvatnost izvještavanja relevantnih zaposlenih, tijela i organa u Razvojnoj banci;
- 4) kvalitet korišćenih podataka i ostalih informacija, i
- 5) adekvatnost dokumentovanja rezultata testiranja otpornosti na stres.

(8) Razvojna banka je dužna da adekvatno dokumentuje postupak sprovođenja testiranja otpornosti na stres i da tu dokumentaciju redovno ažurira.

(9) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da je postupak sprovođenja testiranja otpornosti na stres uključen u program rada interne revizije.

Zadaci višeg rukovodstva u upravljanju rizicima

Član 8

U okviru sistema internih kontrola koji Razvojna banka uspostavlja u skladu sa Zakonom, Razvojna banka treba da identifikuje više rukovodstvo koje je dužno da u okviru upravljanja rizicima:

- 1) sprovodi strategije i politike za preuzimanje i upravljanje rizicima;
- 2) sprovodi i održava proces upravljanja rizicima;
- 3) sprovodi procedure i daje uputstva i smjernice za obavljanje poslovnih aktivnosti Razvojne banke iz kojih proizilaze izloženosti rizicima;
- 4) održava efektivnost internih kontrola ugrađenih u sistem upravljanja rizicima, i
- 5) sprovodi odgovarajuće procedure za procjenu efekata uvođenja novih proizvoda i njihovih značajnih izmjena na izloženost Razvojne banke rizicima.

III. UPRAVLJANJE KREDITNIM RIZIKOM I POVEZANIM RIZICIMA

3.1. Kreditni rizik i rizik druge ugovorne strane

Organizacioni zahtjevi u vezi sa kreditnim rizikom

Član 9

(1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi jasnu operativnu i organizacionu razdvojenost poslova ugovaranja transakcija od poslova kontrole rizika i poslova podrške poslovanju.

(2) Postupak donošenja odluke o odobravanju kreditnih izloženosti obuhvata:

- 1) utvrđivanje kriterijuma, politika i procedura za odobravanje novih i restrukturiranje postojećih izloženosti;
- 2) utvrđivanje pravila odobravanja na nivou pojedinačnih dužnika i davalaca kolaterala i na nivou grupe lica koja su povezana sa dužnikom i davaocem kolaterala, u zavisnosti od iznosa i rizičnosti izloženosti;

- 3) utvrđivanje nadležnosti i odgovornosti nadležnih organa Razvojne banke za odobravanje izloženosti u zavisnosti od iznosa i rizičnosti;
- 4) uključenost funkcije kontrole rizika u proces donošenja odluka o odobravanju materijalno značajnih izloženosti kroz obezbjeđivanje nezavisnih informacija, analiza i procjena o izloženosti riziku, odnosno kroz davanje savjeta na predloge poslovnih jedinica za preuzimanje rizika i izvještavanje Upravnog odbora, Nadzornog odbora ili odgovarajućeg radnog tijela Nadzornog odbora da li su te odluke u skladu sa sklonošću ka preuzimanju rizika i strategijom upravljanja rizicima Razvojne banke, pri čemu je odgovornost o odobrenju isključivo na poslovnim jedinicama, Upravnom i Nadzornom odboru Razvojne banke ili odgovarajućem radnom tijelu Nadzornog odbora;
- 5) mogućnost da kreditne izloženosti koje nijesu materijalno značajne, može da odobri lice odgovorno za ugovaranje transakcija, u kom slučaju Razvojna banka utvrđuje kriterijume za te izloženosti i pravila odobravanja koja uključuju njihovo grupisanje prema sličnim karakteristikama i pravila njihovog praćenja na grupnoj osnovi.

(3) Razvojna banka je dužna da odredi pravila o načinu donošenja odluke o odobravanju kreditne izloženosti u slučaju kada je lice koje je odgovorno za rad funkcije kontrole rizika ili drugo lice ovlašćeno za nezavisnu procjenu kreditnog rizika iskazalo negativno mišljenje u vezi sa donošenjem takve odluke.

(4) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se poslovi ugovaranja transakcija ne obavljaju u okviru iste organizacione jedinice koja obavlja poslove koji se odnose na vrednovanje aktive, klasifikaciju aktive i obračun rezervacija za potencijalne kreditne gubitke.

(5) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da proces donošenja odluke iz stava 2 tačka 1 ovog člana obuhvata i izloženosti odobrene pod posebnim uslovima u skladu sa Zakonom.

Kreditni proces

Član 10

Kreditni proces obuhvata naročito:

- 1) proces odobravanja kreditne izloženosti;
- 2) proces praćenja rizika kreditne izloženosti;
- 3) analizu izloženosti kreditnom riziku;
- 4) sistem ranog upozorenja;
- 5) upravljanje nekvalitetnim kreditima;
- 6) upravljanje restrukturiranim kreditima;
- 7) proces klasifikacije i vrednovanja stavki bilanske aktive i vanbilansnih stavki na način utvrđen propisom Centralne banke kojim se uređuju kriterijumi i način klasifikacije aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke, i
- 8) vođenje evidencije o kreditnim izloženostima.

Proces odobravanja kreditne izloženosti

Član 11

(1) Prije odobravanja kreditne izloženosti, tokom trajanja ugovornog odnosa na osnovu kojeg je nastala kreditna izloženost i svakog značajnog naknadnog povećanja iznosa kreditne izloženosti, Razvojna banka je dužna da procjenjuje kreditnu sposobnost dužnika i urednost u izmirivanju njegovih obaveza prema Razvojnoj banci i drugim povjeriocima.

(2) Prije odobravanja kreditne izloženosti, Razvojna banka je dužna da, pored kreditne sposobnosti dužnika, procijeni kvalitet, utrživost, raspoloživost, vrijednost i pravnu valjanost kolaterala, kao i kreditnu sposobnost davaoca kolaterala, ako vrijednost kolaterala u velikoj mjeri zavisi od kreditne sposobnosti davaoca kolaterala koji je treća strana.

(3) Prilikom definisanja kriterijuma za utvrđivanje kreditne sposobnosti dužnika Razvojna banka je dužna da uzme u obzir zahtjeve utvrđene propisom kojim se uređuju kriterijumi i način klasifikacije aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke.

(4) Pri analizi kreditne izloženosti, Razvojna banka je dužna da prvenstveno uzme u obzir kreditnu sposobnost dužnika, a da primljeni kolateral za pojedinu izloženost tretira po pravilu kao sekundarni izvor naplate.

(5) Razvojna banka je dužna da utvrdi politiku prihvatljivih kolaterala i metodologiju procjene vrijednosti kolaterala, uzimajući u obzir minimalne zahtjeve utvrđene propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke.

(6) Za plasiranje sredstava pod posebnim uslovima u skladu sa Zakonom, Razvojna banka je dužna da vodi posebnu evidenciju i da o tome redovno izvještava organe upravljanja.

Proces praćenja rizika kreditne izloženosti

Član 12

(1) Proces praćenja rizika kreditne izloženosti uključuje procjenu kreditne sposobnosti dužnika, grupe lica koja su povezana sa dužnikom i kvaliteta kolaterala tokom trajanja ugovornog odnosa na osnovu kojeg je nastala kreditna izloženost.

(2) Razvojna banka je dužna da tokom trajanja ugovornog odnosa na osnovu kojeg je nastala kreditna izloženost prati poslovanje dužnika, kao i kvalitet, utrživost, raspoloživost, vrijednost i pravnu valjanost kolaterala.

(3) Razvojna banka je dužna da prati ispunjavanje ugovorenih obaveza dužnika i da, u slučaju odobrenih namjenskih kredita,

prati namjensko korišćenje plasiranih sredstava.

(4) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da praćenje pojedinačnih izloženosti bude uspostavljeno na način koji omogućava blagovremeno preduzimanje odgovarajućih mjera radi smanjenja kreditnog rizika u slučaju pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika ili davanja kolaterala.

(5) Razvojna banka je dužna da usvoji procedure za prikupljanje i praćenje svih relevantnih informacija koje bi mogle da upućuju na povećanje rizika kreditne izloženosti i kolaterala, radi ponovne procjene rizika, kao i za izvještavanje lica uključenih u proces upravljanja kreditnim rizikom.

Analiza izloženosti kreditnom riziku

Član 13

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi sistem za kontinuiranu analizu strukture i kvaliteta cjelokupnog portfolija izloženosti kreditnom riziku, koji uključuje analizu rizika koncentracije koji je sadržan u portfoliju, procjenu budućih trendova strukture i kvaliteta cjelokupnog portfolija izloženosti kreditnom riziku, zatim prepoznavanje novih rizika koji bi mogli da proizađu po osnovu portfolija izloženosti, kao i povećanja nivoa rizika zbog promjene okolnosti i uslova poslovanja.

(2) Analize iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir pri definisanju strategija i politika za preuzimanje, odnosno upravljanje kreditnim rizikom.

(3) Razvojna banka je dužna da prati i analizira cjelokupni portfolio izloženosti kreditnom riziku na način koji omogućava blagovremeno preduzimanje odgovarajućih mjera radi smanjenja kreditnog rizika.

Sistem ranog upozorenja

Član 14

(1) Razvojna banka je dužna da:

- 1) uspostavi sistem ranog upozorenja koji omogućava blagovremeno utvrđivanje izloženosti sa povećanim kreditnim rizikom, i
- 2) vodi evidenciju o izloženostima sa povećanim kreditnim rizikom.

(2) Sistem ranog upozorenja iz stava 1 tačka 1 ovog člana treba da se zasniva na internim ili eksternim rejtingima, odnosno indikatorima, kao i da omogući prepoznavanje izloženosti sa povećanim kreditnim rizikom u početnoj fazi pogoršanja kreditnog kvaliteta na pojedinačnoj osnovi, kao i na nivou izloženosti sa zajedničkim karakteristikama kreditnog rizika.

Upravljanje nekvalitetnim kreditima

Član 15

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi adekvatan okvir za upravljanje nekvalitetnim kreditima, koji naročito obuhvata:

- 1) način utvrđivanja, mjerenja, praćenja i nadzora nekvalitetnih kredita, kao i mjere za izbjegavanje nastanka nekvalitetnih kredita u aktivni Razvojne banke;
- 2) vremenski i vrijednosno utvrđene ciljeve za postupanje sa nekvalitetnim kreditima i izloženostima u postupku prinudne naplate;
- 3) ciljeve Razvojne banke povezane sa nekvalitetnim kreditima u kratkoročnom, srednjoročnom i dugoročnom periodu;
- 4) implementaciju operativnog plana postupanja sa nekvalitetnim kreditima, i
- 5) potpunu integrisanost strategije postupanja sa nekvalitetnim kreditima u upravljačke procese Razvojne banke, uključujući redovno praćenje i odgovarajući nadzor nad ovim postupcima.

(2) Razvojna banka je dužna da analizira uticaj nekvalitetnih kredita na regulatorni kapital, profitabilnost, likvidnost i ostale pokazatelje poslovanja Razvojne banke.

(3) Razvojna banka je dužna da pri određivanju ciljeva iz stava 1 tačka 3 ovog člana uzme u obzir različite načine upravljanja nekvalitetnim kreditima, kao što su:

- 1) praćenje i restrukturiranje nekvalitetnih kredita;
- 2) aktivno smanjivanje nekvalitetnih kredita;
- 3) promjenu vrste izloženosti ili naplatu kreditne izloženosti sticanjem imovine dužnika, i
- 4) različite pravne mogućnosti kao što su iniciranje postupka stečaja ili vanskudsko poravnanje.

(4) Razvojna banka je dužna da internim aktima utvrdi:

- 1) politike, metode i učestalost vrednovanja kolaterala u obliku nepokretnih i pokretnih stvari za nekvalitetne kredite, nadzor i kontrolu nad tim vrednovanjem, kao i kriterijume za procjenjivače kolaterala, i
- 2) kriterijume, postupak i nivoe odlučivanja za potpuni ili djelimični računovodstveni otpis potraživanja od dužnika po nekvalitetnim kreditima i nivoe odlučivanja o preduzimanju pravnih radnji potrebnih za aktiviranje i realizaciju kolaterala.

Upravljanje restrukturiranim kreditima

Član 16

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktom za upravljanje restrukturiranim kreditima, naročito obuhvati:

- 1) procedure za odobravanje mjera restrukturiranja, način donošenja odluka o mjerama restrukturiranja, uključujući lica i funkcije koje su uključene u taj postupak, uzimajući u obzir mjere kojima bi se omogućila održiva naplata kredita i izbjegli slučajevi prinudne naplate;
- 2) opis dostupnih mjera restrukturiranja, u zavisnosti od razloga zbog kojih su krediti identifikovani kao nekvalitetni krediti,

- i
- 3) informacije koje se uzimaju u obzir pri odlučivanju o opravdanosti mjera restrukturiranja, procedure za praćenje i nadzor mjera restrukturiranja.

(2) Prije donošenja odluke o restrukturiranju Razvojna banka je dužna da procijeni ekonomsku opravdanost restrukturiranja kredita prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika sličnih ekonomskih karakteristika, a u slučaju ekonomske opravdanosti da utvrdi odgovarajući plan restrukturiranja i da prati njegovo sprovođenje i efekte.

- (3) Pri utvrđivanju ekonomske opravdanosti iz stava 2 ovog člana, Razvojna banka je dužna da pribavi:
- 1) detaljnu analizu razloga koji su doveli do poteškoća u poslovanju dužnika ili, ako je primjenljivo, grupe dužnika;
 - 2) plan operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika, ako je primjenljivo, i
 - 3) projekciju novčanih tokova za period koji je definisan planom restrukturiranja.

- (4) Na osnovu informacija iz stava 3 ovog člana, Razvojna banka je dužna da izradi:
- 1) procjenu realizacije plana operativnog, finansijskog i vlasničkog restrukturiranja dužnika, ako je primjenljivo;
 - 2) analizu mogućih metoda restrukturiranja kreditne izloženosti sa razlozima izabrane metode, i
 - 3) novi plan otplate kredita po kojem će pratiti sprovođenje plana restrukturiranja kreditne izloženosti.

(5) Razvojna banka je dužna da prije odobrenja mjere restrukturiranja sprovede procjenu kreditne sposobnosti dužnika ili, ako je primjenljivo, grupe dužnika.

(6) Nakon odobrenja mjera restrukturiranja Razvojna banka je dužna da kontinuirano, a najmanje kvartalno, prati sprovođenje plana restrukturiranja i novčanih tokova dužnika ili, ako je primjenljivo, grupe dužnika sličnih ekonomskih karakteristika.

Sadržaj i vođenje evidencije o kreditnim izloženostima

Član 17

(1) Radi upravljanja kreditnim rizikom, Razvojna banka je dužna da vodi evidencije kredite izloženosti, odnosno kreditni dosije dužnika, koji naročito sadrži:

- 1) osnovne podatke o dužniku (za fizičko lice - ime, prezime i adresa prebivališta; za pravno lice - naziv i sjedište, broj zaposlenih, vlasnička struktura, podatke o članovima organa upravljanja) i povezanost dužnika sa drugim licima ako dužnik pripada grupi povezanih lica;
- 2) ugovor o kreditu i/ili ostalim kreditnim izloženostima;
- 3) podatke o glavnim dužnicima i povjeriocima svakog dužnika prema kojem je izloženost Razvojne banke pojedinačno značajna;
- 4) finansijske izvještaje dužnika za prethodne tri godine, ako je primjenljivo;
- 5) analizu i ocjenu finansijskog položaja dužnika, uključujući interni rejting dužnika;
- 6) za pojedinačno značajne izloženosti, ako postoje dokazi o umanjenju finansijske imovine dužnika, analizu i procjenu budućih novčanih tokova dužnika u odnosu na njegove obaveze;
- 7) predlog za odobrenje kreditne izloženosti, mišljenje stručne službe i odluku organa Razvojne banke koje je nadležno za njeno odobrenje;
- 8) analitičko-knjigovodstvenu evidenciju bilansnih i vanbilansnih stavki koje se odnose na pojedinog dužnika Razvojne banke;
- 9) dokumentaciju o kolateralu;
- 10) dokumentaciju o preduzetim postupcima prinudne naplate, uključujući evidenciju sudskih sporova koje je Razvojna banka pokrenula radi naplate potraživanja prema tom dužniku;
- 11) evidenciju sudskih sporova koji se eventualno vode protiv Razvojne banke u vezi sa tom kreditnom izloženošću;
- 12) eventualnu dokumentaciju povezanu sa postupanjem sa restrukturiranim kreditnim izloženostima, i
- 13) ostalu dokumentaciju koja se odnosi na informacije o finansijskom položaju dužnika.

(2) Razvojna banka je dužna da utvrdi proceduru za vođenje kreditnih dosijea i odredi odgovorna lica koje će voditi računa o potpunosti i cjelovitosti dokumentacije.

(3) Razvojna banka je dužna da, pored zahtjeva za čuvanje dokumentacije uređenih drugim propisima, čuva dokumentaciju iz stava 1 ovog člana kao i drugu dokumentaciju i evidencije koji čine sadržaj kreditnog dosijea, za vrijeme trajanja poslovnog odnosa, odnosno do okončanja sudskih sporova, ako su na osnovu tog odnosa pokrenuti.

Prodaja potraživanja

Član 18

(1) Ukoliko je Razvojna banka prodala kreditno ili drugo potraživanje u iznosu većem od praga značajnosti, dužna je da obavijesti Centralnu banku o izvršenoj prodaji i uz obavještenje naročito dostavi:

- 1) ugovor o prodaji potraživanja;
- 2) informaciju o razlozima za prodaju potraživanja;
- 3) podatke o kvalitetu potraživanja u momentu njegove prodaje;
- 4) podatke o kvalitetu kolaterala po tom potraživanju, ako postoji;
- 5) informaciju o kreditnoj sposobnosti dužnika prema kojem je Razvojna banka imala potraživanje koje je prodala;
- 6) informaciju o načinu utvrđivanja cijene prodatog potraživanja, i
- 7) ocjenu efekata prodaje potraživanja na finansijsku poziciju i parametre poslovanja Razvojne banke.

(2) Prag značajnosti iz stava 1 ovog člana predstavlja manji od sljedeća dva iznosa:

- 1) 500.000 EUR, ili
- 2) 10% osnovnog kapitala Razvojne banke.

Postupanje sa podacima o ličnosti

Član 19

Razvojna banka je dužna da sa podacima koje pri procjeni kreditne sposobnosti dužnika i praćenja urednosti u izmirivanju njegovih obaveza prikuplja, obrađuje, čuva, dostavlja i koristi, postupa u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

3.2. Rizici povezani sa kreditnim rizikom

Rizik koncentracije

Član 20

(1) Razvojna banka je dužna da politikom za upravljanje rizikom koncentracije iz člana 17 stav 2 Zakona naročito utvrdi koncentraciju koja se odnosi na:

- 1) pojedina lica i grupe povezanih lica;
- 2) grupe izloženosti koje povezuju zajednički faktori rizika kao što su ista grana privrede, ista djelatnost, isto geografsko područje, istovrsni poslovi i vrsta robe, odnosno primjena istih tehnika ublažavanja kreditnog rizika koje povećavaju izloženost prema davaocima kolaterala; i
- 3) cjelokupni kreditni portolio.

(2) Razvojna banka je dužna da donese odgovarajuće metodologije za praćenje i umanjenje rizika koncentracije, koje naročito uključuju:

- 1) aktivno upravljanje diverzifikacijom portfolija kreditnih izloženosti,
- 2) određivanje limita koncentracije, i
- 3) prenos, odnosno smanjenje kreditnog rizika.

Rizik zemlje

Član 21

Razvojna banka je dužna da, radi upravljanja rizikom zemlje, utvrdi:

- 1) politike i procedure za upravljanje rizikom zemlje, i
- 2) procjenu realizacije ugovora na osnovu kojeg je nastala pojedina izloženost prema dužniku iz druge zemlje i mogućnost realizacije kolaterala prema propisima te zemlje u određenom periodu.

Kamatno indukovani kreditni rizik i valutno indukovani kreditni rizik

Član 22

(1) Razvojna banka je dužna da upravljanjem kreditnim rizikom obuhvati dodatnu izloženost riziku od gubitka koji proizilazi iz izloženosti koje su:

- 1) vezane za promjenjivu kamatnu stopu (u daljem tekstu: kamatno indukovani kreditni rizik), i
- 2) denominovane u stranoj valuti ili koje su vezane za stranu valutu (u daljem tekstu: valutno indukovani rizik).

(2) Razvojna banka je dužna da u okviru procesa odobravanja kreditnih izloženosti denominovanih u valuti koja nije EUR ili vezanih za valutu koja nije EUR i/ili kreditnih izloženosti sa promjenljivom kamatnom stopom definiše kriterijume za procjenu kreditne sposobnosti dužnika koji naročito uključuju procjenu značajnog porasta iznosa otplate duga u slučaju značajnih negativnih oscilacija odnosnih promjenljivih parametara.

(3) Razvojna banka je dužna da rezultate procjene iz stava 2 ovog člana uzme u obzir pri utvrđivanju kreditne sposobnosti dužnika.

(4) Ako koristi instrumente zaštite od rizika iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da u svojim internim metodologijama utvrdi načine zaštite kreditnih izloženosti.

(5) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da upravljanjem kreditnim rizikom iz stava 1 ovog člana naročito:

- 1) utvrdi dužnike zbog kojih je izložena tim rizicima;
- 2) izračunava umanjenja vrijednosti i rezervisanja izloženosti koje su podložne rizicima iz stava 1 ovog člana, u slučaju promjena deviznog kursa ili kamatnih stopa, i
- 3) povezuje kreditne izloženosti i referentne instrumenate zaštite koje koristi Razvojna banka, ako je primjenljivo.

(6) Razvojna banka je dužna da za rizike iz stava 1 ovog člana sprovede testiranje otpornosti na stres, pri čemu je dužna da uzme u obzir vezu između kretanja deviznog kursa i/ili kamatnih stopa i porasta iznosa otplate po kreditnim izloženostima mjerenog odnosom ukupnih plaćanja po kreditnoj izloženosti i prihoda, odnosno dohotka dužnika.

IV. UPRAVLJANJE REZIDUALNIM RIZIKOM

Upravljanje rezidualnim rizikom

Član 23

(1) Rezidualni rizik je rizik gubitka za Razvojnu banku koji nastaje ako su rezultati primjene priznatih tehnika ublažavanja kreditnog rizika kojima se koristi Razvojna banka manje efektivni od očekivanih.

(2) Razvojna banka je dužna da usvoji i sprovodi adekvatne politike i procedure za upravljanje rezidualnim rizikom.

(3) Politika i procedure za upravljanje rezidualnim rizikom mogu biti dio politike za upravljanje kreditnim rizikom.

V. UPRAVLJANJE KAMATNIM RIZIKOM IZ POZICIJA KOJIMA SE NE TRGUJE

Upravljanje kamatnim rizikom iz pozicija kojima se ne trguje

Član 24

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi i sprovodi sveobuhvatan, pouzdan i efikasan sistem upravljanja rizicima koji proizilaze iz mogućih promjena kamatnih stopa koje utiču na poslove Razvojne banke koji se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje (u daljem tekstu: IRRBB), a koje utiču na ekonomsku vrijednost kapitala i neto prihod od kamata (perspektiva dobiti).

(2) Pri izračunavanju uticaja kretanja kamatnih stopa iz perspektive dobiti, Razvojna banka je dužna da, pored efekata na prihode i rashode od kamata, razmotri i efekte promjena tržišne vrijednosti instrumenata evidentiranih u finansijskom iskazu o ukupnom rezultatu (bilans uspjeha) ili direktno u kapitalu, kao i da uzme u obzir povećanje ili smanjenje dobiti i kapitala u kratkoročnom i srednjoročnom periodu koje proizilazi iz kretanja kamatnih stopa.

(3) Promjena neto prihoda od kamata trebalo bi da bude razlika između očekivanih neto prihoda od kamata u okviru scenarija šoka ili stresa iz perspektive trajnosti poslovanja i očekivanih neto prihoda od kamata u skladu sa osnovnim scenarijom.

(4) Promjena tržišne vrijednosti instrumenata (fer vrijednost) trebalo bi da bude razlika između očekivane tržišne vrijednosti prema scenariju šoka ili stresa iz perspektive trajnosti poslovanja i očekivane tržišne vrijednosti u skladu sa osnovnim scenarijom na kraju procijenjenog perioda.

(5) Razvojna banka bi trebalo da razmotri sve instrumente osjetljive na promjenu kamatne stope po osnovu pozicija kojima se ne trguje, radi procjene izloženosti IRRBB-u i upravljanju njima, uključujući aktivu, obaveze, kamatne derivate, finansijske derivate koji nijesu kamatni derivati, a u kojima se navodi kamatna stopa i druge vanbilansne stavke (kao što su obaveze po kreditima).

(6) Razvojna banka bi, prilikom utvrđivanja instrumenata osjetljivijih na promjenu kamatne stope trebalo da razmotri nekvalitetne izloženosti (nakon umanjenja za ispravke), kao instrumente u kojima se odražavaju očekivani novčani tokovi i njihova ročnost.

Opšta strategija upravljanja IRRBB-om

Član 25

(1) Strategija Razvojne banke u pogledu IRRBB-a, koja uključuje sklonost za preuzimanje rizika za IRRBB i ublažavanje IRRBB-a, dio je opšte strategije, naročito strateških ciljeva i ciljeva koji se odnose na rizik.

(2) Opšta strategija Razvojne banke za IRRBB sadrži i odluku o tome u kojoj mjeri se njen poslovni model oslanja na ostvarivanje neto prihoda od kamata „praćenjem krive prinosa“, tj. finansiranjem aktive koju karakteriše dugi period ponovnog utvrđivanja cijene sa obavezama koje imaju srazmjerno kratak period ponovnog cjenovnog utvrđivanja, a ako se poslovni model u velikoj mjeri oslanja na taj izvor neto prihoda od kamata, organ upravljanja Razvojne banke bi trebalo da objasni svoju strategiju za IRRBB i način na koji planira da preživi period ravne ili inverzne krive prinosa.

(3) Razvojna banka prilikom upotrebe modela ponašanja klijenata kao input za mjerenje IRRBB-a obezbjeđuje dokaze orazumijevanju posljedica modeliranja ponašanja baze klijenata.

(4) Razvojna banka je dužna da, prilikom donošenja odluka o aktivnostima zaštite od rizika, uzme u obzir efekte računovodstvenih politika, ali računovodstveni tretman ne može biti presudan u određivanju pristupa upravljanju rizicima.

Sklonost ka preuzimanju IRRBB-a

Član 26

(1) Razvojna banka je dužna da odredi sklonost ka preuzimanju IRRBB-a kao prihvatljivi uticaj fluktuacije kamatnih stopa na dobit i na ekonomsku vrijednost kapitala.

(2) Ukoliko Razvojna banka ima značajne izloženosti prema tri glavne podvrste IRRBB-a, odnosno riziku ročne neusklađenosti kamatnih stopa, baznom riziku ili riziku opcija, dužna je da odredi sklonost ka preuzimanju rizika u odnosu na svaku od tih značajnih podvrsta IRRBB-a i u tom slučaju je dužna da uspostavi limite za svaku od tih podvrsta rizika.

(3) Razvojna banka je dužna da, u okviru utvrđene sklonosti ka preuzimanju rizika, utvrdi ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje IRRBB-om, kao i instrumente, način zaštite i nivo preuzimanja rizika IRRBB-a.

(4) Razvojna banka je dužna da, pri utvrđivanju sklonosti ka preuzimanju rizika, vodi računa o uticaju rizika na dobit, kao posljedici računovodstvenog tretmana transakcija iz knjige pozicija kojima se ne trguje.

(5) Uticaj rizika na dobit iz stava 4 ovog člana ne odnosi se samo na prihode od kamata i rashode, već je potrebno, odvojeno uzeti u obzir efekte promjena kamatnih stopa na tržišnu vrijednost instrumenata koji se, u zavisnosti od računovodstvenog tretmana, odražavaju ili u bilansu uspjeha ili direktno u kapitalu.

(6) Razvojna banka je dužna da uzme u obzir i efekat na dobit koji je povezan sa ugrađenim opcijama instrumenata koji se mjere po fer vrijednosti u okviru kontinuiranih šokova i stresnih scenarija kamatnih stopa, kao i potencijalni efekat kamatnih derivata kojima se štiti od uticaja rizika na dobit i gubitaka ako je njihova efektivnost bila umanjena zbog promjena kamatnih stopa.

Sistem limita

Član 27

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi limite izloženosti IRRBB-u, u skladu sa sklonošću ka preuzimanju rizika i cjelokupnim pristupom za mjerenje IRRBB-a, a naročito da utvrdi:

- 1) politiku limita koja je u skladu sa prirodom, veličinom, složenosti i adekvatnošću kapitala Razvojne banke i njenom sposobnošću mjerenja sopstvenih rizika i upravljanja tim rizicima;
- 2) limite kojima se jasno određuje da prihvatljiv iznos IRRBB-a treba da se primijeni na konsolidovanoj osnovi, a gdje je primjenljivo, i na nivou pojedinačnih povezanih društava;
- 3) sisteme izvještavanja višeg rukovodstva i, po potrebi, Upravnog odbora, u slučaju prekoračenja limita o pozicijama koje prelaze ili je vjerovatno da će preći uspostavljene limite;
- 4) izvještavanje, najmanje kvartalno, Upravnog odbora o mjerama rizika.

(2) Razvojna banka je dužna da uspostavi i prati zaštitu od rizika i kontrolisanje rizika tržišnih cijena instrumenata koji se računovodstveno vode po tržišnoj vrijednosti.

(3) Razvojna banka može, u zavisnosti od poslovnog modela, da utvrdi i podlimite za pojedinačne poslovne jedinice, portfolije, vrste instrumenata, konkretne instrumente ili materijalno značajne podvrste rizika IRRBB, kao što su rizik ročne neusklađenosti kamatnih stopa, bazni rizik i rizik opcije.

(4) Limiti mogu biti povezani sa konkretnim scenarijima promjena kamatnih stopa i ročnih struktura, kao što su njihovo povećanje ili smanjenje ili promjena oblika krive prinosa.

(5) Kretanja kamatnih stopa koja se upotrebljavaju za određivanje limita, na odgovarajući način, odražavaju dovoljno nepovoljne situacije šoka i stresa, uzimajući u obzir raniju volatilnost kamatne stope i vrijeme koje je organu upravljanja potrebno za smanjivanje tih izloženosti riziku.

Politike i procedure upravljanja IRRBB-om

Član 28

- (1) Sistem za identifikovanje i upravljanje IRRBB-om treba da obezbijedi da:
 - 1) su uspostavljene procedure za ažuriranje scenarija mjerenja i procjene IRRBB-a;
 - 2) su pristup mjerenja i odgovarajuće pretpostavke za mjerenje i procjenu IRRBB-a adekvatni i proporcionalni;
 - 3) se pretpostavke primijenjenih modela redovno preispituju i, prema potrebi, mijenjaju;
 - 4) su definisani standardi za procjenu pozicija i mjerenje efektivnosti;
 - 5) postoji odgovarajuća dokumentacija i kontrola nad dozvoljenim strategijama zaštite od rizika i instrumentima zaštite od rizika, i
 - 6) su definisane linije ovlaštenja i odgovornosti za upravljanje izloženostima IRRBB-u.
- (2) Politike treba da budu dobro utemeljene, sveobuhvatne i dokumentovane i treba da uključe sve komponente IRRBB-a koje su značajne za Razvojnu banku, i to:
 - 1) primjenu granice između knjige pozicija kojima se ne trguje i knjige trgovanja, a interni prenos rizika između knjige pozicija kojima se ne trguje i knjige trgovanja treba da se pravilno dokumentuju i prate u okviru šireg praćenja IRRBB-a koji proizilazi iz instrumenata kamatnih derivata;
 - 2) veličinu i oblik različitih kamatnih šokova koji se primjenjuju za interne izračune IRRBB-a;
 - 3) tretman „odobrenih, a neiskorišćenih transakcija“ (uključujući povezanu zaštitu od rizika);
 - 4) agregiranje viševalutnih kamatnih izloženosti;
 - 5) mjerenje i upravljanje baznim rizikom koji proizilazi iz različitih indeksa kamatnih stopa;
 - 6) mjerenje IRRBB-a koje proizilazi iz bihevioralnih i automatskih opcija aktive i obaveza, uključujući efekte konveksnosti i nelinearne profile isplate.
- (3) Razvojna banka je dužna da sve politike za IRRBB preispituje najmanje jednom godišnje i prema potrebi ažurira.

Interne kontrole

Član 29

- (1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi redovne provjere i ocjene sistema internih kontrola i postupaka upravljanja rizikom IRRBB-a, i to od strane lica ili organizacione jedinice koje su nezavisne od poslova čija se provjera vrši.
- (2) Interna revizija dužna je da uspostavi redovnu provjeru procedura identifikovanja, mjerenja, praćenja i kontrolisanja IRRBB-a.

Informacioni sistem i aplikacije za upravljanje IRRBB-om

Član 30

- (1) Razvojna banka je dužna da radi upravljanja IRRBB-om uspostavi blagovremene i pouzdane informacione sisteme i aplikacije za:
 - 1) sprovođenje, obradu i evidentiranje poslovnih događaja;
 - 2) utvrđivanje, mjerenje i agregiranje izloženosti IRRBB-u, i
 - 3) izradu izvještaja.
- (2) Sistemi iz stava 1 ovog člana, treba da omogućе:
 - 1) potpuno i jasno evidentiranje svih transakcija, uzimajući u obzir njihove karakteristike IRRBB-a;
 - 2) mogućnost uključivanja razumnog broja šokova i stresnih scenarija, kao i svih dodatnih scenarija;
 - 3) mjerenje, procjenu i praćenje uticaja pojedinačnih transakcija na ukupnu izloženost;
 - 4) izračunavanje mjere ekonomske vrijednosti;
 - 5) izračunavanje mjere dobiti za IRRBB, kao i druge mjere IRRBB-a na osnovu šokova i stresnih scenarija kamatnih stopa, i
 - 6) prikupljanje detaljnih informacija o datumu ponovnog vrednovanja određene transakcije, vrsti kamatne stope ili

indeksu, kao i opcijama (uključujući prijevremenu otplatu ili otkup) i naknadama koje su povezane sa izvršavanjem tih opcija.

(3) Razvojna banka je dužna da uspostavi odgovarajuće organizacione kontrole informacionih sistema da bi se spriječio gubitak podataka kojima se koriste aplikacije za IRRBB, kao i kontrole promjene kodova u tim aplikacijama, kako bi se naročito obezbijedilo sljedeće:

- 1) pouzdanost ulaznih podataka i parametara, kao i cjelovitost sistema obrade za modele IRRBB-a;
- 2) smanjenje vjerovatnoće pojave grešaka u informacionom sistemu na najmanju moguću mjeru, i
- 3) preduzimanje odgovarajućih mjera u slučaju pojave tržišnog poremećaja ili naglog pada.

(4) Razvojna banka je dužna da sprovodi odgovarajuće procedure kojima se obezbjeđuje tačnost podataka koji su unijeti u informacioni sistem i da uspostavi odgovarajuće mehanizme za provjeru tačnosti postupka agregiranja i pouzdanosti rezultata modela.

(5) Razvojna banka je dužna da utvrdi moguće razloge i postupke za otklanjanje odstupanja i nepravilnosti koji se mogu pojaviti u vrijeme obrade podataka i uključujući postupke za usklađivanje pozicija kako bi se ta odstupanja i nepravilnosti otklonili.

Interno izvještavanje

Član 31

(1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da interni sistemi izvještavanja o rizicima pružaju blagovremene, tačne i sveobuhvatne informacije o izloženostima IRRBB-u.

(2) Interni izvještaji dostavljaju se Upravnom odboru i višem rukovodstvu najmanje kvartalno.

(3) Izvještaji iz stava 2 ovog člana, naročito sadrže:

- 1) rezime agregiranih izloženosti IRRBB-u, uključujući informacije o izloženostima riziku ročne neusklađenosti kamatnih stopa, baznom riziku i riziku opcija, uključujući objašnjenja svih značajnih pozicija aktive, obaveza, novčanih tokova i strategije koje utiču na nivo i smjer IRRBB-a;
- 2) usklađenost sa politikama i limitima, i
- 3) rezime provjere politika IRRBB-a, procedura i primjerenosti sistema mjerenja, uključujući naročito zaključke internih i spoljnjih revizora.

Mjerenje IRRBB-a

Član 32

(1) Razvojna banka je dužna da primjenjuje standardizovani pristup i da za mjerenje i praćenje IRRBB-a koristi najmanje jednu mjeru zasnovanu na dobiti i najmanje jedan metod mjerenja ekonomske vrijednosti, koje zajedno obuhvataju sve komponente IRRBB-a.

(2) Razvojna banka, u svrhu identifikacije, procjene, upravljanja i ublažavanja IRRBB-a uključuje bar sljedeće pozicije finansijske aktive, pasive i vanbilansnih stavki koje se vode u knjizi pozicija kojima se ne trguje, makar za svaku valutu u kojoj ima značajnu poziciju:

- 1) kamatni derivati;
- 2) nekamatni derivati za koje su utvrđeni novčani tokovi u ukupnom iznosu ili djelimično, pozivanjem na kamatnu stopu;
- 3) aktiva osjetljiva na promjenu kamatne stope, osim aktive iz tač. 1 i 2 ovog stava, koja nije odbijena od redovnog osnovnog kapitala;
- 4) pasiva osjetljiva na promjenu kamatne stope, osim pasive iz tač. 1 i 2 ovog stava i osim redovnog osnovnog kapitala i ostalih instrumenata bez roka dospelja koji nemaju datum opoziva, uključujući depozite bez naknade, i
- 5) vanbilansne stavke osjetljive na promjenu kamatne stope osim vanbilansnih stavki iz tač. 1 i 2 ovog stava.

(3) Značajna pozicija iz stava 2 ovog člana, je ona pozicija čija računovodstvena vrijednost aktive ili pasive denominovana u valuti iznosi najmanje 5% ukupne finansijske aktive ili obaveza u knjizi pozicija kojima se ne trguje, ili manje od 5% ako je zbir finansijske aktive ili obaveza koji je uključen u izračunavanje niži od 90% ukupne finansijske aktive (isključujući materijalnu imovinu) ili obaveza u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(4) Neto prihod od kamata izračunava najmanje za vremenski period od jedne godine.

(5) Preostali period do kraja horizonta neto prihoda od kamata je period neto kamatne stope umanjen za relevantne srednje vrijednosti razreda ponovnog utvrđivanja iz tabele 1 člana 33 ove odluke.

(6) Razvojna banka je dužna da klasifikuje scenarije šokova u jednu od sljedećih vrsta:

- 1) paralelni šokovi, i to:
 - šok rasta kamatnih stopa paralelno kroz sva dospelja;
 - šok pada kamatnih stopa paralelno kroz sva dospelja;
- 2) šok koji uključuje rotacije prema ročnoj strukturi, i to:
 - uz smanjenje kamatne stope na dugoročna dospelja i povećanje kamatne stope na kratkoročna dospelja, što dovodi do izravnjanja krive kamatnih stopa;
 - uz povećanje kamatne stope na dugoročna dospelja i smanjenje kamatne stope na kratkoročna dospelja, što dovodi do nakošenja krive kamatnih stopa;
- 3) neravnomjerni šokovi, i to:
 - šok povećanja kamatnih stopa koji je veći kod kratkoročnih dospelja;
 - šok smanjenja kamatnih stopa koji je veći kod kratkoročnih dospelja.

- (7) Za potrebe člana 34 st. 6 i 7 i člana 36 ove odluke:
- šok iz stava 6 tačka 1 alineja 1, tačka 2 alineja 1 i tačka 3 alineja 1 ovog člana smatra se šok koji propisuje povećanje kratkoročnih kamatnih stopa;
 - šok iz stava 6 tačka 1 alineja 2, tačka 2 alineja 2 i tačka 3 alineja 2 ovog člana smatra se šok koji propisuje smanjenje kratkoročnih kamatnih stopa.
- (8) Za potrebe člana 35 stav 3 ove odluke:
- šok iz stava 6 tačka 1 alineja 1, tačka 2 alineja 1 i tačka 3 alineja 1 ovog člana smatra se šok koji propisuje povećanje kamatnih stopa;
 - šok iz stava 6 tačka 1 alineja 2, tačka 2 alineja 2 i tačka 3 alineja 2 ovog člana smatra se šok koji propisuje smanjenje kamatnih stopa.

Opšti zahtjevi za raspoređivanje novčanih tokova prema standardizovanom pristupu za obračun ekonomske vrijednosti kapitala

Član 33

- (1) Razvojna banka je dužna da raspoređuje zamišljeni novčani tok svojih pozicija u odgovarajuće vremenske razrede po datumu ponovnog utvrđivanja, valuti i vrsti scenarija šoka u vremenske razrede propisane u tabeli 1 ovog člana na sljedeći način:
- 1) za fiksne instrumente prema datumu ponovnog utvrđivanja, nakon svih odbitaka koji su se primijenili i skladu sa stavom 2 ovog člana, u odgovarajuće vremenske razrede iz Tabele 1 ovog stava;
 - 2) za instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom novčani tokovi se raspoređuju po datumu ponovnog utvrđivanja na sljedeći način:
 - novčani tokovi koji proizilaze iz plaćanja po osnovu kamata, osim plaćanja komponente spreda do sljedećeg ponovnog utvrđivanja, prema sporazumu;
 - preostali iznos glavnice, prema sporazumu;
 - komponente spreda do konačnog ugovornog dospeljeća bez obzira na bilo koje ponovno utvrđivanje neamortizovane glavnice, osim kada su komponente spreda isključene u skladu sa stavom 2 ovog člana;
 - 3) za depozite bez ugovorenog roka dospeljeća u skladu sa članom 34 ove odluke;
 - 4) za kredite sa fiksnom kamatnom stopom koji podliježu riziku prijevremene otplate u skladu sa članom 35 ove odluke;
 - 5) za oročene depozite koji podliježu prijevremenom razročenju u skladu sa članom 36 ove odluke.
 - 6) za derivate koji nijesu predmet opcionalnosti u skladu sa članom 37 ove odluke;
 - 7) za ostale instrumente u skladu sa članom 38 ove odluke.

Tabela 1: Vremenski razredi

Vremenski razredi (mj.=mjesec; g.=godina)	Srednja tačka vremenskog razreda (tk) (u godinama)	Dužina trajanja vremenskog razreda (u godinama)
Prekonoćno (O/N)	0,0028	0
> O/N ≤ 1 mj.	0,0417	1/12
> 1 mj. ≤ 3 mj.	0,1667	2/12
> 3 mj. ≤ 6 mj.	0,375	3/12
> 6 mj. ≤ 9 mj.	0,625	3/12
> 9 mj. ≤ 12 mj.	0,875	3/12
> 12 mj. ≤ 18 mj.	1,25	6/12
> 18 mj. ≤ 2 g.	1,75	6/12
> 2 g. ≤ 3 g.	2,5	1
> 3 g. ≤ 4 g.	3,5	1
> 4 g. ≤ 5 g.	4,5	1
> 5 g. ≤ 6 g.	5,5	1
> 6 g. ≤ 7 g.	6,5	1
> 7 g. ≤ 8 g.	7,5	1
> 8 g. ≤ 9 g.	8,5	1
> 9 g. ≤ 10 g.	9,5	5
> 10 g. ≤ 15 g.	12,5	5
> 15 g. ≤ 20 g.	17,5	5
> 20 g.	25	10

- (2) Ako Razvojna banka isključuje komercijalne marže i ostale komponente spreda iz obračuna novčanih tokova dužna je da:
- 1) koristi transparentnu metodologiju za identifikovanje bezrizične stope pri nastanku svakog instrumenta;
 - 2) koristi metodologiju koja se dosljedno primjenjuje u svim poslovnim jedinicama;
 - 3) osigura da je isključivanje komercijalnih marži i ostalih komponenti spreda iz novčanih tokova dosljedno sa tim kako

- Razvojna banka upravlja IRRBB-om i kako se štiti od rizika IRRBB-a;
- 4) obavijesti Centralnu banku o njihovom isključivanju.

(3) Razvojna banka ne smije da, u svrhe raspoređivanja iz stava 1 ovog člana, na zamišljeni novčani tok koji se ponovo utvrđuje, uzima u obzir uticaj koji proizilazi iz ugrađene opcionalnosti automatske opcije na kamatnu stopu, već se zamišljeni novčani tok koji se ponovo utvrđuje raspoređuje kao da ugrađena opcionalnost ne postoji.

(4) Razvojna banka uzima u obzir zamišljeni novčani tok koji se ponovo utvrđuje koji proizilazi iz ugrađene opcionalnosti bihevioralne opcije na kamatnu stopu u svrhe raspoređivanja iz stava 1 ovog člana.

Depoziti bez ugovorenog roka dospijea

Član 34

(1) Razvojna banka je dužna da klasifikuje depozite bez ugovorenog roka dospijea prema drugoj ugovornoj strani na:

- 1) depozite ritejla bez ugovorenog roka dospijea, i
- 2) depozite velikih klijenata bez ugovorenog roka dospijea, koji se dalje klasifikuju na depozite finansijskih i nefinansijskih velikih klijenata.

(2) Razvojna banka je dužna da razlikuje stabilni od nestabilnog dijela depozita ritejla i depozita velikih nefinansijskih klijenata iz stava 1 ovog člana, koristeći posmatrane promjene iznosa depozita zbog kretanja bezrizične kamatne stope prema gore i prema dolje za period od najmanje prethodnih deset godina.

(3) Razvojna banka je dužna da u okviru stabilnog dijela depozita bez ugovorenog roka dospijea iz stava 1 ovog člana razlikuje „konstantnu“ komponentu i komponentu koja se ne smatra „konstantnom“.

(4) Razvojna banka može da, u cilju određivanja komponente koja se ne smatra „konstantnim“ dijelom stabilnih depozita, pomnoži iznos svih stabilnih depozita sa prolaznom stopom (*eng. pass-through rate*).

(5) Razvojna banka je dužna da prilikom procjene prolazne stope, uzme u obzir sljedeće elemente, takođe, uzimajući u obzir pozicije koje imaju slične karakteristike:

- 1) postojeći nivo kamatnih stopa, spread između stope ponude Razvojne banke i tržišne stope, konkurentnost ostalih firmi, geografsku lokaciju i demografske i ostale relevantne karakteristike svoje baze klijenata.
- 2) malo vjerovatno ponovno određivanje stabilne komponente čak i kod značajnih promjena okruženja kamatne stope.

(6) U scenarijima koji propisuju povećanja kratkoročnih kamatnih stopa iz člana 32 st. 6 i 7 ove odluke, konstantna komponenta izračunata u skladu sa st. 4 i 5 ovog člana množi se sa 0,8, a komponenta koja se ne smatra „konstantnom“ se shodno tome povećava.

(7) U scenarijima koji propisuju smanjenja kratkoročnih kamatnih stopa, „konstantna“ komponenta izračunata u skladu sa st. 3 i 5 ovog člana množi se sa 1,2, a komponenta koja se ne smatra „konstantnom“ se shodno tome smanjuje.

(8) Razvojna banka je dužna da primjenjuje sljedeće gornje granice na udio „konstantne“ komponente depozita bez ugovorenog roka dospijea, prilikom primjene st. 3 do 7 ovog člana:

- 1) 70%, za depozite ritejla bez ugovorenog roka dospijea iz stava 1 tačka 1 ovog člana;
- 2) 50%, za depozite velikih nefinansijskih klijenata bez ugovorenog roka dospijea iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

(9) Razvojna banka je dužna da tretira sve depozite velikih finansijskih klijenata bez ugovorenog roka dospijea iz stava 1 tačka 1 ovog člana kao depozite bez ugovorenog roka dospijea koji se ne smatraju „konstantnim“.

(10) Razvojna banka je dužna da komponentu depozita bez ugovorenog roka dospijea koja se ne smatra „konstantnom“ rasporedi u prvi (prekonoćni) vremenski razred iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke.

(11) Razvojna banka je dužna da identifikuje depozite bez ugovorenog roka dospijea kao depozite koji se ne smatraju „konstantnim“ ako je ukupan iznos depozita bez ugovorenog dospijea manji od 2% pozicija iz člana 32 stav 2 ove odluke koje se obračunavaju kao obaveza u skladu sa važećim računovodstvenim okvirom.

Kreditni sa fiksnom stopom koji podliježu riziku prijevremene otplate

Član 35

(1) Razvojna banka bi trebalo da kredite ritejla klijenata sa fiksnom kamatnom stopom tretira kao kredite koji podliježu riziku prijevremene otplate ako dužnik ima mogućnost da otplati dio ili cijelu neizmirenu glavnicu prije ugovorenog datuma otplate ili ugovornog roka dospijea glavnice, a da ne snosi ekonomske troškove takve otplate, a ako dužnik snosi ekonomske troškove samo iznad određenog praga prijevremene otplate, Razvojna banka bi trebalo da ga tretira kao kredit sa fiksnom stopom koji podliježe riziku prijevremene otplate.

(2) Razvojna banka je dužna da utvrdi i primjenjuje, na dosljedan način, primjeren procjeni prosječne stope prijevremene otplate, procjenu osnovne godišnje uslovne stope prijevremene otplate prema valuti za pozicije iz st. 1 i 7 ovog člana, koja se razlikuje za svaki portfolio homogenih pozicija i utvrđuje se po važećoj ročnoj strukturi kamatnih stopa na osnovu svih raspoloživih internih zapazanja, a koja se može postaviti na 0, ako je ukupan iznos kredita sa fiksnom stopom iz st. 1 i 7 ovog člana manji od 5% pozicija iz člana 32 stav 2 ove odluke koje se obračunavaju kao aktiva u skladu sa važećim računovodstvenim okvirom.

(3) Razvojna banka je dužna da uskladi uslovnu stopu prijevremene otplate izračunatu u skladu sa stavom 2 ovog člana za

scenarija šokova, pri čemu, u scenarijima koji propisuju povećanje kamatnih stopa iz člana 32 stav 8 ove odluke, uslovnu stopu prijevremene otplate množi sa 0,8, a u scenarijima koji propisuju smanjenje kamatnih stopa iz člana 32 st. 6 i 8 ove odluke uslovnu stopu prijevremene otplate množi sa 1,2.

(4) Razvojna banka, za svaki vremenski period ponovnog utvrđivanja iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke, očekivani iznos kredita koji su unaprijed otplaćeni po vremenskom razredu procjenjuje množenjem iznosa iz tačke 1 ovog stava sa odgovarajućom stopom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos neizmirenog kredita sa fiksnom stopom iz stava 1 ovog člana određene homogene vrste proizvoda koji je denominovan u određenoj valuti, pri čemu se iznos koji je dospio ili plaćen unaprijed prije donjeg limita vremenskog razreda ne smatra neizmirenim iznosom;
- 2) vremenski ponderisana uslovna stopa prijevremene otplate se definiše kao uslovna stopa prijevremene otplate u skladu sa stavom 2 ovog člana, pomnožena sa dužinom primjenljivog vremenskog razreda utvrđenog u Tabeli 1 iz člana 33 ove odluke, usklađenim sa stavom 3 ovog člana.

(5) Razvojna banka raspoređuje iznos prijevremene otplate kredita sa fiksnom stopom iz stava 1 ovog člana, uključujući i naknade na prijevremeno otplaćeni iznos koji ritejl klijenti plaćaju u važećem scenariju, u odgovarajuće vremenske razrede iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke, pri čemu se bilo koji dio ponovo utvrđenih novčanih tokova za koji Razvojna banka ne očekuje da će se prijevremeno otplatiti raspoređuje u vremenske razrede ponovnog utvrđivanja iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke na osnovu ugovornog perioda otplate za trajanje ugovornog dospeljeća.

(6) Razvojna banka kredite velikih klijenata sa fiksnom kamatnom stopom, ako dužnik ima mogućnost da prijevremeno otplati dio ili cijelu neizmirenu glavnicu prije ugovorenog datuma otplate ili ugovornog datuma roka dospeljeća glavnice ne tretira u skladu sa odredbama ovog člana, već u skladu sa članom 33 stav 1 tačka 1 i članom 39 ove odluke.

(7) Ako je Razvojna banka izložena aktivni u obliku hartija od vrijednosti u čijoj osnovi su instrumenti u obliku kredita iz stava 1 ovog člana, a emitent te aktive nema obavezu da zamijeni kredite u slučaju njihove prijevremene otplate, primjenjuje se „dubinski“ pristup (*eng. look-through approach*) i pozicije u toj aktivni se procjenjuju u skladu sa stavom 1 ovog člana, bez obzira na to da li je ugovorna strana Razvojne banke ritejl klijent ili veliki klijent.

Oročeni depoziti koji su predmet rizika prijevremenog razročenja

Član 36

(1) Razvojna banka oročene depozite sa fiksnom kamatnom stopom smatra oročenim depozitima sa rizikom prijevremenog povlačenja, ako su oni depoziti ritejl klijenata, a deponent ima opciju da razroči bilo koji preostali iznos prije ugovorenog roka dospeljeća.

(2) Oročeni depoziti iz stava 1 ovog člana, čije bi prijevremeno razročenje (povlačenje) za posledicu imalo da klijent plaća penal Razvojnoj banci kao nadoknadu gubitka kamate za period razročenja depozita i ugovorenog roka dospeljeća, kao i za ekonomske troškove razročenja depozita, mogu se tretirati u skladu sa članom 33 stav 1 tačka 1 ove odluke.

(3) Razvojna banka ne primjenjuje odredbe ovog člana na oročene depozite velikih klijenata sa fiksnom stopom, već član 33 stav 1 tačka 1 ove odluke, a ako deponent, koji je veliki klijent ima opciju preostalog iznosa depozita prije ugovorenog roka dospeljeća depozita, pri čemu uslovi iz stava 2 ovog člana nijesu ispunjeni, opcija se tretira kao ugrađena automatska opcija u skladu sa članom 39 ove odluke.

(4) Razvojna banka je dužna da za oročene depozite iz stava 1 ovog člana utvrdi, na način koji dosljedno primjenjuje tokom vremenskog perioda i koji je podesan za procjenu prosječne stope prijevremenog razročenja, procjenu osnovne kumulativne stope razročenja oročenog depozita, koju utvrđuje različito za svaki portfolio homogenih proizvoda koji su denominovani u valuti, po važećoj ročnoj strukturi kamatnih stopa, na osnovu svih raspoloživih internih posmatranja, pri čemu može stopu postaviti na 0, ako su ukupni oročeni depoziti iz stava 1 ovog člana manji od 5% pozicija iz člana 32 stav 2 ove odluke koji se obračunavaju kao obaveza u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(5) Razvojna banka je dužna da uskladi stope razročenja oročenih depozita utvrđenih u stavu 4 ovog člana sa scenarijima šokova, pri čemu:

- 1) u scenarijima koji propisuju smanjenje kratkoročnih kamatnih stopa iz člana 32 st. 6 i 8 ove odluke, stopa razročenja se množi sa 0,8, i
- 2) u scenarijima koji propisuju povećanje kratkoročnih kamatnih stopa iz člana 32 st. 6 i 8 ove odluke, stopa razročenja se množi sa 1,2.

(6) Razvojna banka izračunava očekivani iznos prijevremeno razročenih oročenih depozita, po vremenskim razredima iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke množenjem iznosa oročenih depozita iz tačke 1 ovog stava sa odgovarajućom stopom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos oročenih depozita iz stava 1 ovog člana određene vrste homogenog proizvoda izražene u određenoj valuti;
- 2) stopa kumulativnog razročenja oročenog depozita usklađenog na način propisan stavom 5 ovog člana.

(7) Razvojna banka, za sve vremenske razrede i grupe vrsta homogenih proizvoda, dobija ukupan iznos prijevremeno razročenih oročenih depozita agregiranjem iznosa prijevremenog razročenja po vremenskim razredima utvrđenim u skladu sa stavom 6 ovog člana, pri čemu se dobijeni iznosi očekivanih prijevremenih razročenja raspoređuju u prvi vremenski razred (prekonoćni depoziti), dok se djelovi novčanih tokova oročenih depozita iz stava 1 ovog člana za koje se ne očekuje da će se prijevremeno povući raspoređuju u skladu sa njihovim ugovorenim rokovima dospeljeća u vremenske razrede Tabele 1 iz člana 33 ove odluke.

Derivati koji ne podliježu opcionalnosti

Član 37

- (1) Razvojna banka dijeli derivatne finansijske instrumente koji ne podliježu opcionalnosti na komponentu plaćanja i komponentu primanja.
- (2) Komponenta primanja derivatnog finansijskog instrumenta tretira se kao dolazni novčani tok, dok se komponenta plaćanja derivatnog finansijskog instrumenta tretira kao odlazni novčani tok.
- (3) Međuvalutni svopovi kamatne stope koji uključuju svop glavnice ili kamate u različitim valutama tretiraju se posebno za svaku komponentu u svakoj valuti.
- (4) Razvojna banka tretira odvojeno prihod i rashod od kamata po osnovu derivatnih finansijskih instrumenata koji se koristi za zaštitu od rizika od prihoda i rashoda koji proizilaze iz pozicija koje su zaštićene od rizika.

Ostali instrumenti

Član 38

- (1) Razvojna banka, kod koje je pokazatelj nekvalitetnih izloženosti jednak ili veći od 2%, raspoređuje novčane tokove po osnovu nekvalitetnih izloženosti u neto iznosu (umanjene za ispravke vrijednosti), u odgovarajuće vremenske razrede iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke, shodno očekivanju tih novčanih tokova i njihovoj ročnosti, na način koji dosljedno primjenjuje tokom vremenskog perioda.
- (2) Za potrebe stava 1 ovog člana, nekvalitetne izloženosti utvrđuju se za dužničke hartije od vrijednosti, kredite i avanse koji su klasifikovani kao nekvalitetni u skladu sa propisom kojim se uređuju kriterijumi i način klasifikacije aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke Razvojne banke, pri čemu se koeficijent nekvalitetnih izloženosti izračunava kao iznos nekvalitetnih izloženosti podijeljen sa iznosom ukupnih bruto dužničkih hartija od vrijednosti, kredita i avansa.
- (3) Ako je zbir zamišljenih iznosa obaveza po kreditima sa fiksnom stopom koji su odobreni ritejl drugim ugovornim stranama veći od 2% pozicija iz člana 32 stav 2 ove odluke, koji se obračunavaju kao aktiva u skladu sa računovodstvnim okvirom, Razvojna banka procjenjuje, uzimajući u obzir vrijednost ugovora za drugu ugovornu stranu u osnovnom scenariju i scenariju šoka i na osnovu istorijskih internih posmatranja povlačenja obaveza po kreditima sa fiksnom stopom po vrsti ugovorne strane po sličnim uslovima, iznose koji će se povući ili se neće povući u oba scenarija i procijenjene povučene iznose raspoređuje, u skladu sa procijenjenim rokom povlačenja, u vremenske razrede ponovnog utvrđivanja iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke.

Dodaci za ekonomsku vrijednost kapitala za automatske opcije na kamatne stope

Član 39

- (1) Razvojna banka izračunava dodatak na ekonomsku vrijednost kapitala za kupljene i prodate eksplicitne i ugrađene automatske opcije na kamatne stope njihovih pozicija iz člana 33 stav 3 ove odluke.
- (2) U slučaju kupljenih automatskih opcija na kamatne stope, Razvojna banka utvrđuje promjenu vrijednosti opcije između primijenjenog scenarija šoka kamatne stope i osnovnog scenarija u kombinaciji sa relativnim povećanjem implicitne volatilnosti kamatne stope od 25%.
- (3) U slučaju prodatih automatskih opcija na kamatne stope, Razvojna banka uzračunava vrijednost promjene primijenjenog scenarija šokova kamatne stope u odnosu na osnovni scenario, pri čemu je iznos promjene razlika između:
 - 1) procjene vrijednosti opcije za vlasnika opcije, s obzirom na:
 - krivu bezrizičnog prinosa u važećoj valuti po primijenjenom scenariju šoka kamatne stope; i
 - relativnom povećanju implicitne volatilnosti kamatne stope od 25%.
 - 2) vrijednosti prodate opcije za vlasnika opcije, na osnovu krive prinosa koji nije podvrgnut scenariju šoka i implicitne volatilnosti kamatne stope u važećoj valuti na datum vrednovanja.
- (4) Razvojna banka je dužna da izračuna ukupnu mjeru za rizik automatske opcije na kamatne stope kao rezultat scenarija šokova kamatne stope u valuti kao razliku između vrijednosti izračunatih u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana.
- (5) Za vrednovanje iz st. 2 i 3 ovog člana, Razvojna banka je dužna da primijeni relevantne interne metode vrednovanja.

Izračunavanje ekonomske vrijednosti kapitala i delta ekonomske vrijednosti kapitala

Član 40

- (1) Razvojna banka je dužna da izračuna ekonomsku vrijednost kapitala za osnovni i scenario šoka u svakoj valuti u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana, a promjenu ekonomske vrijednosti kapitala u skladu sa st. 5 i 6 ovog člana.
- (2) Razvojna banka raspoređuje zamišljene novčane tokove u odgovarajuće vremenske razrede u skladu sa čl. 33 do 38 ove odluke, uz sljedeće detaljne specifikacije:
 - 1) svi pozitivni i negativni zamišljeni novčani tokovi unutar vremenskog razreda netiraju se, obrazujući neto dugu ili neto kratku poziciju za svaki vremenski razred ponovnog utvrđivanja;
 - 2) dolazni novčani tokovi imaju pozitivan predznak, a odlazni novčani tokovi negativan predznak.
- (3) Neto zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju diskontuju se prema sadašnjoj vrijednosti korišćenjem diskontnog faktora $DF_{i,c}(t_k)$, koji se izračunava iz spot nulte kamatne stope $R_{i,c}(t_k)$ na srednjoj tački razreda za odgovarajući scenario i i valutu c pomnožene sa srednjom tačkom razreda t_k kao:

$$DF_{i,c}(t_k) = \exp(-R_{i,c}(t_k) * t_k)$$

(4) Razvojna banka sabira diskontovane neto novčane tokove po svim vremenskim razredima, kako bi odredila ekonomsku vrijednost kapitala za osnovni i scenario šoka, za svaku valutu.

(5) Promjena ekonomske vrijednosti kapitala izračunava se oduzimanjem ekonomske vrijednosti kapitala u osnovnom scenariju od ekonomske vrijednosti kapitala u scenariju šoka i dodavanjem promjene vrijednosti eksplicitne i ugrađene automatske opcije na kamatne stope izračunate u skladu sa članom 39 ove odluke.

(6) Razvojna banka, prilikom izračunavanja ukupne promjene za svaki scenario šoka, sabira sve negativne i pozitivne promjene do kojih dođe u svakoj valuti, pri čemu se u ovom izračunavanju, valute koje nijesu izvještajne valute konvertuju u izvještajnu valutu po spot deviznom kursu Centralne banke na referentni datum.

(7) Pozitivne promjene iz stava 6 ovog člana ponderišu se faktorom od 50% ili faktorom od 80% u slučaju valuta Mehanizma deviznog kursa - ERM II sa formalno dogovorenim rasponom fluktuacije užim od standardnog raspona od +/- 15%.

- (8) Ponderisani dobici priznaju se do iznosa koji je veći od sljedeće dvije vrijednosti:
- 1) apsolutne vrijednosti negativnih promjena u valutama EUR ili ERMII; ili
 - 2) rezultata primjene faktora od 50% na pozitivne promjene ERMII valuta ili EUR-a.

Posebni zahtjevi prema standardizovanom pristupu za raspoređivanje novčanih tokova koji se ponovo utvrđuju za obračun neto prihoda od kamata

Član 41

Razvojna banka za raspoređivanje novčanih tokova koji se ponovo utvrđuju za izračunavanje neto prihoda od kamata, primjenjuje odredbe iz čl. 33 do 38 ove odluke, uz sljedeća odstupanja:

- 1) izuzetno od člana 33 stav 2 ove odluke, Razvojna banka je dužna da uključi komercijalne marže i ostale komponente spreda u plaćanja po osnovu kamata;
- 2) pored raspoređivanja zamišljenih novčanih tokova iz člana 33 stav 1 i čl. 35, 36 i 38 ove odluke u odgovarajuće vremenske razrede shodno odredbama tih članova, Razvojna banka je dužna da rasporedi te novčane tokove u vremenski razred referentnog perioda iz Tabele 2 ovog člana, pri čemu zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju, a koji predstavljaju plaćanja po osnovu kamata uzimaju u obzir referentni rok instrumenta koji ih je generisao;
- 3) Razvojna banka, osim što raspoređuje zamišljene novčane tokove u vremenske razrede iz člana 33 stav 1 tačka 2 i člana 34 ove odluke, raspoređuje ih i u prvi vremenski razred referentnog perioda (koji prelazi prekonoćni do i uključujući 12 mjeseci, sa srednjom tačkom od 12 mjeseci) iz Tabele 2 ovog člana;
- 4) fiksne komponente derivatnih finansijskih instrumenata iz člana 37 ove odluke tretiraju se pod tačkom 2 ovog stava, dok se varijabilne komponente derivatnih finansijskih instrumenata tretiraju pod tačkom 3 ovog stava.

Tabela 2: Vremenski razredi za raspoređivanje očekivanih novčanih tokova

Redni broj vremenski razredi (mj.=mjesec; g.=godina)	Srednja tačka vremenskog razreda (u godinama) REFj
> O/N ≤ 12 mj.	1
> 12 mj. ≤ 1,5 g.	1,25
> 1,5 g. ≤ 2 g.	1,75
> 2 g. ≤ 3 g.	2,5
> 3 g. ≤ 4 g.	3,5
> 4 g. ≤ 5 g.	4,5
> 5 g. ≤ 6 g.	5,5
> 6 g. ≤ 7 g.	6,5
> 7 g. ≤ 8 g.	7,5
> 8 g. ≤ 9 g.	8,5
> 9 g. ≤ 10 g.	9,5
> 10 g. ≤ 15 g.	12,5
> 15 g. ≤ 20 g.	17,5
> 20 g.	25

Dodatak za neto prihod od kamata za automatske opcije na kamatne stope do horizonta neto prihoda od kamata

Član 42

Razvojna banka primjenjuje član 39 ove odluke prilikom izračunavanja dodatka za neto prihod od kamata za eksplicitne i ugrađene automatske opcije na kamatne stope do horizonta neto prihoda od kamata, uz sljedeća odstupanja:

- 1) automatske opcije koje se mogu izvršiti jedino iznad horizonta neto prihoda od kamata isključuju se iz izračunavanja;

- 2) relativno povećanje implicitne volatilnosti isključuje se u svrhe ovog izračunavanja;
- 3) vrijednost iz člana 39 st. 2 i 3 ove odluke izračunava se na osnovu otplate koje se očekuju u osnovnom i scenariju šoka;
- 4) izuzetno od člana 39 st. 2 i 3 ove odluke, pretpostavlja se da se instrumenti vis-a-vis ritejl i ostalim drugim ugovornim stranama, čija se opcionalnost/nelinearnost automatski aktivira, obnavljaju sa uporedivim karakteristikama do kraja horizonta neto prihoda od kamata iz tačke 1 ovog stava.

Promjene tržišne vrijednosti za automatske opcije na kamatne stope koje se vrednuju po fer vrijednosti i koje dospijevaju poslije horizonta neto prihoda od kamata

Član 43

Razvojna banka, u cilju izračunavanja promjena tržišne vrijednosti za automatske opcije na kamatne stope koje se vrednuju po fer vrijednosti i koje dospijevaju poslije horizonta neto prihoda od kamata, primjenjuje član 39 ove odluke.

Projektovani prinos bezrizične komponente za izračunavanje mjere neto prihoda od kamata

Član 44

(1) U cilju izračunavanja udjela u neto prihodu od kamata projektovanog bezrizičnog prinosa na ponovno ulaganje ili refinansiranje ponovo utvrđenih novčanih tokova, Razvojna banka je dužna da odredi, za svaku valutu i scenario, tabelu reprezentativnih forward stopa bezrizične komponente kamatnih stopa za koju se očekuje da će biti primijenjena na bezrizične kredite počevši od ponovnog određivanja srednjih tačaka razreda iz Tabele 3 ovog stava i od dospijeca koja odgovaraju referentnom periodu srednjih tačaka razreda iz Tabele 2 iz člana 41 ove odluke.

Tabela 3: Vremenski razredi iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke koji se ponovo utvrđuju u slučaju različitih perioda neto prihoda od kamata

Vremenski razredi (mj.=mjesec; g.=godina)	vremenski horizont (period) kamatnog prihoda
> O/N. ≤ 12 mj.	1
> O/N ≤ 1,5 g.	1,5
> O/N ≤ 2 g.	2
> O/N ≤ 3 g.	3
> O/N ≤ 4 g.	4
> O/N ≤ 5 g.	5
> O/N ≤ 6 g.	6
> O/N ≤ 7 g.	7
> O/N ≤ 8 g.	8
> O/N ≤ 9 g.	9
> O/N ≤ 10 g.	10
> O/N ≤ 15 g.	15
> O/N ≤ 20 g.	20
> 20 g.	25

(2) Razvojna banka određuje forward stope iz stava 1 ovog člana u skladu sa sljedećom formulom:

$$FWD_{i,c}(t_k, t_k + REF_j) = - \frac{\ln[DF_{i,c}(t_k + REF_j)/DF_{i,c}(t_k)]}{REF_j},$$

gdje je:

t_k srednja tačka razreda k za ponovno utvrđivanje;

REF_j srednja tačka referentnog perioda razreda j ;

$FWD_{i,c}(t_k, t_k + REF_j)$ forward stopa sa određenim scenario i i za valutu c za bezrizične kredite počevši od srednje tačke razreda k za ponovno utvrđivanje i dospijeca na srednjoj tački referentnog perioda razreda j ;

$DF_{i,c}(t_k)$ je diskontni faktor za određeni scenario i i za valutu c i vrijeme t_k iz člana 40 stav 3 ove odluke.

(3) Razvojna banka određuje primjenjivu bezrizičnu kamatnu stopu za svaku kombinaciju srednje tačke razreda za ponovno utvrđivanje sa srednjom tačkom referentnog perioda razreda množenjem forward stopa iz stava 1 ovog člana sa preostalim periodom do kraja vremenskog horizonta izračunavanja neto prihoda od kamata određenog u članu 32 stav 5 ove odluke.

(4) Preostalo vrijeme do kraja perioda neto prihoda od kamata je period neto prihoda od kamata umanjen za relevantne srednje tačke ponovnog utvrđivanja razreda iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke.

(5) Razvojna banka je dužna da izračunava koliki je udio neto prihoda od kamata projektovane bezrizične kamatne stope na reinvestiranje ili refinansiranje novčanih tokova koji se ponovo utvrđuju množenjem zamišljenih novčanih tokova koji se ponovo utvrđuju iz člana 33 stav 1 tačka 1, i čl. 34 do 38 ove odluke, raspodijeljeni u skladu sa članom 41 stav 1 tač. 2 i 3 ove odluke, sa udjelom odgovarajuće primjenljive bezrizične kamatne stopa koja je izračunata u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Projektovani prihod od komponente komercijalne marže za izračunavanje mjere neto prihoda od kamata

Član 45

(1) Razvojna banka izračunava udio u neto prihodu od kamata projektovane komercijalne marže na reinvestiranje ili refinansiranje ponovo utvrđenih novčanih tokova instrumenata iz člana 33 stav 1 tačka 1, i čl. 34 do 36 ove odluke raspoređivanje tih novčanih tokova pri resetovanju komercijalnih marži i procjenjivanjem primjenljive stope komercijalne marže i preostalog vremena do kraja perioda neto prihoda od kamata.

(2) Raspoređivanje novčanih tokova iz stava 1 ovog člana vrši se u vremenskim razredima za ponovno utvrđivanje iz Tabele 3 člana 44 ove odluke u skladu sa članom 33 stav 1 tačka 1 i čl. 34 do 36 ove odluke.

(3) Izuzetno od člana 33 stav 1 tačka 2 ove odluke, u slučaju instrumenata sa varijabilnom stopom, dio novčanih tokova koji se ponovo utvrđuju, a koji čine iznos glavnice raspodjeljuju se u skladu sa njegovim konačnim ugovornim datumom dospelja.

(4) Razvojna banka, da bi izračunala udio projektovane komercijalne marže na reinvestirane novčane tokove koji se ponovo utvrđuju u neto prihodu od kamate, raspoređuje procijenjene pozicije po sljedećim vrstama proizvoda (koji se dalje dijele po geografskoj lokaciji), i denominaciji valute:

- 1) vrste proizvoda finansijske aktive su:
 - dužničke hartije od vrijednosti;
 - krediti i avansi – nefinansijski veliki klijenti;
 - krediti i avansi – domaćinstva – hipoteke;
 - krediti i avansi – domaćinstva – krediti (koji nijesu hipoteke);
 - krediti i avansi – ostale druge ugovorne strane;
 - ostali proizvodi u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) vrste proizvoda finansijskih obaveza su:
 - depoziti – nefinansijske korporacije;
 - depoziti – stanovništvo;
 - depoziti – ostale druge ugovorne strane;
 - dužničke hartije od vrijednosti;
 - ostale obaveze u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(5) Razvojna banka, u cilju utvrđivanja stope komercijalne marže iz stava 1 ovog člana, primjenjuje sljedeće:

- 1) u slučaju instrumenata kojima se trguje na dubokim i aktivnim likvidnim tržištima ako je vrijednost instrumenta moguće utvrditi na osnovu široko rasprostranjenih i lako dostupnih tržišnih cijena, stopa komercijalne marže utvrđuje se na osnovu tržišne cijene i plaćanja po osnovu kamata instrumenta uz umanjenje bezrizične stope;
- 2) u slučaju drugih instrumenata, stopa komercijalne marže utvrđuje se ponderisanim prosjekom komercijalnih marži primljenih ili plaćenih u transakcijama tokom poslednjih 360 dana, imajući u vidu vrstu proizvoda, geografsku lokaciju i denominaciju valute iz stava 4 ovog člana. U odsustvu takvih transakcija, stopa komercijalne marže određuje se na osnovu pretpostavki koje se oslanjaju na primljene ili plaćene marže u uporedivim portfolijima.

(6) Stopa komercijalne marže utvrđena u skladu sa stavom 5 ovog člana u osnovnom scenariju primjenjuje se u scenariju šoka.

(7) Razvojna banka, radi uzimanja u obzir preostalog vremena u horizontu neto prihoda od kamata, određuje procenat prinosa od komercijalne marže množeći komercijalnu maržu izračunatu u skladu sa stavom 5 ovog člana sa preostalim vremenom do kraja horizonta neto prihoda od kamata, pri čemu je preostalo vrijeme do kraja horizonta neto prihoda od kamata period neto prihoda od kamata umanjen za relevantne srednje tačke razreda za ponovno utvrđivanje iz Tabele 1 iz člana 33 ove odluke.

(8) Razvojna banka određuje udio u neto prihodu od kamata projektovane komercijalne marže na reinvestiranje ili refinansiranje ponovo utvrđenih novčanih tokova množeći novčane tokove izračunate u skladu sa stavom 2 ovog člana sa primjenljivim prinosom od komercijalne marže iz stava 7 ovog člana.

Plaćanja po osnovu kamate ili dio plaćanja po osnovu kamate koji se dešava do i uključujući datum njihovog resetovanja

Član 46

(1) Razvojna banka, u cilju određivanja udjela plaćanja po osnovu kamata u neto prihodu od kamata koja se dešavaju do datuma ponovnog utvrđivanja, uključujući i taj datum, dodatno raspoređuje isključivo ta plaćanja kamata po osnovu instrumenata iz člana 33 stav 1 tačka 1 i čl. 34 do 38 ove odluke u vremenske razrede za ponovno utvrđivanje iz Tabele 3 iz člana 44 ove odluke, pod uslovom da ta plaćanja po osnovu kamata ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) iznos plaćanja po osnovu kamata je poznat i fiksni i nema mogućnosti za promjenu plaćanja zbog kretanja kamatnih stopa;
- 2) očekuje se da će plaćanja po osnovu kamata biti plaćena u okviru horizonta neto prihoda od kamata iz člana 32 stav 4 ove odluke.

(2) Za instrumente iz člana 33 stav 1 tačka 2 ove odluke, ako se kamatno plaćanje dešava nakon datuma ponovnog utvrđivanja kamate, Razvojna banka primjenjuje stav 1 ovog člana samo na dio kamatnog plaćanja koje predstavlja komercijalnu maržu.

Promjene tržišne vrijednosti instrumenata koji se vrednuju po fer vrijednosti a dospijevaju nakon perioda neto prihoda od kamata

Član 47

(1) Razvojna banka je dužna da, za izračunavanje promjena tržišne vrijednosti nakon perioda neto prihoda od kamata za instrumente koji se vode po fer vrijednosti, vrši raspoređivanje u skladu sa članom 40 stav 2 ove odluke, uzimajući u obzir član 41

stav 1 tačka 1 ove odluke i sljedeća odstupanja:

- (1) novčani tokovi u vezi sa instrumentom koji se ne vodi po fer vrijednosti isključuju se;
- (2) novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju u vremenskom periodu neto prihoda od kamata isključuju se tako što se podešavaju na nulu u vremenskim razredima za ponovno utvrđivanje iz Tabele 3 iz člana 44 ove odluke.

(2) Za izračunavanje promjena tržišne vrijednosti za instrumente koji se vode po fer vrijednosti, a koji dospijevaju nakon perioda neto prihoda od kamata, Razvojna banka primjenjuje član 40 st. 3 do 5 ove odluke na raspoređivanja urađena u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Dodatak neto prihodu od kamata za bazni rizik

Član 48

(1) Ako zbir instrumenata sa promjenjivom kamatnom stopom, osim onih u kategoriji „prekonoćni“, prelazi 5% pozicija iz člana 32 stav 2 ove odluke koje se vode kao aktiva u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom, zamišljeni novčani tokovi po osnovu instrumenata sa promjenjivom kamatnom stopom, pored toga što se raspoređuju u skladu sa članom 33 stav 1 tačka 2 ove odluke, raspoređuju se i za svaku valutu prema datumu ponovnog utvrđivanja, u vremenske razrede iz Tabele 3 iz člana 44 ove odluke.

(2) Zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju iz stava 1 ovog člana, u svrhe njihovog raspoređivanja, raščlanjuju se na sljedeće referentne pojmove na koje se odnosi instrument sa promjenjivom stopom:

- 1) prekonoćni;
- 2) 1 mjesec;
- 3) 3 mjeseca;
- 4) 6 mjeseci;
- 5) 12 mjeseci.

(3) U nedostatku referentnog perioda, zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju dodjeljuju se sljedećim kategorijama:

- 1) „referentna stopa“ u slučaju da se instrument sa varijabilnom kamatnom stopom odnosi na referentnu stopu centralne banke;
- 2) „ostalo“ u slučaju da je instrument sa varijabilnom kamatnom stopom povezan sa bilo kojom drugom referentnom vrijednošću.

(4) Dolazni zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju dodjeljuju se sa pozitivnim predznakom, a odlazni zamišljeni novčani tokovi koji se ponovo utvrđuju dodjeljuju se sa negativnim predznakom.

(5) Za potrebe stava 1 ovog člana, Razvojna banka isključuje ugrađene opcije na kamatne stope i sa tim opcijama postupa u skladu sa stavom 10 ovog člana.

(6) Razvojna banka je dužna da procjenjuje šokove zaoštavanja i šokove popuštanja, na način koji dosljedno primjenjuje tokom vremena, za svaku kategoriju referentnih perioda iz st. 2 do 4 ovog člana za određenu valutu na osnovu istorijskih posmatranja kretanja kamatnih stopa instrumenata u svakoj kategoriji.

(7) Šokovi zaoštavanja i šokovi popuštanja određuju se upoređivanjem kamatnih stopa sa prekonoćnim referentnim periodom iz stava 2 tačka 1 ovog člana, sa drugim referentnim periodima kako je navedeno u stavu 2 tač. 2 do 5 i st. 3 i 4 ovog člana.

(8) Razvojna banka je dužna da, na zamišljene novčane tokove koji se ponovo utvrđuju za svaku valutu, primjenjuje šokove iz stava 7 ovog člana pomnožene sa preostalim vremenom do kraja horizonta neto prihoda od kamata.

(9) Preostalo vrijeme do kraja horizonta neto prihoda od kamata iz stava 8 ovog člana je period neto prihoda od kamata umanjen za relevantne srednje tačke ponovnog utvrđivanja iz razreda navedenih u Tabeli 1 iz člana 33 ove odluke.

(10) Razvojna banka je dužna da rezultate izračunavanja iz stava 8 ovog člana sabere u jedan iznos, i to odvojeno za scenario zaoštavanja i za scenario popuštanja.

(11) Razvojna banka izračunava isplate iz automatskih opcija na kamatne stope koje su eksplicitne ili ugrađene u instrumente sa varijabilnom stopom i u scenariju zaoštavanja i u scenariju popuštanja, i upoređuje te isplate sa isplatama izračunatim prema osnovnom scenariju; rezultirajuća razlika u isplatama dodaje se rezultatu izračunatom u skladu sa stavom 10 ovog člana za scenario zaoštavanja i scenario popuštanja pojedinačno, sa pozitivnim predznakom za dolazne isplate i negativnim predznakom za odlazne isplate, pri čemu se u ovom izračunavanju isplate se ne diskontuju i ne smiju se stvarati nikakve pretpostavke u vezi sa promjenama volatilnosti.

(12) Dodatak neto prihodu od kamata za bazni rizik je niži rezultat izračunat u skladu sa ovim članom u scenariju zaoštavanja i popuštanja.

Izračunavanje neto prihoda od kamata i delta neto prihoda od kamata

Član 49

(1) Razvojna banka izračunava neto prihod od kamata, isključujući eksplicitne i ugrađene automatske opcije na kamatnu stopu do horizonta neto prihoda od kamata, kao zbir:

- 1) projektovanih bezrizičnih prinosa izračunatih u skladu sa članom 44 ove odluke;
- 2) projektovanih prinosa od komercijalnih marži izračunatih u skladu sa članom 45 ove odluke, i
- 3) zbira plaćanja po osnovu kamata do njihovog datuma resetovanja uključujući i taj datum, izračunatog u skladu sa članom 46 ove odluke, umanjenog za bilo koju obračunatu materijalnu kamatu na $t=0$.

(2) Za izračunavanje iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da tretira dolazne novčane tokove sa pozitivnim znakom i odlazne novčane tokove sa negativnim znakom.

(3) Razvojna banka, da bi dobila uticaj scenarija šokova na neto prihod od kamata, uzima zbir:

- 1) razlike između:
 - izračunavanja iz stava 1 ovog člana u vezi sa scenarijom šoka;
 - izračunavanja iz stava 1 ovog člana u vezi sa osnovnim scenarijom;
- 2) dodatka neto prihodu od kamata za automatske opcije u okviru perioda neto prihoda od kamata izračunatog u skladu sa članom 42 ove odluke;
- 3) dodatka neto prihodu od kamata za bazni rizik izračunatog u skladu sa članom 48 ove odluke.

(4) Razvojna banka vrši izračunavanje iz stava 3 tač. 1 i 2 ovog člana upotrebom istog scenarija šokova, dok izračunavanje iz stava 3 tačka 3 ovog člana izračunava upotrebom scenarija zaoštavanja ili popuštanja iz člana 48 stav 11 ove odluke koji ima najveći negativni uticaj na neto prihod od kamata.

(5) Prilikom izračunavanja agregatne promjene za svaki scenario šoka, Razvojna banka sabira sve negativne i pozitivne promjene koje se dešavaju u svakoj valuti, pri čemu valute koje nijesu izvještajna valuta konvertuju se u izvještajnu valutu po spot deviznoj stopi Centralne banke na referentni datum.

(6) Pozitivne promjene iz stava 5 ovog člana ponderišu se faktorom od 50% ili faktorom od 80% u slučaju Mehanizma deviznog kursa II – ERM II valuta sa formalno ugovorenim rasponom fluktuacija koji je uži od standardnog raspona od +/-15% radi prebijanja gubitaka u EUR-ima.

(7) Ponderisani dobici priznaju se do iznosa koji je veći od sljedeće dvije vrijednosti:

- 1) apsolutne vrijednosti negativnih promjena u valutama EUR ili ERMII; ili
- 2) rezultata primjene faktora od 50% na pozitivne promjene ERMII valuta ili EUR-a.

Testiranje otpornosti na stres IRRBB-a

Član 50

(1) Razvojna banka je dužna da testiranje otpornosti na stres IRRBB-a sprovodi najmanje jednom godišnje, a u periodima povećane volatilnosti/nestabilnosti kamatnih stopa i povećanih nivoa IRRBB-a i češće.

(2) Razvojna banka je dužna da sprovede retroaktivno testiranje otpornosti na stres kako bi:

- 1) utvrdila scenarije kamatnih stopa koji bi mogli ozbiljno ugroziti kapital i dobit; i
- 2) otkrila slabosti koje proizilaze iz strategija zaštite od rizika i potencijalnih bihevioralnih reakcija klijenata.

(3) Razvojna banka je dužna da pri testiranju slabosti u stresnim okolnostima primjenjuje veća i ekstremnija pomjeranja krive prinosa i promjene kamatnih stopa od onih koji se koriste za potrebe kontinuiranog upravljanja, uključujući naročito:

- 1) značajne promjene u odnosima između ključnih tržišnih stopa (bazni rizik);
- 2) iznenadna i znatna pomjeranja krive prinosa (paralelna i neparalelna);
- 3) raščlanjivanje ključnih pretpostavki o ponašanju stavki aktive i obaveza;
- 4) promjene u pretpostavkama o korelacijama ključnih kamatnih stopa;
- 5) značajne promjene u trenutnim tržišnim uslovima i makrousllovima, u konkurentnom ekonomskom okruženju i u njihovom mogućem razvoju; i
- 6) posebne scenarije koji se odnose na pojedinačni poslovni model i profil Razvojne banke.

(4) Razvojna banka je dužna da rezultate scenarija stresa kamatnih stopa koristi prilikom donošenja odluka na odgovarajućim nivoima upravljanja, što uključuje strateške ili poslovne odluke, raspodjelu internog kapitala i odluke o upravljanju rizicima, kao i pri utvrđivanju i provjeri politika i limita za IRRBB.

Pretpostavke mjerenja

Član 51

(1) Razvojna banka je dužna da prilikom mjerenja IRRBB-a dokumentuje ključne bihevioralne pretpostavke i pretpostavke modela, koje treba da budu usklađene sa poslovnim strategijama, kao i da te pretpostavke provjerava najmanje jednom godišnje.

(2) Razvojna banka je dužna da za mjere ekonomske vrijednosti i za mjere dobiti uzme u obzir pretpostavke utvrđene za potrebe kvantifikacije rizika najmanje u odnosu na:

- 1) izvršavanje kamatnih opcija (automatskih ili bihevioralnih) od strane Razvojne banke i njenog klijenta po posebnim šokovima i stresnim scenarijima kamatnih stopa;
- 2) tretman salda izloženosti i tokova kamata koji proizilaze iz novčanih tokova bez roka dospijea;
- 3) tretman oročenih depozita u pogledu rizika od prijevremenog razročenja;
- 4) tretman kredita sa fiksnom kamatnom stopom i obaveza po kreditima sa fiksnom kamatnom stopom;
- 5) tretman kapitala u internim mjerama ekonomske vrijednosti; i
- 6) posljedice računovodstvenih praksi za mjerenje IRRBB-a, a naročito efektivnosti računovodstva zaštite.

(3) Razvojna banka je dužna da najmanje jednom godišnje provjeri bitne pretpostavke mjerenja, a u tržišnim uslovima koji se brzo mijenjaju češće.

VI. UPRAVLJANJE TRŽIŠNIM RIZICIMA

Organizacioni zahtjevi u vezi sa tržišnim rizicima

Član 52

Razvojna banka je dužna da obezbijedi jasnu operativnu i organizacionu razdvojenost poslova ugovaranja transakcija iz kojih proizilaze tržišni rizici od poslova kontrole rizika i poslova podrške poslovanju.

Ugovaranje transakcija

Član 53

- (1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da svi bitni elementi transakcije budu usaglašeni između ugovornih strana prije zaključenja svake pojedine transakcije.
- (2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se transakcije dogovaraju u skladu sa tržišnim uslovima.
- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, Razvojna banka može da ugovori transakcije koje nijesu u skladu sa tržišnim uslovima, ako:
 - 1) je transakcija ugovorena na osnovu jasnog i razumnog zahtjeva klijenta, pri čemu dogovoreno odstupanje od tržišnih uslova mora biti jasno vidljivo iz dokumentacije te transakcije, i
 - 2) se uz svaku transakciju koja nije ugovorena po tržišnim uslovima obavezno navodi jasno vidljiv opis odstupanja od tržišnih uslova i razlozi za toodstupanje.
- (4) Razvojna banka je dužna da izvještava Upravni odbor i više rukovodstvo o svim značajnim transakcijama koje nijesu dogovorene prema tržišnim uslovima.
- (5) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se trgovanje obavlja samo u njenim poslovnim prostorijama.
- (6) Ako se transakcije ugovaraju telefonom, Razvojna banka je dužna da obezbijedi snimanje svih telefonskih razgovora zaposlenih koji su ovlašćeni za ugovaranje transakcija, u skladu sa zakonom.
- (7) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da za svaku ugovorenu transakciju postoji dokumentacija u pisanoj formi, koja sadrži sve bitne elemente i druge značajne informacije o ugovorenoj transakciji, a potvrda o ugovorenoj transakciji i prpratna dokumentacija treba da se prosljede u što kraćem vremenskom periodu licima zaduženim za podršku poslovanju.
- (8) Transakcije koje su zaključene nakon kraja radnog vremena lica zaduženih za podršku poslovanju obavezno se posebno označavaju i uključuju u dnevnu poziciju trgovanja.
- (9) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da zaposleni koji je ovlašćen za ugovaranje transakcija unosi podatke o transakciji u informacioni sistem pod svojom sopstvenom identifikacionom oznakom, a vrijeme unosa podataka i identifikaciona oznaka tog zaposlenog moraju da budu automatski generisani.

Evidentiranje i kontrola transakcija

Član 54

- (1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da svaka ugovorena transakcija bude evidentirana na odgovarajući način i da bez odlaganja bude uključena u interne izvještaje o ugovorenim transakcijama.
- (2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi provjeru da li su potvrde o ugovorenim transakcijama primljene od druge ugovorne strane blagovremene i cjelovite, i da bez odlaganja obavijeste drugu ugovornu stranu o potvrdama o ugovorenim transakcijama koje nijesu blagovremene ili su nepotpune.
- (3) Razvojna banka je dužna da uspostavi redovnu kontrolu procesa ugovaranja transakcija uključujući kontrolu:
 - 1) Cjelovitosti dokumentacije o ugovorenoj transakciji i blagovremenog prosljeđivanja dokumentacije licima zaduženim za podršku poslovanju;
 - 2) konzistentnosti podataka o ugovorenoj transakciji sa potvrdom o ugovorenoj transakciji, potvrdom elektronskih sistema za trgovanje i ostalim izvorima;
 - 3) usklađenosti ugovorene transakcije sa tržišnim uslovima;
 - 4) odstupanja od internih pravila trgovanja, i
 - 5) konzistentnosti zapisa o transakciji između lica zaduženih za ugovaranje transakcija i ostalih nezavisnih organizacionih jedinica.

Analiza izloženosti tržišnim rizicima

Član 55

- (1) Razvojna banka je dužna da analizom izloženosti tržišnim rizicima naročito obuhvati:
 - 1) sve aktivnosti Razvojne banke koje su osjetljive na promjene tržišnih faktora, uzimajući u obzir i pozicije knjige trgovanja i knjige pozicija kojima se ne trguje;
 - 2) razvoj i likvidnost relevantnih finansijskih tržišta i volatilnost, odnosnonestabilnost tržišnih cijena finansijskih instrumenata;
 - 3) stvarne i projektovane neusklađenosti i otvorene pozicije koje proizilaze iz aktivnosti Razvojne banke;
 - 4) koncentraciju rizika u knjizi trgovanja;
 - 5) korelacije između tržišnih cijena različitih finansijskih instrumenata;
 - 6) korelacije sa drugim rizicima kojima je Razvojna banka izložena, kao što su kreditni rizik i rizik likvidnosti;
 - 7) složenost finansijskih instrumenata (npr. OTC derivata ili instrumenata koji se vrednuju koristeći mark-to-model tehnike);

- 8) ugrađene opcije, i
 - 9) simulacije dobiti i kapitala u različitim scenarijima, uključujući kvantifikaciju najvećeg gubitka u ekstremnim tržišnim okolnostima.
- (2) Razvojna banka je dužna da u analizi izloženosti deviznom riziku, uz elemente analize iz stava 1 ovog člana, uzme u obzir naročito:
- 1) uticaj nepovoljnih kretanja deviznih kurseva na visinu otvorene devizne pozicije, i
 - 2) promjene knjigovodstvene vrijednosti deviznih pozicija Razvojne banke koje su nastale zbog promjene kursa valute koja nije EUR.
- (3) Razvojna banka je dužna da redovno procjenjuje efekte simulacije dobiti i kapitala u odnosu na njene stvarne rezultate, a te simulacije se odnose na:
- 1) kamatne i kamatno osjetljive prihode i rashode i ekonomsku vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki primjenom različitih scenarija kretanja kamatnih stopa;
 - 2) valutne i valutno osjetljive prihode i rashode i ekonomsku vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki primjenom različitih scenarija kretanja deviznih kurseva, i
 - 3) druge tržišne faktore i tržišno osjetljive prihode i rashode i ekonomsku vrijednost bilansnih i vanbilansnih stavki kao rezultat primjene različitih scenarija kretanja tržišta.

Praćenje tržišnih rizika

Član 56

- (1) Praćenje tržišnih rizika koji proizilaze iz aktivnosti trgovanja obuhvata dnevno praćenje podataka o:
- 1) pozicijama za trgovanje i volatilnostima njihovih cijena;
 - 2) iskorišćenosti i prekoračenjima limita, i
 - 3) rezultatima trgovanja.
- (2) Pri određivanju limita za ograničavanje gubitaka Razvojna banka je dužna da uzme u obzir nivo kapitala i prihoda, a struktura limita treba da se zasniva na procjeni nivoa rizika i iznosu najvećih dozvoljenih gubitaka.
- (3) Razvojna banka je dužna da obezbijedi redovno prilagođavanje limita iz stava 2 ovog člana u skladu sa rezultatima testiranja otpornosti na stres, a ti limiti obavezno obuhvataju svaku ugovorenu transakciju.
- (4) Razvojna banka je dužna da uspostavi sistem odobravanja transakcija koje prelaze uspostavljene limite i sistem izjašnjavanja o razlozima prekoračenja uspostavljenih limita.
- (5) Razvojna banka je dužna da uspostavi sistem izvještavanja višeg rukovodstva i, ako ocijeni potrebnim, Upravnog odbora, o svim prekoračenjima uspostavljenih limita, a u slučaju prekoračenja limita, potrebno je to odmah prepoznati i uključiti u dnevni izvještaj o limitima.
- (6) Sistem praćenja iskorišćenosti i prekoračenja limita obavezno obuhvata kontrolu usklađenosti ugovorenih transakcija sa uspostavljenim limitima, kontrolu sistema odobravanja poslovnih transakcija koje prekoračuju uspostavljene limite i kontrolu sistema izjašnjavanja o razlozima prekoračenja uspostavljenih limita.
- (7) Izvještaji na osnovu kojih Razvojna banka prati podatke o ugovorenim transakcijama i limitima treba da uključuju i pregled otvorenih pozicija po pojedinoj vrsti transakcije, vrsti rizika, organizacionoj jedinici ili portfoliju, kao i pregled uspostavljenih limita i nivo njihove iskorišćenosti.
- (8) Razvojna banka je dužna da prati prekoračenja limita iz stava 6 ovog člana na dnevnoj osnovi, tokom i na kraju radnog vremena, a izvještaji na osnovu kojih Razvojna banka prati podatke o rezultatima trgovanja treba da sadrže pregled trenutnih i kumulativnih rezultata na mjesečnoj i godišnjoj osnovi, razdvojene po područjima trgovanja.

VII. UPRAVLJANJE OPERATIVNIM RIZIKOM

7.1. Operativni rizik

Upravljanje operativnim rizikom

Član 57

- (1) Razvojna banka je dužna da u okviru upravljanja operativnim rizikom naročito obuhvati:
- 1) postojeći ili potencijalni rizik gubitka za Razvojnu banku koji nastaje zbog neprimjerenog pružanja finansijskih usluga, uključujući slučajeve namjere ili nehata (u daljem tekstu: rizik nesavjesnog poslovanja);
 - 2) rizik informacionog sistema;
 - 3) rizik modela;
 - 4) poslovne promjene, uključujući nove proizvode, aktivnosti procese i sisteme;
 - 5) rizik koji se pojavljuje pri upravljanju projektima;
 - 6) pravni rizik;
 - 7) spoljne događaje;
 - 8) operativni rizik koji proizilazi iz eksternalizacije, i
 - 9) značajne inherentne rizike u postojećim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima.
- (2) Razvojna banka je dužna da radi utvrđivanja i mjerenja, odnosno procjene operativnog rizika uzme u obzir:
- 1) sve relevantne interne i eksterne faktore;

- 2) događaje koji su rezultirali gubicima, i
- 3) rizik kojem je Razvojna banka izložena, koji se može smatrati operativnim, ali nije doveo do ostvarivanja gubitka.

(3) Razvojna banka je dužna da identifikovani operativni rizik mjeri, odnosno procjenjuje uzimajući u obzir mogućnost i učestalost njegovog ostvarivanja, kao i potencijalni efekat za Razvojnu banku.

Utvrđivanje i analiza značajnih gubitaka

Član 58

- (1) Razvojna banka je dužna da za potrebe upravljanja operativnim rizikom:
 - 1) odredi principe utvrđivanja i klasifikovanja događaja operativnog rizika, odnosno izvora operativnog rizika;
 - 2) utvrdi šta za Razvojnu banku predstavlja značajan operativni rizik i značajan gubitak zbog operativnog rizika.
- (2) Razvojna banka je dužna da bez odlaganja sprovede i detaljnu analizu značajnih gubitaka za koje je utvrdila povezanost sa operativnim rizikom.
- (3) Razvojna banka je dužna da za gubitke iz stava 2 ovog člana, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće mjere sa ciljem njihovog smanjenja i/ili ograničenja.

Praćenje i izvještavanje o izloženostima operativnom riziku

Član 59

Razvojna banka je dužna da u okviru redovnog praćenja i izvještavanja o izloženostima operativnom riziku, obuhvati naročito informacije o:

- 1) vrsti gubitka ili rizika;
- 2) uzrocima i izvorima događaja, odnosno rizika;
- 3) obimu, odnosno značaju događaja ili rizika, i
- 4) mjerama koje namjerava da preduzme ili koje su preduzete radi smanjenja i ograničenja posljedice događaja, odnosno kontrolisanja rizika.

7.2. Rizik informacionog sistema

Organizacioni zahtjevi u vezi sa rizicima informacionog sistema

Član 60

- (1) Razvojna banka je dužna da, u skladu sa Zakonom, obezbijedi adekvatnu i transparentnu organizacionu strukturu sa jasno definisanim ovlaštenjima i odgovornostima, uključujući i organe upravljanja i njihova radna tijela, na način kojim je obezbijeđeno efikasno i sigurno upravljanje informacionim sistemom (IT operacijama, IT razvojem, informacionom sigurnošću, itd.), rizicima informacionog sistema (u daljem tekstu: IS rizicima) i kontinuitetom poslovanja, kojim se izbjegava sukob interesa, obezbjeđuje efikasna komunikacija i saradnja u vezi sa obavljanjem navedenih aktivnosti i uspostavlja jasan i dokumentovan proces donošenja odluka u vezi sa njima.
- (2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da je odgovarajući broj lica sa potrebnim stručnim kvalifikacijama i kompetencijama u kontinuitetu dostupan za obavljanje aktivnosti iz stava 1 ovog člana i za sprovođenje strategije razvoja informacionog sistema iz člana 62 ove odluke.
- (3) Razvojna banka je dužna da internim aktima propiše sadržaj, periodičnost i način izvještavanja nadležnih organa Razvojne banke o značajnim činjenicama u vezi sa obavljanjem poslova iz stava 1 ovog člana.
- (4) Organizacioni djelovi Razvojne banke koji obavljaju operativne poslove i aktivnosti u kojima IS rizici nastaju, a naročito organizacioni dio ili djelovi koji su zaduženi za obavljanje IT operacija, odgovorni su za uspostavljanje odgovarajućih procesa i kontrola kojima su ovi rizici, u skladu sa usvojenom sklonošću ka preuzimanju IS rizika, svedeni na prihvatljiv nivo, kao i za usklađenost servisa i sistema koje pružaju i aktivnosti koje obavljaju sa internim i spoljnim zahtjevima.
- (5) Razvojna banka je dužna da odredi organizacioni dio i/ili lica koja su neposredno odgovorna za koordinaciju, praćenje i nadziranje primjene pravila za upravljanje IS rizicima, odnosno da obezbijedi da se ovi rizici utvrđuju, mjere, procjenjuju, kontrolišu, prate i da se o njima izvještava.
- (6) Razvojna banka je dužna da obezbijedi nezavisnost i objektivnost organizacionog dijela i/ili lica iz stava 5 ovog člana, odnosno da taj organizacioni dio i/ili lica ne obavljaju operativne poslove i aktivnosti u kojima rizik nastaje (koje prate i nadziru), a naročito one koje obavlja organizacioni dio Razvojne banke koji je zadužen za IT operacije.
- (7) Organizacioni dio i/ili lica iz stava 5 ovog člana dužna su da blagovremeno izvještavaju nadležne organe Razvojne banke o redovnim i vanrednim aktivnostima vezanim za upravljanje IS rizicima.

Korišćenje usluga trećih strana

Član 61

- (1) Razvojna banka je dužna da na adekvatan način upravlja IS rizicima koji proizilaze ili mogu proizaći iz poslovnog odnosa sa trećom stranom koja joj pruža uslugu ili proizvod u vezi sa informacionim sistemom, bez obzira na to da li taj poslovni odnos predstavlja eksternalizaciju ili ne, što podrazumijeva i sprovođenje mjera za ublažavanje rizika koje su utvrđene ovom odlukom.
- (2) Razvojna banka je dužna da prije stupanja u poslovni odnos iz stava 1 ovog člana, sa trećom stranom zaključi ugovor u vezi sa tim poslovnim odnosom, vodeći računa da su sadržaj i obim ugovornih odredbi definisani u skladu sa kompleksnošću i obimom poslova koji se povjeravaju trećoj strani i sklonošću ka preuzimanju IS rizika Razvojne banke.

- (3) Ugovor iz stava 2 ovog člana naročito treba da sadrži odredbe u vezi sa:
- 1) mjerama informacione sigurnosti, kao što su zahtjevi po pitanju sajber sigurnosti, kriptovanja podataka Razvojne banke i njihovog životnog ciklusa, sigurnosti računarske mreže, lokacije na kojoj će se nalaziti podaci, zahtjeva po pitanju kontinuiteta pružanja usluge, nadgledanja sigurnosti sistema i slično;
 - 2) načinom i dinamikom rješavanja operativnih i sigurnosnih incidenata, uključujući postupke eskalacije i izvještavanja.
- (4) Razvojna banka je dužna da prati kvalitet i sigurnost obavljanja poslova koji su predmet ugovora iz stava 2 ovog člana i ispunjenost ugovorenog nivoa usluge.

Strategija razvoja informacionog sistema

Član 62

- (1) Razvojna banka je dužna da usvoji strategiju razvoja informacionog sistema, za vremenski period koji nije kraći od tri godine, koja je usklađena sa opštom strategijom i koja, najmanje, treba da:
- 1) kroz prikaz postojećeg i željenog stanja opiše način na koji bi informacioni sistem trebalo da se razvija, uključujući promjene u vezi sa IT sistemima, IT arhitekturom, organizacionom i operativnom strukturom i korišćenjem usluga trećih strana;
 - 2) definiše jasne ciljeve po pitanju informacione sigurnosti, sa naglaskom na IT sisteme, IT servise, zaposlene i procese;
 - 3) opiše način na koji će se Razvojna banka posvetiti upravljanju informacionim sistemom u cilju očuvanja kontinuiteta poslovanja.
- (2) Razvojna banka je dužna da strategiju iz stava 1 ovog člana detaljnije razradi donošenjem godišnjih operativnih planova aktivnosti koji sadrže mjere za realizaciju ciljeva definisanih u strategiji razvoja informacionog sistema.
- (3) Godišnji operativni plan aktivnosti iz stava 2 ovog člana treba, kao minimum, da sadrži opis aktivnosti i projekata, izvođače, odgovorna lica, budžet i rokove za izvršenje planiranih aktivnosti.
- (4) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da finansijska sredstva opredijeljena budžetom budu dovoljna za sprovođenje strategije razvoja informacionog sistema iz stava 1 ovog člana.
- (5) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces kontinuiranog mjerenja i nadgledanja efikasnosti sprovođenja strategije razvoja informacionog sistema iz stava 1 ovog člana.

Interna akta za upravljanje IS rizicima

Član 63

Razvojna banka je dužna da u internim aktima definiše pravila za upravljanje IS rizicima kojima, kao minimum, treba da definiše:

- 1) sklonost ka preuzimanju IS rizika, u skladu sa sklonošću ka preuzimanju rizika Razvojne banke;
- 2) metode i parametre (prijetnja, ranjivost, vjerovatnoća, uticaj itd.) za utvrđivanje i mjerenje, odnosno procjenjivanje IS rizika kojima je Razvojna banka izložena;
- 3) postupke za definisanje mjera za kontrolisanje rizika, uključujući uvođenje novih i/ili modifikaciju postojećih kontrola u cilju ublažavanja rizika;
- 4) postupke praćenja realizacije mjera iz tačke 3 ovog stava i njihove efikasnosti, kao i broja utvrđenih operativnih i sigurnosnih incidenata i preduzimanja radnji za prilagođavanje tih mjera;
- 5) obavezu utvrđivanja i mjerenja, odnosno procjenjivanja rizika relevantnog dijela informacionog sistema koji proizilaze iz bilo kakvih većih promjena informacionog sistema, servisa i/ili procesa upravljanja informacionim sistemom, prije donošenja odluke o realizaciji tih promjena;
- 6) obavezu utvrđivanja i mjerenja, odnosno procjenjivanja rizika relevantnog dijela informacionog sistema nakon svakog značajnog operativnog ili sigurnosnog incidenta;
- 7) vremenski okvir za sprovođenje redovnog, sveobuhvatnog utvrđivanja i procjene IS rizika, a najmanje jednom godišnje;
- 8) način i periodičnost pripreme i dostavljanja izvještaja nadležnim organima Razvojne banke o značajnim činjenicama u vezi sa aktivnostima za upravljanje IS rizicima i izloženosti Razvojne banke ovim rizicima;
- 9) ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje IS rizicima za sve nivoe radnog procesa i odlučivanja, na način kojim se izbjegava sukob interesa.

Mapiranje poslovnih funkcija, procesa, IT sistema i servisa

Član 64

- (1) Razvojna banka je dužna da utvrdi i redovno ažurira mapu svojih poslovnih funkcija i procesa koji se izvršavaju u okviru tih funkcija, koja:
- 1) opisuje međusobnu povezanost različitih funkcija i procesa;
 - 2) sadrži pregled informacione imovine koju određena funkcija i/ili proces koristi ili kreira;
 - 3) opisuje odlazni i dolazni tok informacija između različitih funkcija i procesa.
- (2) Razvojna banka je dužna da utvrdi i redovno ažurira i mapu povezanosti između poslovnih funkcija i procesa iz stava 1 ovog člana i IT sistema, IT servisa, zaposlenih i spoljnih pružalaca usluga koji podržavaju i/ili omogućavaju funkcionisanje tih funkcija i procesa.

Utvrđivanje važnosti resursa informacionog sistema

Član 65

- (1) Razvojna banka je dužna da klasifikuje i dokumentuje poslovne funkcije, procese, informacionu imovinu, IT sisteme, IT servise, zaposlene i spoljne pružaoce usluga iz člana 64 ove odluke prema njihovoj važnosti, odnosno kritičnosti.
- (2) Prilikom utvrđivanja važnosti, odnosno kritičnosti resursa iz stava 1 ovog člana Razvojna banka je dužna da, kao minimum, uzme u obzir zahtjeve u vezi njihove dostupnosti, povjerljivosti i integriteta.
- (3) Razvojna banka je dužna da jasno definiše zaduženja i odgovornosti za resurse iz stava 1 ovog člana i za utvrđivanje njihove klasifikacije.
- (4) Važnost resursa iz stava 1 ovog člana uzima se u obzir i preispituje prilikom vršenja procjene IS rizika.

Definisanje korektivnih mjera

Član 66

- (1) Razvojna banka je dužna da, na osnovu rezultata procjene rizika, u skladu sa sklonošću ka preuzimanju IS rizika, utvrdi koje su mjere potrebne kako bi se IS rizici sveli na prihvatljivi nivo, i da li je potrebno izvršiti promjene postojećih poslovnih procesa, kontrolnih mjera, IT sistema i/ili IT servisa.
- (2) Razvojna banka je dužna da procijeni vrijeme potrebno za sprovođenje promjena iz stava 1 ovog člana, i da u skladu sa sklonošću ka preuzimanju IS rizika, ako je potrebno, definiše privremene mjere za ublažavanje rizika koje će se primjenjivati dok se planirane promjene ne sprovedu.

Obezbjedivanje kvaliteta podataka

Član 67

- (1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da njen informacioni sistem obezbjeđuje blagovremene, pouzdane i potpune podatke značajne za donošenje poslovnih odluka, efikasno obavljanje poslovnih aktivnosti i upravljanje rizicima, odnosno za sigurno i stabilno poslovanje Razvojne banke.
- (2) Razvojna banka je dužna da, u skladu sa prirodom, obimom i složenošću svog poslovanja, na osnovu procjene rizika, automatizuje obradu podataka iz stava 1 ovog člana korišćenjem informacione tehnologije, gdje je to moguće i smisleno, pri čemu ručna obrada tih podataka mora biti opravdana, dokumentovana i ograničena na prihvatljiv nivo.
- (3) Softverske komponente informacionog sistema koje se koriste za obradu podataka iz stava 1 ovog člana treba da imaju odgovarajuće kontrole za validaciju podataka na ulazu, u toku procesa obrade, kao i na izlazu, u cilju sprečavanja netačnosti i nekonzistentnosti u tim podacima.
- (4) Razvojna banka je dužna da utvrdi da li je neadekvatna informaciona tehnologija uzrok mogućih odstupanja i nepravilnosti koje se mogu pojaviti u vrijeme obrade podataka iz stava 1 ovog člana, i da uspostavi postupke za rješavanje tih odstupanja i nepravilnosti i otkloni razloge koji su doveli do njihovog nastanka.
- (5) Obradom podataka, u smislu ovog člana, smatra se cjelokupni lanac aktivnosti prikupljanja, snimanja, procesiranja podataka, sve do njihove selekcije, sortiranja i filtriranja prema određenim kriterijumima i prikazivanja u izvještajima.

Revizija informacionog sistema

Član 68

- (1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi reviziju informacionog sistema, upravljanja informacionim sistemom i IS rizicima od strane nezavisnog revizora koji ima znanje i iskustvo u oblasti IS rizika, najmanje na godišnjem nivou.
- (2) Predmet revizije iz stava 1 ovog člana treba da bude srazmjeran IS rizicima kojima je Razvojna banka izložena.
- (3) Razvojna banka donosi i na godišnjem nivou ažurira plan revizije iz stava 1 ovog člana.
- (4) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces u skladu sa kojim se vrši sprovođenje mjera za otklanjanje nepravilnosti i nedostataka utvrđenih revizijom iz stava 1 ovog člana, kao i praćenje tog sprovođenja.

Politika informacione sigurnosti

Član 69

- (1) Razvojna banka je dužna da usvoji i sprovodi politiku informacione sigurnosti, kao ključnog dokumenta kojim su definisana opšta načela i pravila za zaštitu povjerljivosti, integriteta i dostupnosti podataka i informacija Razvojne banke i njenih klijenata, a kojom se naročito utvrđuju:
 - 1) cilj i obuhvat politike;
 - 2) načela upravljanja informacionom sigurnošću;
 - 3) opis glavnih uloga, opštih i posebnih odgovornosti u vezi sa upravljanjem informacionom sigurnošću.
- (2) Razvojna banka je dužna da politikom informacione sigurnosti iz stava 1 ovog člana definiše odgovornost svih zaposlenih, izvođača i pružalaca usluga u vezi zaštite informacija, kao i mjere koje se prema njima mogu preduzeti u slučaju narušavanja sigurnosti informacionog sistema.
- (3) Razvojna banka je dužna da upozna lica iz stava 2 ovog člana sa politikom informacione sigurnosti.

(4) Razvojna banka je dužna da politikom informacione sigurnosti obezbijedi povjerljivost, integritet i dostupnost logičkih i fizičkih resursa informacionog sistema u skladu sa njihovom kritičnošću, kao i osjetljivih podataka, nezavisno od toga da li se nalaze u stanju mirovanja, prenosu ili u upotrebi.

(5) Razvojna banka je dužna da kontinuirano usklađuje politiku informacione sigurnosti sa promjenama u informacionom sistemu i njegovoj okolini, u slučajevima narušavanja sigurnosti informacionog sistema, kao i na osnovu rezultata procjene rizika.

(6) Razvojna banka je dužna da na osnovu politike informacione sigurnosti internim aktima propiše i primijeni detaljna pravila koja se odnose na sve aspekte informacione sigurnosti, a koja se odnose na:

- 1) organizaciju i upravljanje u skladu sa čl. 60 i 68 ove odluke i propisima kojima se uređuje interna revizija u Razvojnoj banci;
- 2) logičku sigurnost;
- 3) fizičku sigurnost;
- 4) sigurnost IT operacija;
- 5) praćenje informacione sigurnosti;
- 6) provjeru, procjenu i testiranje informacione sigurnosti;
- 7) obuku i podizanje svijesti o informacionoj sigurnosti.

Logička sigurnost

Član 70

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima definiše i primijeni pravila za upravljanje logičkim kontrolama pristupa (upravljanje identitetima i pristupom) kojima se obezbjeđuje najmanje da:

- 1) se pristup informacionom sistemu vrši u skladu sa principom neophodnosti pristupa informacijama (engl. *need to know*), uključujući i pristup na daljinu;
- 2) su korisnicima informacionog sistema dodijeljena prava pristupa na osnovu definisane poslovne potrebe, tako da su minimalno potrebna za nesmetano obavljanje zadataka;
- 3) dodijeljena prava pristupa omogućavaju adekvatnu segregaciju dužnosti, odnosno da korisnicima nije dodijeljena kombinacija prava pristupa koja im omogućava zaobilaženje kontrola;
- 4) su, gdje je to moguće, korisnicima informacionog sistema dodijeljeni personalizovani korisnički nalozi po kojima ih je lako identifikovati, i da jedan nalog koristi samo jedan korisnik kako bi se aktivnosti koje se sprovode u informacionom sistemu mogle jasno povezati sa korisnikom i kako bi mogla da se utvrdi odgovornost;
- 5) je korišćenje privilegovanog pristupa strogo kontrolisano tako što se ograničavaju i pažljivo prate aktivnosti naloga sa povišenim pravima pristupa (kao što su nalozi administratora sistema), i da se privilegovani pristup na daljinu odobrava samo na osnovu principa neophodnosti pristupa informacijama uz upotrebu pouzdanog rješenja za jaku autentifikaciju (kao što je dvofaktorska autentifikacija);
- 6) se aktivnosti korisnika, a naročito sve aktivnosti privilegovanih korisničkih naloga, evidentiraju u sistemskim i operativnim zapisima i da se oni izrađuju, prate i čuvaju u skladu sa utvrđenom kritičnošću resursa informacionog sistema iz člana 65 ove odluke, u svrhu blagovremenog otkrivanja neovlašćenih pristupa i radnji na informacionom sistemu, rekonstruisanja događaja i utvrđivanja odgovornosti;
- 7) se prava pristupa blagovremeno odobravaju, povlače ili mijenjaju u skladu sa formalno definisanim procesom (engl. *approval workflow*) u koji su uključena lica koja su u skladu sa članom 65 stav 3 ove odluke utvrđena kao odgovorna za resurse kojima se pristupa;
- 8) se u slučaju prestanka radnog odnosa prava pristupa povlače bez odlaganja;
- 9) se preispitivanje dodijeljenih prava pristupa vrši najmanje jednom godišnje kako bi se obezbijedilo da korisnici tih prava ne posjeduju veće privilegije nego što je potrebno, i da su povučene kada im više nijesu potrebne;
- 10) se primjenjuju metode autentifikacije koje su u dovoljnoj mjeri robusne, i koje na adekvatan i efikasan način obezbjeđuju poštovanje politika i procedura kontrole pristupa;
- 11) je kompleksnost metoda autentifikacije proporcionalna kritičnosti IT sistema, servisa i informacija kojima se pristupa što, najmanje, podrazumijeva korišćenje složenih lozinki ili kompleksnijih metoda autentifikacije, u skladu sa procjenom rizika;
- 12) su prava pristupa koje IT sistemi i aplikacije koriste da elektronski pristupe podacima i IT sistemima ograničena na minimalni nivo neophodan za pružanje odgovarajuće usluge ili IT servisa.

(2) Pristupom na daljinu se, u smislu ovog člana, smatra pristup koji omogućava korišćenje prava pristupa resursima informacionog sistema sa udaljene lokacije putem telekomunikacionih linija nad kojima Razvojna banka nema potpunu kontrolu, odnosno nadzor.

(3) Privilegovanim pristupom se, u smislu ovog člana, smatra pristup resursima informacionog sistema koji omogućava korisnicima znatno veća prava, te zaobilaženje ugrađenih logičkih kontrola (na primjer, administrator mrežne opreme, baze podataka, sistemskog softvera, aplikativnog softvera i sl.).

(4) Autentifikacijom se, u smislu ovog člana, smatra proces potvrde identiteta korisnika, sistema ili procesa od strane sistema.

(5) Razvojna banka je dužna da detaljno dokumentuje vrstu, sadržaj, period čuvanja, način zaštite, učestalost analize i način nadzora operativnih i sistemskih zapisa koji se izrađuju u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Fizička sigurnost

Član 71

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima definiše i primijeni kontrole fizičke sigurnosti u cilju zaštite prostorija, računarskih centara i osjetljivih područja od neovlaštenog pristupa i opasnosti povezanih sa okolinom (statički elektricitet, visoka temperatura, požar, poplava, itd).

(2) Fizički pristup IT sistemima se mora pratiti i omogućiti samo ovlaštenim licima koja su za to adekvatno obučena, a u skladu sa njihovim zadacima i zaduženjima, i redovno preispitivati kako bi se, bez odlaganja, obezbijedilo povlačenje prava pristupa kada za njima prestane potreba.

(3) Adekvatne fizičke mjere zaštite od opasnosti povezanih sa okolinom moraju biti uspostavljene na način koji je proporcionalan važnosti zgrada i prostorija, kao i kritičnosti IT sistema koji se nalaze u njima ili operacija koje se u njima obavljaju.

(4) Razvojna banka je dužna da periodično provjerava ispravnost fizičkih mjera zaštite implementiranih u skladu sa ovim članom.

Sigurnost IT operacija

Član 72

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima definiše i primijeni pravila za sprečavanje pojave sigurnosnih problema u IT sistemima i servisima i za minimiziranje negativnih uticaja koje bi ovi problemi mogli imati na pružanje IT servisa, a koja treba da obezbijede najmanje sljedeće:

- 1) da se vrši identifikacija i procjena tehničkih ranjivosti i da se one otklanjanju ažuriranjem softverskih komponenti (uključujući firmver i softver koji Razvojna banka obezbjeđuje svojim internim i spoljnim korisnicima) primjenom kritičnih zakrpa ili kompenzacionih kontrola;
- 2) primjenu sigurnosno ojačane konfiguracije na svim mrežnim komponentama;
- 3) segmentaciju mreže kao i primjenu sistema za sprečavanje gubitka podataka i kriptovanje mrežnog saobraćaja u skladu sa klasifikacijom podataka;
- 4) zaštitu krajnjih mrežnih tačaka, što uključuje servere, radne stanice i prenosive uređaje;
- 5) da se prije odobravanja pristupa korporativnoj mreži određenim uređajima provjerava da li isti ispunjavaju definisane sigurnosne standarde;
- 6) primjenu mehanizama za provjeru integriteta softvera, firmvera i podataka;
- 7) kriptovanje podataka u stanju mirovanja i prenosu u skladu sa njihovom klasifikacijom.

(2) Razvojna banka je dužna da u kontinuitetu razmatra da li promjene u postojećem operativnom okruženju utiču na efikasnost postojećih mjera sigurnosti, zahtijevaju njihovo prilagođavanje ili uvođenje dodatnih mjera u cilju ublažavanja povezanih rizika.

(3) Promjene iz stava 2 ovog člana moraju se sprovesti u skladu sa formalno definisanim procesom upravljanja promjenama iz člana 84 ove odluke.

Praćenje informacione sigurnosti

Član 73

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima definiše i primijeni pravila za praćenje informacione sigurnosti i otkrivanje neuobičajenih događaja koji mogu uticati na informacionu sigurnost Razvojne banke, kao i da na odgovarajući način odgovori na te događaje.

(2) U okviru procesa kontinuiranog praćenja informacione sigurnosti, Razvojna banka je dužna da implementira efikasne mjere za otkrivanje fizičkih i logičkih upada i narušavanja povjerljivosti, integriteta i dostupnosti informacija.

(3) Proces kontinuiranog praćenja informacione sigurnosti obuhvata:

- 1) relevantne interne i spoljne činioce, uključujući poslovne i IT funkcije;
- 2) transakcije u cilju otkrivanja zloupotrebe pristupa od strane zaposlenih, treće strane ili drugih subjekata;
- 3) potencijalne interne i spoljne prijetnje.

(4) Razvojna banka je dužna da uspostavi i kontinuirano primjenjuje kontrole za otkrivanje događaja kao što su neželjeni odliv informacija, prisustvo malicioznog softvera i korišćenje softvera koji sadrži tehničke ranjivosti o kojima su informacije javno dostupne.

(5) Organizacioni dio i/ili lica odgovorna za praćenje informacione sigurnosti Razvojne banke dužni su da kontinuirano prate sigurnosne i operativne prijetnje koje bi mogle značajno da utiču na sposobnost Razvojne banke da pruža usluge, i da prate razvoj tehnologija i sigurnosnih trendova kako bi bili svjesni potencijalnih rizika.

(6) Organizacioni dio i/ili lica odgovorna za praćenje informacione sigurnosti Razvojne banke dužni su da blagovremeno izvještavaju nadležne organe Razvojne banke o redovnim i vanrednim aktivnostima sprovedenim u cilju praćenja informacione sigurnosti, a naročito o otkrivenim događajima koji su uticali ili mogu uticati na informacionu sigurnost Razvojne banke.

Testiranje informacione sigurnosti

Član 74

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima definiše i primijeni pravila za testiranje informacione sigurnosti u cilju potvrde pouzdanosti i djelotvornosti implementiranih mjera informacione sigurnosti.

(2) Pravilima za testiranje informacione sigurnosti iz stava 1 ovog člana Razvojna banka mora obezbijediti da testiranja:

- 1) sprovode lica koja nijesu uključena u razvoj mjera informacione sigurnosti i koja posjeduju dovoljno znanja, vještina i iskustva u vezi sa testiranjem tih mjera;
 - 2) u skladu sa procjenom nivoa rizika, uključuju penetracione testove i skeniranja IT sistema u cilju pronalaženja ranjivosti.
- (3) Razvojna banka je dužna da periodično ponavlja testiranje mjera informacione sigurnosti, i to najmanje jednom godišnje za sve kritične IT sisteme, odnosno najmanje jednom u tri godine za IT sisteme koji se ne smatraju kritičnim.
- (4) Razvojna banka je dužna da vrši i vanredna testiranja mjera informacione sigurnosti u slučaju:
- 1) promjene infrastrukture i značajnih procesa i procedura;
 - 2) promjena nastalih zbog značajnih operativnih ili sigurnosnih incidenata;
 - 3) uvođenja novih ili značajne izmjene postojećih kritičnih aplikacija dostupnih na Internetu.
- (5) Razvojna banka je dužna da u skladu sa rezultatima sprovedenih testiranja iz ovog člana prilagodi mjere informacione sigurnosti, a u slučaju kritičnih IT sistema da to uradi bez odlaganja.

Obuka i podizanje svijesti o informacionoj sigurnosti

Član 75

(1) Razvojna banka je dužna da donese, sprovodi i redovno revidira program podizanja svijesti o informacionoj sigurnosti u skladu sa aktuelnim trendovima.

(2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se, u skladu sa programom iz stava 1 ovog člana, svi zaposleni i druga fizička lica angažovana u Razvojnoj banci periodično, a najmanje jednom godišnje, osposobljavaju za izvršavanje svojih dužnosti i odgovornosti u skladu sa politikom i pravilima informacione sigurnosti u cilju smanjenja ljudskih grešaka, krađa, prevara, zloupotreba ili gubitaka, kao i za postupanje u situacijama koje predstavljaju rizik po informacionu sigurnost Razvojne banke.

Interni akti i dokumentacija u vezi sa IT operacijama

Član 76

(1) Razvojna banka je dužna da upravlja svojim IT operacijama u skladu sa formalno definisanim procesima opisanim u jasnim, potpunim i detaljnim procedurama.

(2) Razvojna banka je dužna da vodi i redovno ažurira popis softverskih i hardverskih komponenti informacionog sistema koji sadrži osnovne informacije o njihovoj konfiguraciji i omogućava brzu identifikaciju komponenti, njihove lokacije, sigurnosne klasifikacije i vlasništva.

(3) Razvojna banka je dužna da uredno vodi dokumentaciju u kojoj je opisana međuzavisnost i povezanost različitih softverskih i hardverskih komponenti informacionog sistema, kako bi se omogućilo adekvatno upravljanje konfiguracijama i promjenama i brz odgovor na sigurnosne i operativne incidente uključujući i sajber napade.

(4) Razvojna banka je dužna da uredno vodi evidenciju o svim spoljašnjim mrežnim tačkama konekcije kroz koje treća lica mogu neovlašćeno pristupiti internom dijelu informacionog sistema Razvojne banke, kao i o svim uređajima koji imaju pristup internetu.

Upravljanje hardverskom i softverskom imovinom

Član 77

(1) Razvojna banka je dužna da upravlja hardverskom i softverskom imovinom tokom njenog životnog ciklusa, od nabavke ili razvoja, do povlačenja iz upotrebe, kako bi se obezbijedilo da ona u kontinuitetu ispunjava zahtjeve poslovanja i upravljanja rizicima.

(2) U okviru upravljanja hardverskom i softverskom imovinom iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da obezbijedi adekvatno održavanje te imovine u skladu sa preporukama proizvođača, i da umanjí rizike koji proizilaze iz upotrebe imovine koja je zastarjela ili više nema podršku proizvođača.

(3) Razvojna banka je dužna da uspostavi i osmisli IT sisteme i servise na način koji je usklađen sa rezultatima analize uticaja na poslovanje iz člana 86 ove odluke, a kojim se obezbjeđuje dupliranje određenih kritičnih komponenti kako bi se spriječili prekidi izazvani događajima koji utiču na te komponente.

Sistemske i operativne zapise

Član 78

(1) Razvojna banka je dužna da izrađuje, prati i obezbijedi čuvanje sistemskih i operativnih zapisa sa kritičnih IT sistema u cilju otkrivanja, analize i ispravljanja grešaka.

(2) Razvojna banka je dužna da detaljno dokumentuje vrstu, sadržaj, period čuvanja, način zaštite, frekvenciju analize i način nadzora operativnih i sistemskih zapisa koji se izrađuju u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Planiranje i praćenje performansi i kapaciteta

Član 79

Razvojna banka je dužna da uspostavi proces planiranja i praćenja performansi i kapaciteta IT sistema u cilju blagovremenog sprečavanja, otkrivanja i otklanjanja značajnih problema u radu ovih sistema i nedostatka njihovog kapaciteta.

Rezervne kopije podataka

Član 80

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces upravljanja rezervnim kopijama podataka koji obuhvata postupke izrade, smještanja i testiranja rezervnih kopija podataka i restauracije podataka sa rezervnih kopija kako bi se obezbijedila dostupnost podataka u slučaju potrebe.

(2) Proces iz stava 1 ovog člana mora biti uspostavljen u skladu sa zahtjevima po pitanju oporavka, odnosno ponovnog uspostavljanja poslovanja i utvrđenom kritičnošću poslovnih procesa, podataka, IT sistema i servisa, kao i sprovedenom procjenom rizika.

(3) Rezervne kopije podataka moraju biti redovno ažurirane, zaštićene i smještene na primjeren način, na jednoj ili više bezbjednih lokacija, od kojih najmanje jedna mora biti dovoljno udaljena od lokacije na kojoj se nalaze izvorni podaci, kako rezervne kopije podataka ne bi bile izložene istim rizicima kojima su izloženi izvorni podaci.

(4) Razvojna banka je dužna da internim aktom utvrdi vrstu, obim, način i učestalost izrade, način testiranja, način i učestalost odlaganja na udaljenu lokaciju, period čuvanja rezervnih kopija podataka, kao i način vođenja evidencije o njima.

Upravljanje incidentima i problemima

Član 81

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces upravljanja incidentima i problemima kako bi se smanjio uticaj štetnih događaja i omogućio brz i efikasan odgovor u slučaju narušavanja sigurnosti i funkcionalnosti informacionog sistema.

(2) Razvojna banka je dužna da utvrdi kriterijume i limite na osnovu kojih će određivati da li neki događaj predstavlja operativni ili sigurnosni incident u skladu sa ovom odlukom, kao i indikatore ranog upozorenja koji će omogućiti rano otkrivanje tih incidenata.

(3) Proces upravljanja incidentima i problemima treba da obuhvati:

- 1) postupke za utvrđivanje, praćenje, evidentiranje, kategorizaciju i klasifikaciju incidenata po prioritetima, u skladu sa negativnim uticajem koji imaju ili mogu imati na poslovanje;
- 2) uloge i odgovornosti za različite incidentne situacije i kategorije incidenata;
- 3) postupke brzog odgovora na incidente kojima će se ublažiti negativni uticaji incidenta i obezbijediti da servis ponovo bude operativan i siguran;
- 4) postupke za utvrđivanje, analiziranje i otklanjanje osnovnih uzroka nastanka jednog ili više incidenata, kako bi se spriječilo ponavljanje istih incidenata;
- 5) efikasne postupke interne komunikacije, uključujući komunikaciju u vezi sa prijavljivanjem i eskalacijom incidenata na viši nivo upravljanja, kao i žalbe klijenata po pitanju sigurnosti, kojima se obezbjeđuje da:
 - je više IS/IT rukovodstvo i više rukovodstvo relevantnih organizacionih jedinica blagovremeno obaviješteno o svim incidentima koji potencijalno mogu imati visok negativni uticaj na kritične IT sisteme i servise;
 - se Nadzorni i Upravni odbor, putem vanrednih izvještaja o značajnim incidentima, obavještavaju minimalno o negativnom učinku značajnih incidenta, odgovoru na te incidente i dodatnim aktivnostima koje je potrebno preduzeti zbog nastanka tih incidenata;
- 6) efikasne postupke spoljne komunikacije u vezi sa kritičnim poslovnim funkcijama i procesima utvrđenim u smislu člana 65 ove odluke, kojima se obezbjeđuje:
 - saradnja sa relevantnim akterima u cilju efikasnog odgovora na incidente i oporavka od istih;
 - blagovremeno i adekvatno informisanje klijenata i drugih strana u skladu sa propisima.

Upravljanje IT projektima

Član 82

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces upravljanja IT projektima koji na adekvatan način podržava sprovođenje strategije razvoja informacionog sistema iz člana 62 ove odluke.

(2) Razvojna banka je dužna da donese i primijeni politiku upravljanja IT projektima koja najmanje obuhvata:

- 1) ciljeve projekta;
- 2) uloge i odgovornosti;
- 3) procjenu rizika projekta;
- 4) plan, vremenski okvir i aktivnosti projekta;
- 5) ključne etape projekta (engl. *milestones*);
- 6) zahtjeve po pitanju upravljanja promjenama.

(3) Uloge i odgovornosti iz stava 2 tačka 2 ovog člana je potrebno definisati na način da zahtjeve po pitanju informacione sigurnosti analizira i odobrava funkcija koja je nezavisna od funkcije razvoja IT sistema.

(4) Razvojna banka je dužna da internim aktima za upravljanje IS rizicima iz člana 63 ove odluke na adekvatan način obuhvati i rizike povezane sa IT projektima.

(5) Razvojna banka je dužna da na adekvatan način upravlja rizicima koji proizilaze iz portfolija IT projekata (upravljanje projektom programom), naročito uzimajući u obzir rizike koji mogu proizaći iz međuzavisnosti različitih projekata i zavisnosti više različitih projekata od istih resursa i/ili ekspertiza.

(6) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da su sva poslovna područja i funkcije na koje IT projekat utiče zastupljena u projektnom timu koji raspolaze znanjem potrebnim za sigurnu i uspješnu realizaciju projekta.

(7) Razvojna banka je dužna da uspostavi izvještavanje nadležnih organa Razvojne banke o redovnim i vanrednim aktivnostima u vezi sa upravljanjem IT projektima, na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi u zavisnosti od važnosti i veličine IT projekta, a naročito o pokretanju projekta, statusu njegove realizacije i povezanim rizicima.

Nabavka i razvoj IT sistema

Član 83

(1) Razvojna banka je dužna da internim aktima, korišćenjem pristupa zasnovanog na procjeni rizika, definiše i primijeni pravila za upravljanje nabavkom, razvojem i održavanjem IT sistema, koja najmanje obezbjeđuju da su:

- 1) funkcionalni i nefunkcionalni zahtjevi, uključujući i zahtjeve po pitanju informacione sigurnosti, jasno definisani i odobreni od nadležnih lica prije nabavke ili razvoja IT sistema;
- 2) uspostavljene mjere za ublažavanje rizika od nenamjernih izmjena IT sistema i namjernog manipulisanja tim sistemima u toku njihovog razvoja i/ili stavljanja u produkcionu rad;
- 3) nabavljeni i razvijeni IT sistemi testirani i odobreni primjenom adekvatne metodologije, prije njihove prve upotrebe u produkciji.

(2) Razvojna banka je dužna da metodologijom za testiranje i odobravanje korišćenja IT sistema obezbijedi da:

- 1) je prilikom testiranja uzeta u obzir utvrđena kritičnost poslovnih procesa i ostalih relevantnih resursa informacionog sistema;
- 2) se testiranjem potvrđuje pouzdanost novog IT sistema, odnosno da taj sistem funkcioniše na predviđeni način;
- 3) se testiranje vrši na testnom okruženju koje na odgovarajući način odražava produkciono okruženje;
- 4) se provjerava implementacija mjera informacione sigurnosti kako bi se identifikovale moguće sigurnosne slabosti, odstupanja od propisanih pravila ili incidenti.

(3) Razvojna banka je dužna da na adekvatan način razdvoji razvojno, testno i produkciono okruženje, kako bi se omogućila segregacija dužnosti, adekvatan razvoj i testiranje.

(4) Razvojna banka je dužna da ograniči korišćenje produkcionih podataka na razvojnom, testnom i drugim neprodukcionim okruženjima i da obezbijedi integritet i povjerljivost ovih podataka na svim sistemima.

(5) Pravo pristupa produkcionim podacima se smije dodijeliti samo ovlašćenim korisnicima, nezavisno od okruženja na kojem se ti podaci nalaze.

(6) Razvojna banka je dužna da implementira mjere zaštite kojima se garantuje integritet izvornog programskog koda interno razvijenih IT sistema.

(7) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces dokumentovanja razvoja, implementacije, rada i/ili konfiguracije IT sistema kako bi se smanjio rizik zavisnosti od stručnjaka/eksperata iz te oblasti.

(8) Dokumentacija iz stava 7 ovog člana treba da bude potpuna, tačna i redovno ažurirana i, gdje je primjenljivo, najmanje obuhvata korisničku i tehničku dokumentaciju i operativne procedure.

(9) Odredbe ovog člana se, u skladu sa procjenom rizika, primjenjuju i na softverska rješenja kojima upravljaju ili ih razvijaju krajni interni korisnici koji nijesu zaposleni u organizacionoj jedinici za IT Razvojne banke, kao što su aplikacije za tabelarne kalkulacije i ostali alati koji omogućavaju krajnje-korisničko programiranje (engl. *End user computing*).

(10) Razvojna banka je dužna da vodi evidenciju aplikacija koje zadovoljavaju karakteristike navedene u stavu 9 ovog člana, ukoliko one predstavljaju podršku kritičnim poslovnim funkcijama i procesima utvrđenim u smislu člana 65 ove odluke

Upravljanje promjenama

Član 84

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi proces upravljanja promjenama hardverskih i softverskih komponenti informacionog sistema kojim se obezbjeđuje da se sve promjene procjenjuju, testiraju, odobravaju, sprovode i evidentiraju na kontrolisan način i da se utvrđuju planovi vraćanja na prethodno stanje, kako bi se izbjeglo da promjene dovedu do neočekivanog i neželjenog ponašanja ovog sistema, odnosno naruše njegovu sigurnost ili funkcionalnost.

(2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se promjene hardverskih i softverskih komponenti, koje se, u cilju prevazilaženja vanrednih situacija, moraju realizovati što je prije moguće, sprovode u skladu sa procedurama koje pružaju odgovarajuće mjere zaštite.

7.3. Kontinuitet poslovanja

Upravljanje kontinuitetom poslovanja

Član 85

Razvojna banka je dužna da uspostavi proces upravljanja kontinuitetom poslovanja kojim se obezbjeđuje kontinuitet poslovanja i ograničavaju gubici u slučaju ozbiljnog poremećaja ili prekida u poslovanju.

Analiza uticaja na poslovanje

Član 86

(1) U okviru procesa upravljanja kontinuitetom poslovanja iz člana 85 ove odluke, Razvojna banka je dužna da periodično analizira svoju izloženost ozbiljnim poremećajima i prekidima u poslovanju i da, korišćenjem raspoloživih internih i spoljnih podataka i analize scenarija, kvalitativno i kvantitativno procijeni njihov potencijalni uticaj na poslovanje.

(2) Razvojna banka je dužna da prilikom vršenja analize uticaja na poslovanje iz stava 1 ovog člana uzme u obzir utvrđenu klasifikaciju i međusobnu povezanost poslovnih funkcija, procesa, informacione imovine, IT sistema, IT servisa, zaposlenih i spoljnih pružalaca usluga iz čl. 64 i 65 ove odluke.

(3) Na osnovu analize uticaja na poslovanje iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka formalno utvrđuje:

- 1) ključne/kritične poslovne aktivnosti, procese, IT sisteme i servise, uključujući i one koji su povjereni trećim stranama;
- 2) nivoe usluga koje je Razvojna banka dužna da održava ili blagovremeno obnovi;
- 3) ciljna vremena oporavka (engl. *Recovery Time Objective - RTO*), koja označavaju najduži prihvatljivi vremenski period unutar kojeg se, nakon incidenta, poslovni proces i IT sistemi i servisi koji ga podržavaju moraju oporaviti;
- 4) ciljne tačke oporavka (engl. *Recovery Point Objective - RPO*), koje označavaju najduži prihvatljivi vremenski period, prije dešavanja incidenta, za koji podaci smiju biti izgubljeni.

Plan kontinuiteta poslovanja

Član 87

(1) Upravni odbor Razvojne banke je dužan da plan kontinuiteta poslovanja (engl. *business continuity plan – BCP*), koji donosi u skladu sa Zakonom, definiše na osnovu analize uticaja na poslovanje iz člana 86 ove odluke.

(2) Prilikom definisanja plana iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da koordinira te aktivnosti sa svim relevantnim internim i spoljnim akterima i uzme u obzir zavisnost od trećih strana i usluga koje pružaju.

(3) Prilikom definisanja plana kontinuiteta poslovanja iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir rizike koji bi mogli negativno uticati na njene ciljeve po pitanju očuvanja i, po potrebi, ponovnog uspostavljanja dostupnosti, integriteta i povjerljivosti poslovnih funkcija, podržavajućih procesa, IT sistema, IT servisa i informacione imovine.

(4) Plan kontinuiteta poslovanja iz stava 1 ovog člana mora biti osmišljen na način koji omogućava Razvojnoj banci da adekvatno reaguje na moguće scenarije vanrednih situacija i da, nakon prekida, može ponovo uspostaviti obavljanje svojih kritičnih poslovnih aktivnosti u okviru ciljnog vremena oporavka (RTO) i ciljne tačke oporavka (RPO).

(5) Plan kontinuiteta poslovanja iz stava 1 ovog člana mora da sadrži spisak prioriteta po kojima će se postupiti u slučaju da je potrebno oporaviti više poslovnih aktivnosti.

(6) Razvojna banka je dužna da u planu kontinuiteta poslovanja iz stava 1 ovog člana razmotri niz različitih scenarija kojima bi mogla biti izložena, uključujući i ekstremne ali moguće scenarije, kao i scenario sajber napada, i opiše na koji način se u tim scenarijima obezbjeđuje kontinuitet IT sistema i servisa, kao i informaciona sigurnost Razvojne banke.

Plan oporavka informacionog sistema

Član 88

(1) Upravni odbor Razvojne banke je dužan da, na osnovu analize uticaja na poslovanje iz člana 86 ove odluke i scenarija iz člana 87 stav 6 ove odluke, razmatranjem kratkoročnih i dugoročnih ciljeva oporavka, definiše i usvoji plan ili planove oporavka informacionog sistema (engl. *disaster recovery plan - DRP*).

(2) Plan oporavka informacionog sistema iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) uslove koji moraju biti ispunjeni za primjenu plana;
- 2) detaljan opis postupaka kojima se omogućava oporavak i dostupnost barem ključnih/kritičnih IT sistema i servisa u skladu sa definisanim zahtjevima;
- 3) spisak prioriteta po kojima će se postupiti u slučaju da je potrebno oporaviti više IT sistema i/ili servisa;
- 4) podatke o timovima koji će biti odgovorni za oporavak pojedinih IT sistema ili servisa i članovima tih timova, uključujući i njihove jasno utvrđene dužnosti i odgovornosti;
- 5) podatke o lokaciji za oporavak informacionog sistema;
- 6) podatke o ključnim pružaocima usluga utvrđenim u smislu člana 86 stav 3 tačka 1 ove odluke.

Testiranje, ažuriranje i dostupnost planova

Član 89

(1) Razvojna banka je dužna da redovno testira planove iz čl. 87 i 88 ove odluke i o tome sačinjava izvještaje, pri čemu se adekvatnost planova za ključne/kritične poslovne aktivnosti, procese, IT sisteme i servise, provjerava najmanje jednom godišnje na osnovu ekstremnih, ali mogućih scenarija.

(2) Razvojna banka je dužna da testiranjem iz stava 1 ovog člana utvrdi da li može uspješno preći na alternativni način obavljanja kritičnih poslovnih aktivnosti iz okruženja predviđenog za oporavak od katastrofe (engl. *disaster recovery environment*), takav režim rada održati dovoljno dug vremenski period i nakon toga ponovo uspostaviti uobičajeni rad.

(3) Razvojna banka je dužna da redovno revidira i ažurira planove iz čl. 87 i 88 ove odluke u skladu sa iskustvima iz prethodno nastalih incidenata, rezultatima testiranja, novim utvrđenim rizicima i prijetnjama, promijenjenim ciljevima i prioritetima oporavka, poslovnim promjenama, uključujući promjene u proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima, promjenama u okruženju i u strategiji poslovanja.

(4) U cilju efikasnog sprovođenja planova iz čl. 87 i 88 ove odluke, Razvojna banka je dužna da obezbijedi da su svi zaposleni upoznati sa svojim ulogama i odgovornostima u slučaju nastupanja vanrednih situacija i da su im ovi planovi lako dostupni u tim situacijama.

Izveštavanje i komunikacija u vanrednim situacijama

Član 90

(1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se Upravni odbor izvještava o aktivnostima u vezi sa svim relevantnim činjenicama koje se odnose na proces upravljanja kontinuitetom poslovanja, a naročito o testiranju planova iz čl. 87 i 88 ove odluke, analizi nedostataka utvrđenih testiranjem i značajnim promjenama u vezi sa upravljanjem kontinuitetom poslovanja.

(2) Razvojna banka je dužna da utvrdi mjere u skladu sa kojima će, u slučaju prekida poslovanja ili nastanka druge vanredne situacije, o tome informisati sve relevantne interne i spoljne aktere i održavati komunikaciju sa njima.

(3) Razvojna banka je dužna da, u slučaju nastupanja okolnosti koje zahtijevaju primjenu planova iz čl. 87 i 88 ove odluke, bez odlaganja obavijesti Centralnu banku o svim značajnim činjenicama i okolnostima koje se na to odnose.

7.4. Upravljanje rizicima koji su povezani sa ekternalizacijom

Pružalac usluge ekternalizacije

Član 91

Pružalac usluge ekternalizacije (u daljem tekstu: pružalac usluge) može biti:

- 1) kreditna institucija sa sjedištem u Crnoj Gori;
- 2) pravno ili fizičko lice koje je, prema propisima države u kojoj je osnovano, odnosno u kojoj ima sjedište ili prebivalište, ovlašćeno za obavljanje procesa, usluga ili aktivnosti koji su predmet ekternalizacije (u daljem tekstu: ekternalizovani poslovi).

Povjeravanje usluga koje se ne smatra ekternalizacijom

Član 92

(1) Razvojna banka je dužna da utvrdi da li povjeravanje obavljanja usluga Razvojne banke pružaocu usluge predstavlja ekternalizaciju.

(2) Ekternalizacijom, u smislu stava 1 ovog člana, ne smatraju se:

- 1) usluge za koje je obaveza obavljanja od strane pružaoca usluga propisana zakonom (npr. spoljna revizija);
- 2) usluge informisanja o tržištu i usluge servisa za međubankarsku komunikaciju i trgovanje (npr. usluge koje pružaju društva Bloomberg, Moody's, Standard & Poor's, Fitch, Reuters);
- 3) usluge globalne mreže za elektronsko plaćanje (npr. Visa, MasterCard);
- 4) usluge klirinškog društva i centralne ugovorne strane;
- 5) globalne finansijske telekomunikacione infrastrukture, koje su predmet nadzora relevantnih organa (npr. SWIFT);
- 6) usluge korespondentskog bankarstva;
- 7) nefinansijske usluge koje Razvojna banka inače ne obavlja samostalno (npr. usluge oglašavanja, pribavljanje pravnih mišljenja i zastupanje pred sudovima i pred organima uprave, usluge arhitekata, usluge čišćenja, uređivanje i održavanje poslovnih prostora, servisno održavanje službenih automobila, ugostiteljske usluge, automati za prodaju, usluge prevoza, usluge dostavljanja, usluge otpreme, prijema, prenosa i čuvanja elektronskih isprava odnosno elektronskih računa, pribavljanje robe (npr. kartica, čitača kartica, kancelarijskog pribora i namještaja) i komunalne usluge (npr. struja, voda, plin, telekomunikacione usluge)).

Kritični i značajni poslovi

Član 93

(1) Kritičnim i značajnim poslovima, u smislu ove odluke, smatraju se poslovi za koje se procjenom utvrdi da:

- 1) bi nedostaci ili propusti u vezi sa njihovim obavljanjem mogli značajno da utiču na sposobnost Razvojne banke da ispunjava obaveze utvrđene Zakonom i drugim propisima i/ili na kontinuitet njenog redovnog poslovanja;
- 2) imaju značajan uticaj na efikasno upravljanje rizicima, uključujući i rizike povezane sa ekternalizacijom.

(2) Kritičnim i značajnim poslovima smatraju se i poslovi koje obavljaju kontrolne funkcije Razvojne banke.

(3) Pružalac usluge može da angažuje drugo lice za obavljanje dijela ekternalizovanih kritičnih i značajnih poslova, uz prethodnu saglasnost Razvojne banke.

Zadržavanje kontrole ekternalizovanih poslova

Član 94

(1) Radi sprečavanja negativnog uticaja ekternalizacije na poslovanje, Razvojna banka je dužna da prilikom ekternalizacije zadrži odgovarajući stepen kontrole ekternalizovanih poslova, odnosno mogućnost da donosi i sprovodi odluke koje se odnose na te poslove.

(2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se njena odgovornost prema trećim licima, kao ni odgovornih lica u Razvojnoj banci, ekternalizacijom ne može prenijeti na pružaoca usluge.

Poslovi koje se ne mogu eksternalizovati

Član 95

Ne mogu se eksternalizovati poslovi:

- 1) koji su djelatnost Razvojne banke iz člana 9 Zakona i Odluke o osnivanju Razvojne banke Crne Gore A.D. Podgorica ("Službeni list CG", broj 122/24);
- 2) koje obavljaju članovi Upravnog odbora;
- 3) sprovođenja mjera i radnji koje se preduzimaju radi sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma čija je eksternalizacija zabranjena drugim propisom.

Eksternalizacija poslova kojim se omogućava obavljanje kritičnih i značajnih poslova

Član 96

Razvojna banka može da eksternalizuje poslove koji joj omogućavaju obavljanje poslova iz člana 9 Zakona ili kojima se podržava obavljanje tih poslova, ako za tu eksternalizaciju ne postoje smetnje iz člana 24 stav 3 Zakona.

Procjene prije donošenja odluke o eksternalizaciji

Član 97

(1) Prije donošenja odluke o odabiru ili promjeni pružaoca usluge i prije davanja saglasnosti za angažovanje lica iz člana 93 stav 3 ove odluke, Razvojna banka je dužna da:

- 1) izvrši detaljnu analizu potencijalnog pružaoca usluge koja se odnosi na njegovu sposobnost pružanja usluge, finansijsko stanje i poslovnu reputaciju;
- 2) u slučaju da potencijalni pružalac usluga ima sjedište ili obavlja eksternalizovane poslove van Crne Gore, utvrdi da li propisi države ili država u kojima taj pružalac usluge posluje omogućavaju Centralnoj banci nesmetano vršenje kontrole pružaoca usluga u skladu sa Zakonom;
- 3) procijeni moguće poteškoće i vrijeme potrebno za izbor drugog pružaoca usluge ili za samostalno obavljanje poslova u slučaju prestanka eksternalizacije, kao i da ocijeni izvodljivost tih aktivnosti (lako, osrednje, teško ili nemoguće);
- 4) procijeni uticaj eksternalizacije na:
 - kontinuitet poslovanja i reputaciju Razvojne banke;
 - troškove, finansijski rezultat, likvidnost, kapital i solventnost Razvojne banke;
 - kvalitet usluga koje Razvojna banka pruža klijentima;
 - rizični profil Razvojne banke;
 - izvještavanje.

(2) Pored procjena iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da, prilikom izbora pružaoca usluge za kritični i značajni posao, utvrdi da li potencijalni pružalac usluge ima odgovarajući plan kontinuiteta poslovanja i procijeni da li pružalac usluge može da ispuni zahtjeve za obavljanje kritičnog i značajnog posla definisane u planu kontinuiteta poslovanja Razvojne banke.

Upravljanje rizicima

Član 98

(1) Razvojna banka je dužna da obezbijedi realizaciju eksternalizacije na način koji omogućava kontinuirano praćenje eksternalizovanih poslova i upravljanje rizicima povezanim sa eksternalizacijom.

(2) Razvojna banka je dužna da eksternalizovane poslove obuhvati sistemom internih kontrola.

(3) Razvojna banka je dužna da za sve eksternalizovane poslove, uključujući i poslove koji se ne smatraju predmetom eksternalizacije u smislu ove odluke, ali su povezani sa eksternalizacijom, identifikuje, procijeni, prati i kontroliše rizike povezane sa eksternalizacijom kojima jeste ili može biti izložena.

Utvrđivanje i procjena rizika povezanih sa eksternalizacijom

Član 99

(1) Razvojna banka je dužna da, prilikom identifikacije i procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom, uzme u obzir očekivane koristi i troškove predložene eksternalizacije, uključujući i uporednu analizu rizika koji eksternalizacijom mogu biti umanjeni ili se njima može bolje upravljati u odnosu na rizike koji mogu da se pojave zbog te planirane eksternalizacije.

(2) Za potrebe identifikacije i procjene rizika iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir naročito:

- 1) rizik koncentracije, uključujući rizik koji proizilazi iz:
 - povjeravanja eksternalizovanog posla pružaocu usluge koji je dominantan na tržištu i kojeg je teško zamijeniti;
 - postojanja višestrukih aranžmana o eksternalizaciji sa istim pružaocem usluga ili sa njim blisko povezanim pružiocima usluga;
- 2) agregirane rizike koji proizilaze iz eksternalizacije više poslova Razvojne banke;
- 3) mjere koje su radi umanjenja rizika povezanih sa eksternalizacijom implementirali Razvojna banka i pružalac usluge.

Zaštita podataka i sistema

Član 100

(1) Radi obezbjeđivanja zaštite podataka u skladu sa zakonom i posebnim propisima, Razvojna banka je dužna da, prilikom sprovođenja procjene rizika prije eksternalizacije i tokom kontinuirane kontrole učinka pružaoca usluge u obavljanju eksternalizovanih poslova, sprovede sljedeće:

- 1) identifikuje i klasifikuje sve relevantne poslove i sa njima povezane povjerljive podatke i sisteme, kao i propisane mjere zaštite tih podataka;
- 2) sprovede detaljnu analizu poslova koji se namjeravaju eksternalizovati ili su već eksternalizovani i podataka i sistema povezanih sa eksternalizacijom i da uzme u obzir potencijalne rizike, naročito operativni rizik, uključujući pravni rizik,

- zatim rizik koji je povezan sa informaciono-komunikacionim tehnologijama, rizik koji proizilazi iz neusklađenosti i reputacioni rizik, kao i potencijalna ograničenja kontrole obavljanja eksternalizovanih poslova utvrđena propisima države ili država iz kojih se eksternalizovani posao obavlja ili u kojima se čuvaju podaci;
- 3) definiše potreban nivo zaštite povjerljivosti, integriteta i dostupnosti podataka, kontinuiteta eksternalizovanih aktivnosti i mogućnosti kreiranja tragova korišćenja podataka i sistema;
 - 4) kada je to primjenjivo, analizira sposobnost pružaoca usluge da primjenjuje mjere zaštite podataka prilikom njihove obrade, prenosa i mirovanja, kao što su kriptografske tehnike u kombinaciji sa korišćenjem odgovarajuće arhitekture upravljanja kriptografskim ključevima.

(2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da pružalac usluga, kad je to relevantno, poštuje odgovarajuće standarde bezbjednosti informacione tehnologije.

Redovna procjena rizika i kontrola eksternalizovanih poslova

Član 101

(1) Razvojna banka je dužna da redovno sprovodi procjenu rizika u skladu odredbama ove odluke, kao i da obezbijedi periodično izvještavanje Nadzornog i Upravnog odbora o identifikovanim rizicima koji su povezani sa eksternalizovanim poslovima.

(2) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da se eksternalizovani poslovi, naročito kritični i značajni poslovi, na kontinuiranoj osnovi, obavljaju prema utvrđenim standardima učinka i kvaliteta.

(3) Radi obezbjeđivanja učinka i kvaliteta eksternalizovanih poslova u skladu sa stavom 2 ovog člana, Razvojna banka je dužna da:

- 1) obezbijedi dostavljanje odgovarajućih izvještaja od strane pružaoca usluga;
- 2) ocjenjuje rad pružaoca usluge na osnovu ključnih indikatora uspjehnosti, rezultata kontrole, izvještaja pružaoca usluga o postignutom nivou pružene usluge i nezavisnih pregleda;
- 3) analizira i procjenjuje druge relevantne informacije dostavljene od pružaoca usluge, uključujući izvještaje o implementiranim mjerama za obezbjeđenje kontinuiteta poslovanja pružaoca usluge i o rezultatima njihovog testiranja.

Politika upravljanja eksternalizacijom

Član 102

1) Razvojna banka dužna je da u okviru politike upravljanja eksternalizacijom utvrdi:

- 1) postupak donošenja odluke o eksternalizaciji;
- 2) planiranje eksternalizacije, i to:
 - definisanje poslovnih zahtjeva u odnosu na eksternalizaciju;
 - utvrđivanje kritičnih i značajnih poslova;
 - identifikaciju i procjenu rizika koji proizilaze iz eksternalizacije i upravljanje tim rizicima;
 - detaljnu analizu mogućih pružalaca usluga;
 - utvrđivanje, procjenu, smanjenje ili sprečavanje stvarnih i mogućih sukoba interesa i upravljanje tim sukobima interesa;
 - kontinuitet poslovanja u vezi sa eksternalizovanim poslovima, i
 - odobravanje novih eksternalizacija;
- 3) način sprovođenja, praćenja i upravljanja eksternalizacijom koji se naročito odnose na:
 - kontinuiranu kontrolu, odnosno procjenu rada pružalaca usluga;
 - aktivnosti u slučaju promjena ugovorene eksternalizacije ili kod pružaoca usluga;
 - nezavisnu reviziju, odnosno provjeru usklađenosti sa pravnim i regulatornim zahtjevima, i
 - uslove za obnavljanje ugovora o eksternalizaciji;
- 4) dokumentaciju i način vođenja evidencije eksternalizovanih poslova, i
- 5) plan aktivnosti iz člana 107 ove odluke.

Pojedini eksternalizovani poslovi

Član 103

(1) Razvojna banka je dužna da za poslove koji su predmet eksternalizacije u svojim akima jasno definiše:

- 1) ovlaštenja i odgovornosti organizacionih jedinica ili lica zaduženih za praćenje i upravljanje eksternalizacijom, koji posjeduju odgovarajuća stručna znanja i iskustvo za obavljanje tih poslova;
- 2) standarde učinka i kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
- 3) način na koji se prati učinak i kvalitet obavljanja eksternalizovanih poslova;
- 4) način obavještavanja Upravnog odbora o svim značajnim događajima povezanim sa eksternalizacijom;
- 5) aktivnosti koje Razvojna banka sprovodi u slučaju prijevremenog raskida ugovora o eksternalizaciji i/ili nemogućnosti ispunjavanja obaveza iz tog ugovora.

(2) Akti iz stava 1 ovog člana uzimaju se u obzir prilikom donošenja saglasnosti i odluka iz člana 93 stav 3 i člana 97 ove odluke.

Interna revizija eksternalizacije

Član 104

(1) Razvojna banka je dužna da, u skladu sa procjenom rizika, internom revizijom obuhvati proces upravljanja eksternalizacijom, uključujući i eksternalizovane poslove.

(2) Interna revizija iz stava 1 ovog člana naročito obuhvata provjeru:

- 1) adekvatnosti postupanja sa politikama i internima aktima koji se odnose na eksternalizaciju;
- 2) adekvatnosti, kvaliteta i efektivnosti procjene kritičnosti i značaja eksternalizovanih poslova;

- 3) adekvatnosti, kvaliteta i efektivnosti procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom i njihovu kontinuiranu usklađenost sa strategijom za upravljanje rizicima;
- 4) da li postoji adekvatno angažovanje Nadzornog i Upravnog odbora, i
- 5) da li postoji odgovarajuća kontrola eksternalizovanih poslova i adekvatno upravljanje eksternalizacijom.

Ugovor o eksternalizaciji

Član 105

(1) Eksternalizacija se vrši na osnovu ugovora zaključenog između Razvojne banke i pružaoca usluge kojem se povjerava obavljanje eksternalizovanih poslova.

(2) Ugovor iz stava 1 ovog člana mora biti primjeren rizicima povezanim sa eksternalizacijom, kao i složenosti i obimu eksternalizovanih poslova.

(3) Ugovor iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) predmet eksternalizacije sa detaljnim opisom poslova koji se eksternalizuju;
- 2) mjesto, vrijeme i način izvršavanja ugovornih obaveza;
- 3) vrijeme na koje se ugovor zaključuje i finansijske obaveze ugovornih strana;
- 4) kvalitativne i, ako je primjenjivo, kvantitativne parametre na osnovu kojih su definisani zahtjevi Razvojne banke po pitanju nivoa usluge i kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
- 5) način praćenja kvaliteta obavljanja poslova koji su predmet ugovora i ispunjenost dogovorenog nivoa kvaliteta obavljanja eksternalizovanih poslova;
- 6) izvještaje i informacije koje je pružalac usluge dužan da dostavlja Razvojnoj banci, kao i dinamiku njihovog dostavljanja;
- 7) obavezu čuvanja povjerljivih podataka u skladu sa zakonom i posebnim propisima;
- 8) obavezu pružaoca usluge da zatraži saglasnost Razvojne banke u slučaju angažovanja drugog lica za kritične i značajne poslove;
- 9) obavezu pružaoca usluge da blagovremeno obavijesti Razvojnu banku o svim okolnostima koji bitno utiču ili mogu bitno da utiču na ispunjenje ugovornih obaveza;
- 10) odredbu o tome da li pružalac usluga treba da zaključi ugovor o osiguranju od profesionalne odgovornosti i, ako je primjenjivo, nivo pokrivanja osiguranja koji se zahtijeva;
- 11) obavezu pružaoca usluge da pri obavljanju eksternalizovanih poslova postupa u skladu sa propisima u Crnoj Gori;
- 12) obavezu pružaoca usluge i lica iz člana 93 stav 3 ove odluke da Centralnoj banci omogućava nesmetano vršenje kontrole njihovog poslovanja u dijelu koji se odnosi na obavljanje eksternalizovanih poslova, uključujući i kontrolu na lokaciji pružanja usluge, odnosno kod pružaoca usluge, kao i omogućavanje blagovremenog i neograničenog dostavljanja dokumentacije i podataka koji su povezani sa eksternalizacijom;
- 13) uslove za raskid ugovora;
- 14) odredbe kojima se obezbjeđuje pristup podacima čiji je vlasnik Razvojna banka u slučaju stečaja, sanacije ili prestanka obavljanja djelatnosti pružaoca usluga;
- 15) prava i obaveze ugovornih strana u slučaju prijevremenog raskida ugovora radi obezbjeđivanja kontinuiteta obavljanja poslova;
- 16) nadležnost za rješavanje sporova;
- 17) način rješavanja sporova.

Obavješćavanje Centralne banke

Član 106

(1) O sprovedenoj eksternalizaciji kritičnih i značajnih poslova ili o promjeni pružaoca usluge kojem je povjereno obavljanje tih poslova, Razvojna banka obavješćava Centralnu banku najkasnije 30 dana poslije zaključivanja ugovora o eksternalizaciji.

(2) Obavješćenje iz stava 1 ovog člana sadrži detaljan opis poslova koji su predmet eksternalizacije i razloge za eksternalizaciju, odnosno promjenu pružaoca usluge, uz koje se prilaže:

- 1) odluka nadležnog organa Razvojne banke o odabiru pružaoca usluge za eksternalizovani posao ili o promjeni pružaoca usluge;
- 2) rezultate procjene eksternalizovanih kritičnih i značajnih poslova u skladu sa članom 93 ove odluke;
- 3) procjene i analize iz člana 97 ove odluke;
- 4) akti iz čl. 102 i 103 ove odluke;
- 5) dokumentacija o tehničkoj osposobljenosti i organizacionoj strukturi pružaoca usluga koji omogućavaju sigurno i kvalitetno obavljanje eksternalizovanih poslova, uključujući i način zaštite povjerljivih podataka;
- 6) dokaze o prethodnom iskustvu pružaoca usluge u obavljanju poslova koji su predmet eksternalizacije;
- 7) spisak lica povezanih sa pružaocem usluge i opis povezanosti;
- 8) izjavu Razvojne banke da eksternalizacija neće dovesti do sukoba interesa;
- 9) ugovor o eksternalizaciji iz člana 105 ove odluke;
- 10) druge informacije i okolnosti koje Razvojna banka smatra od značaja u vezi sa sprovedenom eksternalizacijom.

Plan aktivnosti u slučaju prestanka aranžmana eksternalizacije

Član 107

Kako bi obezbijedila kontinuirano obavljanje poslova koji su predmet eksternalizacije, bez negativnog uticaja na usklađenost sa regulatornim zahtjevima i na kvalitet pružanja usluga klijentima, Razvojna banka je dužna da za sve eksternalizovane kritične i značajne poslove utvrdi plan aktivnosti naročito u slučaju:

- 1) raskida ugovora o eksternalizaciji;
- 2) prestanka poslovanja pružaoca usluge;

- 3) pogoršanja kvaliteta eksternalizovanog posla i stvarne ili potencijalne prekide u poslovanju Razvojne banke koji su uzrokovani neadekvatnim ili neuspjelim pružanjem usluga u vezi sa eksternalizovanim poslom;
- 4) nastanka značajnih rizika po adekvatno i kontinuirano funkcionisanje eksternalizovanog posla.

Evidencija eksternalizacija

Član 108

- (1) U evidenciju eksternalizacija, koju Razvojna banka vodi u skladu sa Zakonom, naročito se unose sljedeći podaci:
- 1) naziv pružaoca usluge i referentni broj ugovora o eksternalizaciji;
 - 2) predmet eksternalizacije i opis eksternalizovanih poslova;
 - 3) napomenu da li su predmet eksternalizacije kritični i značajni poslovi, uz kratak sumarni prikaz razloga zbog kojih se predmetna eksternalizacija smatra kritičnom ili značajnom, kada je to primjenjivo;
 - 4) naziv države iz koje se usluga eksternalizacije pruža;
 - 5) mjesto na kojem se nalaze eksternalizovani podaci, kao i informacija o tome da li podaci sadrže i podatke o ličnosti koji se štite u skladu sa zakonom (da/ne);
 - 6) broj, naziv, početak važenja i vrijeme na koje je ugovor o eksternalizaciji zaključen;
 - 7) datum posljednje procjene rizika povezanih sa eksternalizacijom;
 - 8) spisak lica iz člana 93 stav 3 ove odluke, u slučaju njihovog angažovanja;
 - 9) rezultat procjene iz člana 101 stav 3 tačka 3 ove odluke;
 - 10) naziv organizacione jedinice ili lica zaduženih za praćenje i upravljanje eksternalizacijom;
 - 11) tip eksternalizacije koji odražava prirodu eksternalizovanog posla (na primjer: IT eksternalizacija, kontrolna funkcija itd.);
 - 12) u slučaju eksternalizacije u takozvano „cloud” okruženje, tip usluge koji se pruža u cloud-u i model implementacije (na primjer: javni/privatni/hibridni/zajednički);
 - 13) datum posljednje procjene kritičnosti i značaja eksternalizovanog posla.
- (2) Pored podataka iz stava 1 ovog člana, u evidenciju eksternalizacija kritičnih i značajnih poslova, unose se i:
- 1) podaci o tome da li je pružalac usluge ili lice iz člana 93 stav 3 ove odluke u vlasništvu Razvojne banke;
 - 2) rezultati procjene iz stava 1 tačka 7 ovog člana;
 - 3) podaci o licu ili organu Razvojne banke nadležnom za odobrenje eksternalizacije;
 - 4) podaci o ugovorenoj nadležnosti za rješavanje sporova iz ugovora o eksternalizaciji;
 - 5) datum posljednje i naredne planirane revizije, kada je to primjenjivo;
 - 6) kada je primjenjivo, naziv lica iz člana 93 stav 3 ove odluke kojima je povjereno obavljanje djelova kritičnih i značajnih poslova, naziv države ili država u kojima su ta lica registrovana, odnosno iz kojih će se usluga pružati i u kojima će se čuvati podaci;
 - 7) identifikacija alternativnih pružalaca usluge za eksternalizovani kritični i značajni posao;
 - 8) rezultati procjene iz člana 97 stav 1 tačka 3 ove odluke;
 - 9) podaci o tome da li eksternalizovani kritični i značajni posao podržava poslovne operacije koje su vremenski kritične;
 - 10) procijenjeni godišnji troškovi za obavljanje eksternalizovanog kritičnog i značajnog posla.

Ažuriranje postojećih ugovora o eksternalizaciji

Član 109

(1) Razvojna banka je dužna da ugovore o eksternalizaciji zaključene sa pružaocima usluga za obavljanje kritičnih i značajnih poslova prije stupanja na snagu ove odluke, preispita i po potrebi uskladi sa odredbama ove odluke najkasnije 12 mjeseci od stupanja na snagu ove odluke.

(2) Istekom roka iz stava 1 ovog člana Razvojna banka je dužna da dostavi obavještenje Centralnoj banci, sa informacijama o postupanju i podacima iz člana 108 ove odluke.

VIII. UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI

8.1. Minimalni standardi za upravljanje rizikom likvidnosti

Upravljanje rizikom likvidnosti

Član 110

(1) U okviru sprovođenja strategija, politika, procesa i sistema za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti, pored aktivnosti utvrđenih članom 21 stav 4 Zakona, Razvojna banka je dužna da:

- 1) vrši testiranje otpornosti na stres i utvrdi procedure za postupanje Upravnog odbora i višeg rukovodstva Razvojne banke u slučajevima određenih nepovoljnih rezultata tog testiranja;
- 2) ima plan/strategiju izvora finansiranja Razvojne banke;
- 3) utvrdi pretpostavke o ponašanju aktive, obaveza i vanbilansa, kao i pretpostavke o ostalim relevantnim okolnostima, tako da te pretpostavke odgovaraju aktivnostima Razvojne banke i okolnostima na tržištu;
- 4) obezbijedi diversifikovanost strukture izvora finansiranja i pristupa izvorima finansiranja;
- 5) uspostavi adekvatan informacioni sistem.

(2) Akti koje Razvojna banka u skladu sa Zakonom i ovom odlukom donosi radi upravljanja rizikom likvidnosti smatraju se adekvatnim ako:

- 1) su srazmjerni složenosti, rizičnom profilu, obimu poslovanja Razvojne banke, kao i utvrđenoj toleranciji rizika;
- 2) obezbjeđuju upravljanje rizikom likvidnosti tokom odgovarajućeg vremenskog perioda, uključujući i dnevno;
- 3) obezbjeđuju održavanje odgovarajućeg nivoa bafera za likvidnost;
- 4) su prilagođeni poslovnim linijama, valutama;
- 5) i

- 6) uključuju adekvatan mehanizam raspodjele.

Tolerancija rizika

Član 111

Tolerancija rizika likvidnosti, utvrđuje se kao nivo rizika likvidnosti koji je Razvojna banka spremna da preuzme, uzimajući u obzir njen poslovni model, ukupnu toleranciju rizika, ulogu u finansijskom sistemu, finansijsko stanje i kapacitet finansiranja i koja omogućava upravljanje likvidnošću u redovnim, kao i okolnostima stresa.

Strategija i politike upravljanja rizikom likvidnosti

Član 112

(1) Strategija upravljanja rizikom likvidnosti, naročito obuhvata ciljeve i osnovne principe preuzimanja i upravljanja rizikom likvidnosti.

(2) Politike i drugi akti Razvojne banke koji se odnose na upravljanje rizikom likvidnosti, naročito obuhvataju:

- 1) precizno opisan proces upravljanja rizikom likvidnosti sa jasno definisanim nadležnostima i odgovornostima svih učesnika (organizacionih jedinica i formiranih tijela u okviru Razvojne banke) u preuzimanju i upravljanju rizikom likvidnosti;
- 2) precizno definisan sistem izvještavanja o izloženosti Razvojne banke riziku likvidnosti, a naročito blagovremeno izvještavanje organa upravljanja o likvidnoj poziciji Razvojne banke i drugim aspektima od značaja za adekvatno upravljanje rizikom likvidnosti;
- 3) uspostavljene interne limite izloženosti riziku likvidnosti koji moraju da adekvatno odražavaju poslovnu orijentaciju Razvojne banke, odnosno složenost aktivnosti koje obavlja, preciziranu periodičnost praćenja poštovanja uspostavljenih limita i izvještavanja organa upravljanja, kao i procedure kojima se definišu aktivnosti u slučaju prekoračenja limita;
- 4) utvrđivanje i održavanje odgovarajućeg nivoa rezervi likvidnosti (bafera), u skladu sa analizom ročne usklađenosti aktive i obaveza, kao i vanbilansnih pozicija za unaprijed utvrđene periode;
- 5) pretpostavke o kretanju aktive, obaveza i vanbilansnih pozicija, kao i pretpostavke o drugim relevantnim okolnostima u skladu sa aktivnostima Razvojne banke i pretpostavke o prilivima i odlivima;
- 6) strukturu aktive i obaveza, uključujući vanbilansne obaveze i pretpostavke o likvidnosti i utrživosti aktive;
- 7) mjerenje i praćenje neto novčanih tokova, uključujući i dnevno upravljanje likvidnošću;
- 8) upravljanje založenom (opterećenom) i neopterećenom aktivom, u skladu sa članom 21 Zakona;
- 9) procedure za adekvatan nadzor opterećene aktive;
- 10) procedure za poslovanje sa valutama koje nijesu EUR;
- 11) definisan nivo interakcije između rizika likvidnosti i ostalih rizika kojima je Razvojna banka izložena, kao što su kreditni rizik, tržišni rizik, rizik kamatne stope, operativni rizik, pravni rizik, reputacioni rizik i sl, a koji utiču na likvidnu poziciju Razvojne banke;
- 12) obavezu Razvojne banke da redovno preispituje uzajamno djelovanje rizika finansiranja likvidnosti i rizika tržišne likvidnosti;
- 13) diverifikovanost i stabilnost izvora finansiranja, odnosno dostupnost Razvojne banke tržištima na način da odražava prisustvo Razvojne banke na odabranim tržištima finansiranja, kao i procjenu mogućnosti Razvojne banke da u kratkom roku dobije sredstva iz svojih izvora u normalnim i u stresnim uslovima;
- 14) definisan sistem procjene svih tekućih i budućih priliva i odliva, uključujući i procjenu sredstava potrebnih za vanbilansne stavke;
- 15) precizno opisan proces interne kontrole, kojim se definišu odgovarajuće kontrolne aktivnosti praćenja efikasnosti i efektivnosti sistema upravljanja rizikom likvidnosti, odnosno procjene adekvatnosti i pouzdanosti finansijskih informacija Razvojne banke;
- 16) testiranje otpornosti na stres i analizu različitih stres scenarija;
- 17) plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima, i
- 18) planove oporavka likvidnosti.

(3) Ukoliko Razvojna banka posluje sa valutama koja nije EUR dužna je da vrši analizu likvidnosti u tim valutama, uključujući analizu međusobne konvertibilnosti valuta.

(4) Ako postoje ograničenja u međunarodnom transferu viškova likvidnih sredstava, Razvojna banka je dužna da ta ograničenja sadrži politika iz stava 2 ovog člana, i uzima ih u obzir prilikom upravljanja rizikom likvidnosti.

Odgovornost Upravnog odbora u vezi sa rizikom likvidnosti

Član 113

Upravni odbor Razvojne banke, u vezi sa rizikom likvidnosti:

- 1) obezbjeđuje sprovođenje akata donijetih radi upravljanja rizikom likvidnosti;
- 2) obezbjeđuje da se dnevne obaveze Razvojne banke ispunjavaju u normalnim i stresnim okolnostima, tako da održavaju odgovarajući bafer za likvidnost;
- 3) obezbjeđuje potrebni kvalitet i blagovremenost izvještaja o riziku likvidnosti;
- 4) obezbjeđuje efikasnost internih kontrola utvrđenih u okviru sistema upravljanja rizikom likvidnosti, i
- 5) usvaja plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima i plan oporavka likvidnosti.

Odgovornost višeg rukovodstva u vezi sa rizikom likvidnosti

Člana 114

Više rukovodstvo u vezi sa rizikom likvidnosti:

- 1) obezbjeđuje funkcionisanje sistema za upravljanje rizikom likvidnosti i njegovu efikasnost u EUR i ostalim valutama;

- 2) određuje i kontinuirano revidira uspostavljene limite za upravljanje rizikom likvidnosti, u skladu sa utvrđenom tolerancijom riziku likvidnosti;
- 3) obezbjeđuje odgovarajuće izvještavanje ukoliko dođe do prekoračenja limita, kao i procedure u slučaju prekoračenja limita;
- 4) priprema plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima i plan oporavka likvidnosti, preispituje te planove najmanje jednom godišnje i predlaže usklađivanje internih akata tim planovima.

Praćenje rizika i izvještavanje

Član 115

Razvojna banka je dužna da u sistem izvještavanja organa upravljanja o riziku likvidnosti, naročito, uključi praćenje likvidne pozicije u EUR i ostalim valutama, pokazatelje likvidnosti u odnosu na limite rizika likvidnosti, rezultate testiranja otpornosti na stres i druge podatke od značaja.

Mjerenje i praćenje novčanih tokova

Član 116

(1) Razvojna banka je dužna da uspostavi sistem procjene svih trenutnih i budućih priliva i odliva, uključujući i procjenu sredstava za vanbilansne pozicije.

(2) Razvojna banka treba da upravlja rizikom likvidnosti sa aspekta budućih novčanih tokova aktive i obaveza:

- 1) izvora potencijalne potrebe za likvidnošću i povezanih događaja koji mogu uticati na tu potrebu, a povezani su sa bilansnim pozicijama (za slučaj nedostatka likvidnih sredstava), i
- 2) valuta u kojima Razvojna banka ima izloženosti.

(3) Razvojna banka je dužna da obezbijedi upravljanje rizikom likvidnosti u različitim vremenskim periodima, uzimajući u obzir promjene u dnevnim potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i potencijalne slabosti zavisno od različitih događaja, njenih aktivnosti i strategije kako bi se obezbijedilo održavanje adekvatnog nivoa bafera za likvidnost.

(4) Bafer za likvidnost, u smislu stava 3 ovog člana, podrazumijeva dovoljno likvidnih sredstava i to visoko kvalitetne, neopterećene likvidne aktive koja je raspoloživa u svakom trenutku za korišćenje, bez pravnih ili operativnih ograničenja, u različitim okolnostima stresa (različitog intenziteta i trajanja), uključujući i gubitak ili smanjenje neobezbijedenih i inače dostupnih izvora finansiranja.

(5) Razvojna banka je dužna da redovno provjerava tačnost podataka koje koristi prilikom izračunavanja likvidne pozicije.

Izvori finansiranja

Član 117

Razvojna banka je dužna da obezbijedi pristup različitim izvorima finansiranja i da politikom upravljanja rizikom likvidnosti, naročito obuhvati:

- 1) moguće izvore finansiranja i njegovu projekciju, uzimajući u obzir dugoročnu ročnu neusklađenost (GAP dospijeća), poslovni model, strategiju i toleranciju rizika likvidnosti;
- 2) način aktivnog upravljanje izvorima finansiranja na tržištu;
- 3) način uspostavljanja i održavanje saradnje sa deponentima i kreditorima i praćenje učestalosti iskorišćavanja dostupnih izvora finansiranja;
- 4) procjenu pristupa finansijskim tržištima i dostupnih sredstava u normalnim i stresnim okolnostima;
- 5) procjenu stabilnosti izvora finansiranja i rizike koji utiču na tu stabilnost;
- 6) praćenje koncentracije izvora finansiranja i njeno ograničavanje, uzimajući u obzir procjenu likvidnosti pojedinih instrumenata finansiranja, geografskih lokacija i pružalaca izvora finansiranja, i
- 7) identifikaciju i način korišćenja alternativnih izvora finansiranja (nove emisije kratkoročnih i dugoročnih dužničkih instrumenata, sekjuritizacija aktive, prodaja ili repo transakcije vezane za neopterećenu visokolikvidnu aktivu i dr.).

Testiranje otpornosti na stres

Član 118

(1) Razvojna banka je dužna da u politici upravljanja rizikom likvidnosti, odnosno drugom aktu koji se odnosi na testiranje otpornosti na stres rizika likvidnosti definiše procedure za sprovođenje i analizu stres scenarija iz člana 21 stav 4 Zakona, kao i učestalost njihovog sprovođenja, a najmanje jednom kvartalno:

- 1) utvrdi obavezu sprovođenja testiranja otpornosti na stres za kraće i duže periode stresa;
- 2) utvrdi obavezu sprovođenja testiranja likvidnosti zavisno od okolnosti stresa i intenziteta tih okolnosti;
- 3) omogućiti odgovarajućem organu upravljanja i višem rukovodstvu Razvojne banke analizu rezultata testiranja otpornosti na stres;
- 4) utvrdi procedure za postupke koje treba preduzeti u slučajevima nepovoljnih rezultata testiranja otpornosti na stres.

(2) Razvojna banka je dužna da uzima u obzir, periodično preispituje i po potrebi revidira, pretpostavke na osnovu kojih se vrši testiranje otpornosti na stres, a naročito:

- 1) naglo povlačenje depozita ritejla;
- 2) izvore finansiranja kod kojih postoji mogućnost prijevremenog povlačenja;
- 3) smanjenje izvora finansiranja od strane najvećih deponentata;
- 4) dodatne potencijalne vanbilansne izloženosti;
- 5) dospijeće izvora finansiranja;
- 6) uticaj pogoršanja kreditnog rejtinga Razvojne banke;
- 7) konvertibilnost stranih valuta i njihovu dostupnost na deviznim tržištima; i
- 8) procjenu budućeg rasta bilansne sume Razvojne banke.

(3) Razvojna banka je dužna da prilikom sprovođenja testiranja otpornosti na stres izračuna uticaj na likvidnost svih pozicija kod kojih postoji mogućnost dodatnih zahtjeva za nadoknadu (eng. margin calls).

(4) Rezultati testiranja otpornosti na stres koriste se za preduzimanje korektivnih mjera ili aktivnosti za ublažavanje izloženosti riziku likvidnosti Razvojne banke, za obezbjeđivanje bafera za likvidnost, kao i za prilagođavanje profila likvidnosti Razvojne banke utvrđenoj toleranciji rizika.

Plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima

Član 119

(1) Plan za postupanje u nepredviđenim okolnostima, koji Razvojna banka donosi u skladu sa članom 21 stav 4 tačka 7 Zakona, naročito sadrži:

- 1) indikatore ranog upozorenja nastanka krize i zaposlene koji su odgovorni za praćenje i izvještavanje o tim indikatorima (npr. prekoračenje internih limita, smanjenje depozita, pad cijena hartija od vrijednosti, veći troškovi finansiranja, promjena rejtinga Razvojne banke, problemi u prikupljanju sredstava na tržištu novca, pogoršanje kvaliteta aktive ili profitabilnosti);
- 2) situacije u kojima se plan primjenjuje;
- 3) jasnu podjelu zadataka, ovlašćenja i odgovornosti u Razvojnoj banci za realizaciju plana, sa kontakt informacijama za članove tima nadležnih za postupanje u slučaju primjene plana;
- 4) procedure koje omogućavaju blagovremene i relevantne informacije koje se dostavljaju upravnom odboru i višem rukovodstvu radi odlučivanja o postupanju u nepredviđenim okolnostima;
- 5) procedure i način pribavljanja nedostajućih sredstava i vremenski okvir u kojem treba preduzeti pojedine aktivnosti (npr. prodaju aktive, uspostavljanje novih linija finansiranja) u redovnim i okolnostima stresa;
- 6) vrste, iznos i pouzdanost svih izvora finansiranja sa redoslijedom korišćenja u različitim okolnostima stresa;
- 7) rangiranje izvora finansiranja sa aspekta dostupnosti, odnosno utvrđivanje redoslijeda korišćenja tih izvora u skladu sa identifikovanom situacijom, definisanje dodatnih linija finansiranja, koje se mogu koristiti u redovnom poslovanju i sigurnih linija finansiranja u slučaju kada dodatne linije finansiranja nijesu raspoložive ili nijesu dovoljne za pokriće nedostajućih sredstava u nepredviđenim okolnostima;
- 8) potencijalno opterećenje aktive u slučaju nastanka stresa (npr. smanjenja kreditnog kvaliteta Razvojne banke, smanjenja vrijednosti založene aktive ili povećanih zahtjeva za nadoknadu).

(2) Razvojna banka je dužna da plan iz stava 1 ovog člana, najmanje jednom godišnje preispituje i po potrebi mijenja, u skladu sa rezultatima testiranja otpornosti na stres.

(3) Plan iz stava 1 ovog člana, može da bude sastavni dio politike za upravljanje rizikom likvidnosti ili dio plana oporavka likvidnosti Razvojne banke.

Informacioni sistem

Član 120

Informacioni sistem Razvojne banke mora da obezbjeđuje podatke za blagovremeno i kontinuirano upravljanje rizikom likvidnosti, a naročito za:

- 1) mjerenje i praćenje likvidnosti Razvojne banke na dnevnoj osnovi i u drugim utvrđenim periodima;
- 2) mjerenje i praćenje likvidnosti za svaku stranu valutu koja ima značajan uticaj na ukupnu likvidnost Razvojne banke;
- 3) praćenje usklađenosti poslovanja sa uspostavljenim limitima za upravljanje rizikom likvidnosti;
- 4) utvrđivanje indikatora likvidnosti;
- 5) analizu kretanja i procjenu stabilnosti depozita i drugih izvora finansiranja;
- 6) sprovođenje testiranja otpornosti na stres koji se odnosi na likvidnost Razvojne banke;
- 7) izradu izvještaja i informacija za potrebe organa upravljanja i drugih lica uključenih u proces upravljanja rizikom likvidnosti.

8.2. Kvantitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti

8.2.1. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti

Član 121

(1) Minimalni nivo likvidnosti Razvojna banka iskazuje pokazateljem likvidnosti.

(2) Pokazatelj likvidnosti iz stava 1 ovog člana, predstavlja odnos zbira likvidnih sredstava i zbira dospjelih obaveza iz člana 122 ove odluke.

(3) Razvojna banka definiše dinamiku izračunavanja pokazatelja likvidnosti, a najmanje jednom mjesečno.

Likvidna sredstva i dospjele obaveze

Član 122

(1) Likvidnim sredstvima, u smislu ove odluke, smatraju se:

- 1) gotovi novac;
- 2) sredstva kod Centralne banke;
- 3) sredstva na računima kod domaćih kreditnih institucija (depoziti po viđenju);
- 4) sredstva na računima kod stranih kreditnih institucija (depoziti po viđenju).

(2) Dospjelim obavezama, u smislu ove odluke, smatraju se:

- 1) dospjele obaveze po osnovu uzetih kreditnih linija;
- 2) dospjele obaveze po kamatama i naknadama;
- 3) dospjele obaveze po oročenim depozitima;
- 4) 20% depozita po viđenju;
- 5) 10% obaveza po osnovu odobrenih, a neiskorišćenih neopozivih kreditnih obaveza (kreditne linije);
- 6) ostale dospjele obaveze.

Pokazatelj minimalne likvidnosti

Član 123

Razvojna banka je dužna da utvrdi minimalni nivo pokazatelja likvidnosti koji ne može biti manji od 1.

8.2.2. Elementi za izračunavanje pokazatelja pokrivenosti likvidnom aktivom

8.2.2.1. Bafer za likvidnost

Struktura bafera za likvidnost

Član 124

Likvidna aktiva Razvojne banke može bila priznata kao dio bafera za likvidnost, ako ispunjava:

- 1) opšte zahtjeve iz člana 125 ove odluke;
- 2) operativne zahtjeve iz člana 126 ove odluke;
- 3) kriterijume za klasifikaciju aktive kao aktive 1. ili 2. klase, u skladu sa čl. 130 do 133 ove odluke.

Opšti zahtjevi za likvidnu aktivu

Član 125

(1) Likvidna aktiva Razvojne banke ispunjava opšte zahtjeve, ako:

- 1) je aktiva vlasništvo, pravo ili učešće koje drži Razvojna banka ili je dio skupa likvidnosti iz stava 2 tačka 1 ovog člana i nije opterećena;
- 2) aktivu nije emitovala Razvojna banka;
- 3) aktivu nijesu emitovali:
 - kreditna institucija, osim ako je emitent subjekat javnog sektora iz člana 130 stav 1 tačka 3 ili člana 131 stav 1 ove odluke;
 - investiciono društvo;
 - društvo za osiguranje;
 - društvo za reosiguranje;
 - finansijski holding;
 - mješoviti finansijski holding;
 - drugi subjekat koji obavlja jednu ili više finansijskih usluga.
- 4) se vrijednost aktive može odrediti na osnovu široko rasprostranjenih i lako dostupnih tržišnih cijena, odnosno u nedostatku tih cijena na osnovu formule jednostavne za izračunavanje koja se koristi javno dostupnim informacijama i ne zavisi značajno od čvrstih pretpostavki;
- 5) se aktiva kotira na priznatoj berzi u Crnoj Gori ili trećoj zemlji, utvrđiva je direktnom prodajom na aktivnom tržištu ili jednostavnom repo transakcijom na opšteprihvaćenim repo tržištima.

(2) Neopterećenu aktivu u smislu stava 1 tačka 1 ovog člana čini aktiva:

- 1) koja je uključena u skup likvidnosti i koja je raspoloživa odmah kao kolateral za dobijanje dodatnog izvora finansiranja u okviru obavezujuće linije, ali čije finansiranje još nije izvršeno ili, ako skupom likvidnosti upravlja centralna banka, neobavezujuće kreditne linije čije finansiranje još nije izvršeno, a na raspolaganju je Razvojnoj banci. Razvojna banka pretpostavlja da je aktiva koja je dio skupa likvidnosti opterećena prema redoslijedu rastućeg stepena likvidnosti na osnovu klasifikacije likvidnosti iz čl. 130 do 133 ove odluke, počev sa aktivom koja ne ispunjava kriterijume za bafer za likvidnost;
- 2) koju je Razvojna banka primila kao kolateral u cilju ublažavanja kreditnog rizika u obrnutim repo transakcijama ili transakcijama finansiranja hartija od vrijednosti i koja je Razvojnoj banci raspoloživa;
- 3) koja je priložena kao neobavezujući viši nivo obezbjeđenja za emitovanje pokrivenih obveznica.

(3) Zahtjevi iz stava 1 tačka 5 ovog člana procjenjuju se posebno za svako tržište, a aktiva koja je uključena za trgovanje na organizovanom mjestu trgovanja koje nije priznata berza u Crnoj Gori ili trećoj zemlji, smatra se likvidnom samo ako se na tom mjestu trgovanja obezbjeđuje aktivno i značajno tržište za direktnu prodaju aktive.

(4) Za procjenu da li se na mjestu trgovanja obezbjeđuje aktivno i značajno tržište iz stava 3 ovog člana, uzimaju se u obzir naročito:

- 1) istorijski podaci o širini i dubini tržišta koje dokazuju male razlike između tražene i ponuđene cijene, veliki obim trgovine i velik i raznolik broj učesnika na tržištu;
- 2) postojanje razvijene tržišne infrastrukture.

(5) Zahtjevi iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana ne primjenjuju se na:

- 1) gotovi novac iz člana 130 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 2) izloženosti prema centralnim bankama iz člana 130 stav 1 tač. 2 i 4 i člana 131 ove odluke.

Operativni zahtjevi za likvidnu aktivu

Član 126

(1) Radi obezbjeđenja da su komponente likvidne aktive koje su uključene u bafer za likvidnost u svakom trenutku adekvatno diversifikovane, Razvojna banka je dužna da uspostavi politike i limite, pri čemu uzima u obzir obuhvat diversifikacije između različitih kategorija likvidne aktive i u okviru iste kategorije likvidne aktive iz čl. 130 do 133 ove odluke, kao i druge relevantne faktore diversifikacije, kao što su vrste emitenta, vrste drugih ugovornih strana ili geografske lokacije tih emitenata i drugih ugovornih strana.

(2) Razvojna banka mora da ima direktan pristup svojoj likvidnoj aktivu koju može da unovči u svakom trenutku tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana u okviru direktne prodaje ili repo ugovora na opšteprihvaćenim repo tržištima, pri čemu se:

- 1) likvidna aktiva smatra odmah dostupnom, ako ne postoje pravne ili druge prepreke da Razvojna banka može u odgovarajućem trenutku da unovči takvu aktivu;
- 2) aktiva koja se koristi za kreditno poboljšanje u strukturiranim transakcijama ili za pokriće operativnih troškova Razvojne banke ne smatra se aktivom koja je odmah dostupna Razvojnoj banci;
- 3) aktiva koja se drži u nekonvertibilnoj valuti smatra se odmah dostupnom samo ako je Razvojna banka koristi za pokriće odliva likvidne aktive u toj valuti.

(3) Razvojna banka je dužna da obezbijedi da posebna organizaciona jedinica zadužena za upravljanje likvidnošću vrši kontrolu likvidne aktive, što se dokazuje:

- 1) svrstavanjem likvidne aktive u posebni dio skupa likvidnosti kojim direktno upravlja organizaciona jedinica za upravljanje likvidnošću i koji se koristi isključivo kao izvor sredstava za nepredviđene okolnosti, uključujući i tokom perioda stresa;
- 2) uspostavljanjem internih sistema i kontrola koji omogućavaju organizacionoj jedinici za upravljanje likvidnošću efikasnu kontrolu utrživosti likvidne aktive u svakom trenutku tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana i pristup sredstvima za nepredviđene situacije bez direktnog dovođenja u nesklad sa postojećom poslovnom ili strategijom za upravljanje rizicima, pri čemu, aktiva ne smije da bude uključena u bafer za likvidnost ako bi njenim unovčavanjem bez zamjene tokom perioda stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana došlo do prestanka zaštite, što bi stvorilo otvorenu rizičnu poziciju koja prevazilazi interne limite Razvojne banke.

(4) Razvojna banka je dužna da redovno, a najmanje jednom godišnje, testira utvrđivost dovoljno reprezentativnog uzorka svojih komponenti likvidne aktive, direktnom prodajom ili na osnovu jednostavnog repo ugovora na opšteprihvaćenom repo tržištu.

(5) Razvojna banka razvija strategiju za raspolaganje uzorcima likvidne aktive koji su adekvatni za:

- 1) testiranje pristupa tržištu za tu aktivu i njenu upotrebljivost;
- 2) provjeru efikasnosti procesa za blagovremenu utrživost aktive;
- 3) minimiziranje rizika slanja negativnog signala tržištu zbog utrživanja aktive u periodu stresa.

(6) Zahtjevi iz st. 4 i 5 ovog člana, ne primjenjuju se na aktivu 1. klase iz člana 130 ove odluke.

(7) Za likvidnu aktivu koja se drži u baferu likvidnosti skupa za pokriće, zahtjevi iz st. 4 i 5 ovog člana smatraju se ispunjenim ako Razvojna banka redovno, a najmanje jednom godišnje, utrži likvidnu aktivu koja predstavlja dovoljno reprezentativan uzorak likvidne aktive koja se nalazi u baferu likvidnosti skupa za pokriće, ali koja ne mora da bude dio tog bafera.

(8) Zahtjev iz stava 2 ovog člana, ne utiče na zaštitu Razvojne banke od tržišnog rizika povezanog sa njenom likvidnom aktivom, ako:

- 1) Razvojna banka uspostavlja adekvatne interne aranžmane u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana kako bi obezbijedila da je ta aktiva direktno dostupna i pod kontrolom organizacione jedinice za upravljanje likvidnošću, i
- 2) su neto odlivi likvidne aktive i prilivi koji bi nastali u slučaju prijevremenog zatvaranja zaštite uzeti u obzir za vrednovanje relevantne aktive u skladu sa članom 129 ove odluke.

(9) Razvojna banka obezbjeđuje valutnu usklađenost svoje likvidne aktive sa valutnom distribucijom svojih neto odliva likvidne aktive.

(10) Ograničenje iz stava 9 ovog člana, primjenjuje se samo na izvještajnu valutu ili na valutu na koju se primjenjuje zahtjev za dodatno izvještavanje u skladu sa članom 179 stav 2 ove odluke.

(11) Za određivanje nivoa ograničenja valutne neusklađenosti u skladu sa st. 9 i 10 ovog člana, uzima se u obzir:

- 1) sposobnost Razvojne banke da:
 - iskoristi likvidnu aktivu za generisanje likvidnosti u valuti i jurisdikciji u kojima nastaju odlivi likvidne aktive;
 - zamijeni valute i prikupi sredstva na deviznim tržištima pod uslovima stresa koji odgovaraju periodu stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana;
 - prenese višak likvidnosti iz jedne valute u drugu i u različite jurisdikcije i pravne subjekte u okviru svoje grupe u uslovima stresa koji su adekvatni periodu stresa u trajanju od 30 kalendarskih dana;
- 2) uticaj iznenadnih, odnosno nepovoljnih kretanja deviznih kurseva na postojeće neusklađene pozicije i na efektivnost uspostavljenih valutnih zaštita.

Scenariji stresa za potrebe pokazatelja pokrivenosti likvidnom aktivom

Član 127

Može se smatrati da je Razvojna banka izložena stresu u slučaju:

- 1) odliva značajnog iznosa depozita ritejla;

- 2) djelimičnog ili potpunog gubitka neobezbijedenih izvora finansiranja velikih klijenata, uključujući depozite velikih klijenata i drugih izvora potencijalnog finansiranja kao što su primljene obavezujuće ili neobavezujuće linije za likvidnost ili kreditne linije;
- 3) djelimičnog ili potpunog gubitka obezbijedenih, kratkoročnih izvora finansiranja;
- 4) dodatnih odliva likvidne aktive nastalih zbog smanjenja kreditnog rejtinga za tri stepena;
- 5) uvećane volatilnosti tržišta koja utiče na vrijednost kolaterala ili njegov kvalitet ili dovodi do dodatnih potreba za kolateralom;
- 6) neplaniranog povlačenja linija za likvidnost i kreditnih linija;
- 7) potencijalne obaveze po osnovu otkupa duga ili ispunjavanja obaveza koje nijesu ugovorene.

Izračunavanje i praćenje pokazatelja pokrivenosti likvidnom aktivom

Član 128

(1) Razvojna banka je dužna da izračunava i prati pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom u izvještajnoj valuti za sve stavke nezavisno od valute u kojoj su denominovane, kao i da odvojeno izračunava i prati pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom za:

- 1) stavke na koje se primjenjuje zahtjev za dodatno izvještavanje u valuti koja nije izvještajna valuta u skladu sa članom 179 stav 2 ove odluke, pri čemu Razvojna banka odvojeno izračunava i prati svoj pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom u toj drugoj valuti;
- 2) stavke denominovane u izvještajnoj valuti kada ukupan iznos obaveza denominovan u valuti koja nije izvještajna valuta iznosi ili prelazi 5% ukupnih obaveza Razvojne banke, ne uzimajući u obzir regulatorni kapital i vanbilansne stavke, pri čemu Razvojna banka odvojeno izračunava i prati svoj pokazatelj pokrivenosti likvidnom aktivom u izvještajnoj valuti.

(2) Razvojna banka ne smije dvostruko da računa likvidnu aktivu, prilive i odlive.

Vrednovanje likvidne aktive

Član 129

(1) Za potrebe izračunavanja pokazatelja pokrivenosti likvidnom aktivom Razvojna banka koristi tržišnu vrijednost svoje likvidne aktive.

(2) Tržišna vrijednost likvidne aktive iz stava 1 ovog člana, umanjuje se, u skladu sa članom 126 stav 8 tačka 2 ove odluke i korektivnim faktorima iz čl. 131 i 132 ove odluke, gdje je primjenljivo.

8.2.2.2. Likvidna aktiva

Aktiva 1. klase

Član 130

(1) Aktiva 1. klase obuhvata:

- 1) gotovi novac;
- 2) izloženosti prema centralnim bankama;
- 3) aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koja garantuju:
 - Vlada Crne Gore;
 - centralna vlada treće zemlje, pod uslovom da joj je odabrana eksterna institucija za procjenu kreditnog rejtinga odredila kreditni rejting najmanje stepena kreditnog kvaliteta 1 u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
- 4) aktiva koja predstavlja potraživanja od ili za koja garantuju multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije kojima se dodjeljuje ponder rizika 0% shodno Odluci o adekvatnosti kapitala Razvojne banke.

(2) Ukupan iznos aktive iz stava 1 tačka 4 ovog člana, denominovan u određenoj valuti koju Razvojna banka može da prizna kao aktivu 1. klase ne smije da prelazi iznos neto odliva likvidne aktive u periodu stresa Razvojne banke u toj istoj valuti.

(3) Ako je dio ili cjelokupna aktiva iz stava 1 tačka 4 ovog člana denominovan u valuti koja nije domaća valuta treće zemlje, Razvojna banka može da prizna tu aktivu samo kao aktivu 1. klase do iznosa koji je jednak iznosu neto odliva likvidne aktive u periodu stresa Razvojne banke u toj stranoj valuti koji odgovara poslovima Razvojne banke u jurisdikciji države u kojoj postoji izloženost riziku likvidnosti.

(4) Korektivni faktor se ne primjenjuje na tržišnu vrijednost aktive 1. klase iz stava 1 ovog člana.

Aktiva 2. klase

Član 131

(1) Aktiva 2. klase obuhvata aktivu koja predstavlja potraživanja od ili za koju garantuje centralna vlada ili centralna banka treće zemlje, jedinica lokalne samouprave ili subjekat javnog sektora iz treće zemlje, ako joj je dodijeljen ponder rizika od 20% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke.

(2) Na tržišnu vrijednost aktive 2. klase primjenjuje se korektivni faktor od najmanje 15%.

Struktura bafera za likvidnost prema klasama aktive

Član 132

(1) Razvojna banka je dužna da u svakom trenutku ispunjava zahtjeve u pogledu strukture bafera za likvidnost, i to:

- 1) najmanje 85% bafera za likvidnost treba da čini aktiva 1. klase;
- 2) najmanje 15% bafera za likvidnost treba da čini aktiva 2. klase.

(2) Zahtjevi iz stava 1 ovog člana primjenjuju se nakon usklađivanja nivoa likvidne aktive nakon uzimanja u obzir obezbijedenog finansiranja, transakcija obezbijedenih kolateralom ili transakcija razmjene kolaterala u kojima se koristi likvidna aktiva na najmanje jednom dijelu transakcije, ako te transakcije dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, nakon odbitka primjenjivih korektivnih faktora i pod uslovom da Razvojna banka postupa u skladu sa operativnim zahtjevima iz člana 127 ove odluke.

(3) Razvojna banka izračunava bafer za likvidnost kao zbir iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava umanjen za iznos iz tačke 3 ili tačke 4 ovog stava, u zavisnosti od toga koji iznos je manji:

- 1) iznos aktive 1. klase;
- 2) iznos aktive 2. klase;
- 3) zbir iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava;
- 4) iznos viška likvidne aktive izračunat u skladu sa st. 4 i 5 ovog člana.

(4) Iznos viška likvidne aktive čine sljedeće komponente:

- 1) likvidna aktiva 1. klase koju bi Razvojna banka držala nakon realizacije transakcije obezbijedenog finansiranja, transakcije obezbijedene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračunavanja i ako Razvojna banka i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije;
- 2) prilagođeni iznos aktive 2. klase koji je jednak vrijednosti cjelokupne aktive 2. klase uz primjenu korektivnih faktora koju bi Razvojna banka držala nakon realizacije transakcije obezbijedenog finansiranja, transakcije obezbijedene kolateralom ili transakcije razmjene kolaterala koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana od datuma izračunavanja i ako Razvojna banka i druga ugovorna strana razmijene likvidnu aktivu na najmanje jednom dijelu transakcije.

(5) Višak likvidne aktive obračunava se kao zbir iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava umanjen za iznos iz tačke 3 ili tačke 4 ovog stava, u zavisnosti od toga koji iznos je manji:

- 1) iznos aktive 1. klase;
- 2) prilagođeni iznos aktive 2. klase;
- 3) zbir iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava;
- 4) iznosa iz tačke 1 ovog stava pomnoženog sa 100/85.

(6) Centralna banka može da na pojedinačnoj osnovi, u cjelosti ili djelimično, Razvojnu banku oslobodi obaveze ispunjavanja zahtjeva iz st. 2 i 3 ovog člana, u vezi sa jednom ili više transakcija obezbijedenog finansiranja, transakcija obezbijedenih kolateralom ili transakcija razmjene kolaterala u kojima se koristi likvidna aktiva na najmanje jednom dijelu transakcije i koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, ako:

- 1) je druga ugovorna strana u transakciji Centralna banka;
- 2) nastupe vanredne okolnosti koje predstavljaju sistemski rizik za bankarski sektor u Crnoj Gori.

Posljedice neispunjavanja zahtjeva i kriterijuma

Član 133

Likvidnu aktivu koja prestane da ispunjava zahtjeve iz člana 125 i člana 126 stav 2 ove odluke ili primjenljive kriterijume prihvatljivosti iz čl. 130 do 132 ove odluke, Razvojna banka je dužna da prestane da tretira kao priznatu likvidnu aktivu, najkasnije u roku od 30 kalendarskih dana od dana prestanka ispunjavanja tih zahtjeva, odnosno kriterijuma.

8.2.2.3. Odlivi i prilivi likvidne aktive

Neto odlivi likvidne aktive

Član 134

(1) Neto odlivi likvidne aktive, u smislu ove odluke, predstavljaju zbir odliva likvidne aktive iz stava 2 tačka 1 ovog člana umanjenih za zbir priliva likvidne aktive iz stava 2 tačka 2 ovog člana, i ne smiju biti manji od nule.

(2) Neto odlivi likvidne aktive izračunavaju se na osnovu:

- 1) zbira odliva likvidne aktive utvrđenih u skladu sa čl. 135 do 144 ove odluke, i
- 2) zbira priliva likvidne aktive utvrđenih u skladu sa čl. 145 i 146 ove odluke, izračunatog na sljedeći način:
 - prilivi izuzeti iz gornje granice priliva iz člana 146 stav 2 ove odluke;
 - prilivi, osim priliva iz člana 146 stav 2 ove odluke, odnosno 75% odliva iz tačke 1 ovog stava umanjenih za izuzete prilive iz člana 146 stav 2 ove odluke, zavisno od toga koji je iznos manji, pri čemu vrijednost ne smije biti manja od nule.

(3) Prilivi likvidne aktive i odlivi likvidne aktive procjenjuju se tokom perioda stresa od 30 kalendarskih dana, uz pretpostavku kombinacije idiosinkratskog stresnog scenarija i stresnog scenarija na nivou tržišta iz člana 127 ove odluke.

(4) Izračunavanje neto odliva likvidne aktive vrši se primjenom sljedeće formule:

$$NLO = TO - \min(FEI, TO) - \min(IC, 0,75 * \max(TO - FEI, 0))$$

gdje su:

NLO = neto odlivi likvidne aktive (eng. net liquidity outflow);

TO = ukupni odlivi (eng. total outflows);

TI = ukupni prilivi (eng. total inflows);

FEI = u cjelosti izuzeti prilivi (eng. fully exempted inflows);

IC = prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75% odliva (eng. inflows subject to cap).

a) Odlivi likvidne aktive

Izračunavanje odliva likvidne aktive

Član 135

(1) Odlivi likvidne aktive izračunavaju se množenjem preostalih stanja različitih kategorija ili vrsta obaveza i vanbilansnih obaveza sa stopama po kojima se očekuje njihov odliv ili povlačenje u skladu sa ovim članom i čl. 136 do 144 ove odluke.

(2) Odlivi likvidne aktive iz stava 1 ovog člana, pomnoženi primjenjivom stopom odliva, obuhvataju:

- 1) trenutno preostali dio stabilnih i ostalih depozita ritejla u skladu sa čl. 137 i 138 ove odluke;
- 2) trenutno preostale iznose drugih obaveza koje dospijevaju, čiju isplatu može zahtijevati emitent ili pružalac izvora finansiranja ili koji podrazumijevaju očekivanje pružaoca finansiranja da će Razvojna banka otplatiti obavezu u sljedećih 30 kalendarskih dana, u skladu sa čl. 140 i 144 ove odluke;
- 3) dodatne odlive utvrđene u skladu sa članom 141 ove odluke;
- 4) maksimalni iznos koji je moguće povući tokom sljedećih 30 kalendarskih dana iz neiskorištenih obavezujućih kreditnih i linija za likvidnost, kako je utvrđeno članom 143 ove odluke;
- 5) dodatne odlive utvrđene procjenom u skladu sa članom 136 ove odluke.

(3) Odlivi likvidne aktive izračunati u skladu sa stavom 1 ovog člana, umanjuju se za međuzavisne prilive odobrene u skladu sa članom 139 ove odluke.

Dodatni odlivi likvidne aktive za druge proizvode i usluge

Član 136

(1) Razvojna banka je dužna da redovno procjenjuje vjerovatnoću i potencijalni obim odliva likvidne aktive tokom 30 kalendarskih dana u vezi sa proizvodima i uslugama koje nudi ili sponzorise, a koji nijesu obuhvaćeni čl. 140 do 144 ove odluke, odnosno u vezi sa proizvodima za koje potencijalni kupci smatraju da su povezani sa Razvojnou bankom.

(2) Proizvodi i usluge iz stava 1 ove odluke, naročito obuhvataju:

- 1) druge vanbilansne obaveze i obaveze potencijalnog finansiranja, uključujući obavezujuće linije finansiranja;
- 2) neiskorišćene kredite i avanse velikih klijenata;
- 3) kredite obezbijeđeni hipotekom koje su ugovoreni, ali nijesu još realizovani;
- 4) planirane odlive povezane sa obnavljanjem postojećih ili odobravanjem novih kredita ritejlu i velikim klijentima;
- 5) obaveze povezane sa derivatima osim ugovora iz člana 2 tačka 46 ove odluke, kao i kreditnih derivata;
- 6) vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine.

(3) Odlivi iz stava 1 ovog člana, procjenjuju se na bazi pretpostavke kombinacije idiosinkratskog stres scenarija i stres scenarija na nivou tržišta iz člana 127 ove odluke.

(4) Pri procjeni iz stava 3 ovog člana, Razvojna banka naročito uzima u obzir značajnu štetu po njen ugled, koja bi mogla da nastane ako ne obezbijedi podršku za likvidnost proizvodima ili uslugama iz stava 2 ovog člana.

(5) Razvojna banka je dužna da najmanje jednom godišnje, i to do isteka trećeg kvartala tekuće godine izvještava Centralnu banku o proizvodima i uslugama čija su vjerovatnoća i potencijalni obim odliva likvidne aktive iz stava 1 ovog člana značajni.

(6) Centralna banka će odrediti stopu odliva iz stava 1 ovog člana ako ocijeni da Razvojna banka nije vršila adekvatne procjene vjerovatnoće i obime odliva iz stava 1 ovog člana.

(7) Razvojna banka je dužna da primijeni stopu odliva od 5% za vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine.

(8) Finansiranjem trgovine, u smislu stava 7 ovog člana, smatra se finansiranje, uključujući i izdavanje garancije za razmjenu robe i usluga korišćenjem finansijskih instrumenata sa definisanim kratkoročnim dospijećem, obično kraćim od jedne godine, bez mogućnosti automatskog obnavljanja, pri čemu to finansiranje nije obavezno i zahtijeva podnošenje dokumentacije koja prati transakciju za svaki zahtjev za povlačenje sredstava, a otplata izloženosti po osnovu finansiranja trgovine obično ne zavisi od dužnika, a sredstva se ostvaruju po osnovu gotovog novca primljenog od uvoznika ili su rezultat prihoda od prodaje predmetne robe.

Odlivi iz stabilnih depozita ritejla

Član 137

(1) Iznos depozita ritejla obuhvaćenih sistemom zaštite depozita u skladu sa propisom Vlade ili ekvivalentnim sistemom zaštite depozita u trećim zemljama, osim ako su ispunjeni kriterijumi za višu stopu odliva u skladu sa članom 138 st. 2 do 5 ili stav 9 ove odluke, smatra se stabilnim i množi se sa 5%, ako je depozit dio postojanog odnosa, koji umanjuje vjerovatnoću povlačenja.

(2) Smatra se da je depozit dio postojanog odnosa, ako deponent ima:

- 1) aktivan ugovorni odnos sa Razvojnou bankom u trajanju od najmanje 12 mjeseci;
- 2) kreditni odnos sa Razvojnou bankom za stambene kredite ili druge dugoročne kredite; ili
- 3) sa Razvojnou bankom najmanje još jedan aktivan ugovorni odnos za proizvod koji nije kredit.

Odlivi iz ostalih depozita ritejla

Član 138

(1) Razvojna banka je dužna da ostale depozite ritejla, uključujući dio depozita ritejla koji nije obuhvaćen članom 137 ove odluke, pomnoži sa 10%.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, na ostale depozite ritejla primjenjuju se više stope odliva koje utvrđuje Razvojna banka u skladu sa stavom 3 ovog člana, ako:

- 1) ukupno stanje depozita, uključujući sve depozitne račune klijenata u Razvojnoj banci, prelazi 200 hiljada EUR;
- 2) se depozit polaže na račun koji je isključivo dostupan putem interneta;
- 3) se na depozit primjenjuje kamatna stopa za koju je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - kamatna stopa je značajno veća od prosječne stope za slične proizvode za ritejlklijente;
 - povrat kamate proizilazi iz povrata od tržišnog indeksa ili skupa indeksa;
 - povrat kamate proizilazi iz bilo koje tržišne varijable, osim promjenjive kamatne stope;
- 4) je depozit izvorno deponovan kao oročeni depozit sa datumom isteka koji dopijeva u periodu od 30 kalendarskih dana ili ima fiksni otkazni rok kraći od 30 kalendarskih dana u skladu sa ugovornim aranžmanima, osim depozita iz st. 6 do 8 ovog člana;
- 5) deponent ima boravište u trećoj zemlji ili je depozit denominovan u valuti koja nije EUR.

(3) Razvojna banka primjenjuje višu stopu odliva na sljedeći način:

- 1) ako depozit ritejla ispunjava kriterijum iz stava 2 tačka 1 ovog člana ili dva kriterijuma iz tač. 2 do 5 istog stava, primjenjuje se stopa odliva od 15%;
- 2) ako depozit ritejla ispunjava kriterijum iz stava 2 tačka 1 i najmanje još jedan kriterijum iz stava 2 ovog člana, ili ispunjava tri ili više kriterijuma iz stava 2 ovog člana, primjenjuje se stopa odliva od 20%.

(4) Centralna banka može, zavisno od pojedinačnog slučaja, da zahtijeva primjenu više stope odliva, ako je to opravdano zbog specifičnih okolnosti Razvojne banke.

(5) Razvojna banka je dužna da primjenjuje stopu odliva iz stava 3 tačka 2 ovog člana na depozite ritejla, ako nije sprovela ili nije dovršila provjeru ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana.

(6) Razvojna banka može da isključi iz izračunavanja odliva određene jasno definisane kategorije depozita ritejla, ako u svakom slučaju na cjelokupnu kategoriju tih depozita dosljedno, osim u pojedinačno opravdanim slučajevima kad se deponent nalazi u teškoj situaciji, primjenjuje sljedeće:

- 1) deponentu nije dozvoljeno da povuče depozit u roku od 30 kalendarskih dana; ili
- 2) za prijevremena povlačenja u roku od 30 kalendarskih dana, deponent gubi pravo na kamatu od datuma povlačenja do datuma ugovorenog dospelja i mora da plati novčanu kaznu koja ne treba da prelazi iznos dospelje kamatu za vrijeme koje je prošlo od datuma polaganja depozita do datuma njegovog povlačenja.

(7) Dio depozita iz stava 6 ovog člana, koji se može povući bez kazne tretira se kao depozit po viđenju, a preostali iznos kao oročeni depozit.

(8) Stopa odliva od 100% primjenjuje se na otkazane depozite sa preostalim rokom dospelja od najviše 30 kalendarskih dana i ako je isplata dogovorena sa Razvojnou bankom.

(9) Izuzetno od st. 1 do 8 ovog člana i člana 137 ove odluke, Razvojna banka je dužna da depozite ritejla uzete u trećim zemljama pomnoži stopom odliva sa višim procentom, ako je taj viši procenat utvrđen propisima na osnovu kojih se utvrđuju zahtjevi za likvidnost u toj trećoj zemlji.

Odlivi sa međuzavisnim prilivima

Član 139

Razvojna banka može, uz odobrenje Centralne banke, da izračuna odliv likvidne aktive umanjen za međuzavisni priliv pod uslovom da:

- 1) je međuzavisni priliv direktno povezan sa odlivom i ne uzima se u obzir pri izračunavanju priliva likvidne aktive iz čl. 145 i 146 ove odluke;
- 2) se međuzavisni priliv zahtijeva u skladu sa propisima, regulatornom ili ugovornom obavezom; i
- 3) međuzavisni priliv ispunjava jedan od sljedećih uslova:
 - obavezno nastaje prije odliva;
 - primljen je u roku od deset dana i za njega garantuje Vlada Crne Gore.

Odlivi po osnovu drugih obaveza

Član 140

(1) Razvojna banka je dužna da pomnoži sa 40% obaveze koje proizilaze iz depozita nefinansijskih klijenata, države, centralnih banaka, multilateralnih razvojnih banaka, subjekata javnog sektora, kreditnih unija koje je odobrio nadležni organ treće države, ili društava za privatno ulaganje.

(2) Izuzetno, ako su obaveze koje proizilaze iz depozita klijenata iz stava 1 ovog člana, obuhvaćene zaštitom depozita u skladu sa sistemom zaštite depozita Razvojne banke uređenim propisom Vlade, množe se sa 20%.

(3) Razvojna banka je dužna da pomnoži sa 0% obaveze koje proizilaze iz troškova poslovanja.

(4) Razvojna banka je dužna da obaveze koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana i koje proizilaze iz transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti ili iz transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala pomnoži sa sljedećim ponderima:

- 1) 0%, ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive 1. klase iz člana 130 ove odluke;
- 2) 15%, ako su obezbijeđene aktivom koja bi se, osim ako se koristi kao kolateral za te transakcije, smatrala likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive 2. klase iz člana 131 ove odluke;
- 3) 100%, ako su obezbijeđene aktivom koja nije obuhvaćena tač. 1 i 2 ovog stava.

(5) Transakcije razmjene kolaterala i druge transakcije sličnog oblika koje dospijevaju tokom sljedećih 30 kalendarskih dana, dovode do odliva, ako pozajmljena aktiva u skladu sa čl. 134 do 144 ove odluke podliježe nižem ponderu u odnosu na aktivu datu u zajam i u tom slučaju odliv se izračunava množenjem tržišne vrijednosti pozajmljene aktive sa razlikom između stope odliva primjenjive na aktivu datu u zajam i stope odliva primjenjive na pozajmljenu aktivu utvrđene u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(6) Za potrebe izračunavanja odliva iz stava 5 ovog člana, korektivni faktor od 100% primjenjuje se na aktivu koja se ne smatra likvidnom aktivom.

(7) Stopa odliva od 100% primjenjuje se na sve zapise, obveznice i dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala Razvojna banka.

(8) Za aktivu pozajmljenu bez obezbjeđenja koja dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana pretpostavlja se da ističe u cjelosti i primjenjuje se 100% odliva likvidne aktive, osim ako je Razvojna banka vlasnik pozajmljene aktive koja nije dio bafera za likvidnost.

Dodatni odlivi

Član 141

(1) Dodatnom odlivu od 20% podliježu kolateral, osim gotovog novca i aktiva iz člana 130 ove odluke, koji Razvojna banka daje za ugovore iz člana 2 tačka 46 ove odluke i kreditne derivate.

(2) Razvojna banka izračunava dodatni odliv za sve ugovore koji u roku od 30 kalendarskih dana i nakon značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta Razvojne banke dovode do dodatnih odliva likvidne aktive ili dodatnih potreba za kolateralom i o tom odlivu obavještava Centralnu banku, najkasnije uz izvještaj iz člana 179 stav 1 ove odluke.

(3) Ako Centralna banka ocijeni da je odliv za ugovore iz stava 2 ovog člana značajan u odnosu na potencijalne odlive likvidne aktive Razvojne banke, Razvojna banka je dužna da na njen zahtjev izračuna dodatni odliv za te ugovore koji odgovara dodatnim potrebama za kolateralom ili novčanim odlivima nastalim usljed značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta Razvojne banke, koje odgovara smanjenju eksterne procjene kreditnog rejtinga za najmanje tri stepena.

(4) Razvojna banka primjenjuje stopu odliva od 100% na dodatni kolateral ili novčane odlive iz stava 3 ovog člana.

(5) Razvojna banka je dužna da redovno preispituje odnos značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta i ugovora iz stava 2 ovog člana i da o rezultatima obavještava Centralnu banku.

(6) Razvojna banka uključuje dodatne odlive koji odgovaraju potrebama za kolateralom u slučaju značajnog uticaja negativne situacije na tržištu na transakcije derivatima, a izračunavanje tog odliva vrši na način utvrđen članom 142 ove odluke.

(7) Ako Razvojna banka ima kratku poziciju koja je pokrivena neobezbijeđenom pozajmljenom hartijom od vrijednosti, dodaje dodatni odliv koji odgovara 100% tržišne vrijednosti hartije od vrijednosti ili druge aktive koja je predmet kratke prodaje, osim ako su te hartije od vrijednosti pozajmljene sa rokom vraćanja dužim od 30 kalendarskih dana, a ako je kratka pozicija pokrivena obezbijeđenom transakcijom finansiranja hartijama od vrijednosti, Razvojna banka je dužna da koristi pretpostavku da će se ta pozicija zadržati tokom cijelog perioda od 30 kalendarskih dana i da će imati 0% odliva.

(8) Razvojna banka dodaje dodatni odliv koji odgovara 100%:

- 1) viška kolaterala koji drži, a koji druga ugovorna strana može na osnovu ugovora da zatraži u svakom trenutku;
- 2) kolaterala koji treba da ponudi drugoj ugovornoj strani u roku od 30 kalendarskih dana;
- 3) kolaterala koji odgovara aktivu koja bi se smatrala likvidnom aktivom za potrebe čl. 124 do 132 ove odluke, a koju može da zamijeni aktiva koja odgovara aktivu koja se ne bi smatrala likvidnom aktivom bez saglasnosti Razvojne banke.

(9) Depoziti primljeni kao kolateral ne smatraju se obavezama za potrebe čl. 137, 138, 140 ili 144 ove odluke i na te depozite primjenjuju se odredbe st. 1 do 8 ovog člana.

(10) Iznos primljenog gotovog novca koji prelazi iznos gotovog novca primljenog kao kolateral smatra se depozitom u skladu sa čl. 137, 138, 140 ili 144 ove odluke.

(11) Razvojna banka je dužna da koristi pretpostavku odliva od 100% za gubitak finansiranja za:

- 1) hartije od vrijednosti obezbijeđene aktivom i druge strukturirane finansijske instrumente koji dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, ako te instrumente emituje Razvojna banka;
- 2) komercijalne hartije od vrijednosti, subjekte za ulaganje u hartije od vrijednosti i druge linije finansiranja, a stopa odliva od 100% primjenjuje se na iznos koji dospijeva, iznos aktive koji bi se mogao vratiti ili na potrebnu likvidnost.

(12) Za udio u programu finansiranja u skladu sa stavom 11 ovog člana, Razvojna banka koja je pružalac povezanih linija za likvidnost nije dužna da dvostruko računa instrument finansiranja koji dospijeva i liniju za likvidnost za konsolidovane programe.

Izračunavanje dodatnih odliva

Član 142

(1) Za potrebe izračunavanja odliva iz člana 141 stav 6 ove odluke transakcije sa derivatima Razvojne banke smatraju se značajnim ako su ukupni zamišljeni iznosi (engl. notional amount) tih transakcija u bilo kojem trenutku u prethodne dvije godine prešli 10% neto odliva likvidne aktive.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, neto odlivi likvidne aktive izračunavaju se bez komponente dodatnog odliva iz člana 141 st. 3 i 4 ove odluke.

(3) Dodatni odliv koji odgovara potrebama za kolateralom koje nastaju zbog uticaja negativne situacije na tržištu na transakcije Razvojne banke sa derivatima koji se smatraju značajnim u smislu stava 1 ovog člana najveći je apsolutni neto tok kolaterala u periodu od 30 dana ostvaren tokom 24 mjeseca prije datuma izračunavanja zahtjeva za pokrivenost likvidnom aktivom.

(4) Razvojna banka može da prilive i odlive transakcija tretira samo na neto osnovi ako su izvršene u okviru istog standardizovanog sporazuma o netiranju, pri čemu se apsolutni neto tok kolaterala zasniva na ostvarenim odlivima i prilivima, a netiranje se izračunava na nivou portfolija Razvojne banke.

Odlivi iz kreditnih i linija za likvidnost

Član 143

(1) Linija za likvidnost, u smislu ovog člana, smatra se svaka obavezujuća neiskorišćena rezervna linija koja bi se iskoristila za refinansiranje dužničkih obaveza klijenta kada ne može da obnovi dug na finansijskim tržištima.

(2) Iznos linije za likvidnost iz stava 1 ovog člana, računa se kao iznos duga koji je emitovao klijent, koji je preostao i dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana i koji se obezbjeđuje tom linijom, s tim što:

- 1) linija za likvidnost ne obuhvata udio kojom se obezbjeđuje dug koji ne dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana;
- 2) svaki dodatni kapacitet linije za likvidnost tretira se kao obavezujuća kreditna linija sa povezanom stopom odliva kako je utvrđeno stavom 3 ovog člana;
- 3) opšte linije za obrtni kapital poslovnih subjekata klasifikuju se kao kreditne linije.

(3) Odlivi za obavezujuće kreditne i linije za likvidnost izračunavaju se množenjem iznosa tih linija sa odgovarajućim stopama odliva iz st. 5, 6 i 7 ovog člana i određuju se kao procenat najvišeg iznosa koji se može povući u roku od 30 kalendarskih dana, umanjen za bilo koji zahtjev za likvidnost koji se može primijeniti u skladu sa članom 136 ove odluke na vanbilansne stavke po osnovu finansiranja trgovine i umanjen za svaki kolateral koji je stavljen na raspolaganje Razvojnoj banci i vrednovan u skladu sa članom 129 ove odluke, ako taj kolateral:

- 1) Razvojna banka može ponovo da koristi ili stavi u zalag;
- 2) drži se u obliku likvidne aktive, ali nije priznat kao dio bafera za likvidnost; i
- 3) nije aktiva koju emituje druga ugovorna strana u liniji ili jedan od njenih povezanih subjekata.

(4) Ako su Razvojnoj banci dostupne potrebne informacije, najviši iznos koji se može povući kod kreditnih i linija za likvidnost određuje se uzimajući u obzir obaveze druge ugovorne strane ili ugovorom unaprijed definisani raspored povlačenja koji dospijeva u roku od 30 kalendarskih dana.

(5) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih kreditnih i linija za likvidnost koji klijenti Razvojne banke mogu povući u roku od narednih 30 kalendarskih dana množi se sa 5%, ako ti klijenti pripadaju kategoriji depozita ritejla.

(6) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih kreditnih linija koji klijenti mogu povući u roku od 30 kalendarskih dana množi se sa 10% ako te linije:

- 1) nije moguće dodijeliti kategoriji klijenata koji se smatraju depozitima ritejla;
- 2) su ponuđene nefinansijskim klijentima, uključujući nefinansijska društva, države, centralne banke, multilateralne razvojne banke i subjekti javnog sektora;
- 3) nijesu ponuđene radi zamjene finansiranja klijenta kada nije u mogućnosti da ispuni zahtjeve za finansiranjem na finansijskim tržištima.

(7) Najviši iznos neiskorišćenih obavezujućih linija za likvidnost koji se može povući u roku od 30 kalendarskih dana množi se sa 30%, ako te linije ispunjavaju uslove iz stava 6 tač. 1 i 2 ovog člana, odnosno sa 40% ako su ponuđene društvu za privatna ulaganja.

(8) Obavezujući iznos linije za likvidnost koji je ponuđen SSPN-u radi kupovine aktive, osim hartija od vrijednosti, od nefinansijskih klijenata, množi se sa 10%, ako taj iznos prelazi iznos trenutno kupljene aktive od klijenata i ako je najviši iznos koji se može povući ugovorom ograničen na iznos trenutno kupljene aktive.

(9) Najviši iznos ostalih neiskorišćenih obavezujućih kreditnih i linija za likvidnost koji se može povući u roku od 30 kalendarskih dana množi se sa odgovarajućom stopom odliva, na sljedeći način:

- 1) 40% za kreditne linije koje se odobravaju kreditnim institucijama i drugim regulisanim finansijskim institucijama;
- 2) 100% za linije za likvidnost koje je Razvojna banka odobrila SSPN-ovima, osim SSPN-ova iz stava 8 ovog člana i za aranžmane u skladu sa kojima je Razvojna banka dužna da kupi aktivu od SSPN-a ili da je zamijeni;
- 3) 100% za kreditne i linije za likvidnost koje se odobravaju finansijskim klijentima koji nijesu navedeni u tač. 1 i 2 ovog stava i st. 1 do 8 ovog člana.

(10) Izuzetno od st. 1 do 9 ovog člana, Razvojna banka, u slučaju da za sredstva za promotivne kredite obezbjeđuje Vlada Crne Gore, može da primjenjuje tretmane iz st. 5 i 6 ovog člana na kreditne i linije za likvidnost koje se pružaju institucijama koje odobravaju promotivne kredite isključivo radi direktnog ili indirektnog finansiranja promotivnih kredita, ako ti krediti ispunjavaju uslove za stope odliva iz st. 5 i 6 ovog člana.

(11) Izuzetno od člana 145 stav 3 tačka 7 ove odluke, ako se promotivni krediti iz stava 10 ovog člana odobravaju preko kreditne institucije koja djeluje kao posrednik (prolazni krediti), Razvojna banka može da primijeni simetrične prilive i odlive, koji se izračunavaju tako što se na primljenu i odobrenu neiskorišćenu obavezujuću kreditnu ili liniju za likvidnost primjenjuje stopa iz st. 5 i 6 ovog člana i uz poštovanje uslova i zahtjeva koji se primjenjuju na tu stopu.

(12) Promotivni krediti iz stava 10 ovog člana, mogu biti na raspolaganju samo licima koja su nefinansijski klijenti, pod nekonkurentnim i neprofitnim uslovima u cilju promovisanja politike Vlade Crne Gore, a kreditne i linije za likvidnost je moguće povući samo na osnovu opravdano očekivanog zahtjeva za promotivnim kreditom i samo do iznosa tog zahtjeva, pod uslovom da se naknadno izvještava o korišćenju tih sredstava.

Odlivi iz drugih obaveza

Član 144

(1) Ako ukupan iznos svih ugovornih obaveza u vezi sa finansiranjem nefinansijskih klijenata u roku od 30 kalendarskih dana, osim obaveza iz čl. 137 do 143 ove odluke, prelazi iznos priliva od tih nefinansijskih klijenata izračunatih u skladu sa članom 145 stav 3 tačka 1 ove odluke, na taj višak se primjenjuje stopa odliva od 100%.

(3) Nefinansijski klijenti iz stava 2 ovog člana i člana 146 stav 3 tačka 1 ove odluke su, između ostalih, fizička lica, MSP, privredna društva, države, multilateralne razvojne banke i subjekti javnog sektora.

(4) Nefinansijskim klijentima iz stava 3 ovog člana, ne smatraju se finansijski klijenti i centralne banke.

b) Prilivi likvidne aktive

Prilivi

Član 145

(1) Prilivi likvidne aktive procjenjuju se tokom perioda od 30 kalendarskih dana i obuhvataju samo ugovorene prilive koji proizilaze iz izloženosti koje nijesu dospjele i za koje Razvojna banka nema razloga da očekuje neispunjavanje obaveza u roku od 30 kalendarskih dana.

(2) Razvojna banka je dužna da primjenjuje stopu priliva od 100% na prilive iz stava 1 ovog člana, uključujući naročito novčana potraživanja:

- 1) od centralnih banaka i finansijskih klijenata sa preostalim rokom dospelosti od najviše 30 kalendarskih dana;
- 2) po osnovu transakcija finansiranja trgovine, sa preostalim rokom dospelosti od najviše 30 kalendarskih dana;
- 3) po osnovu hartija od vrijednosti koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana;
- 4) po osnovu pozicija vlasničkih hartija od vrijednosti koje su uključene u glavne berzanske indekse, pod uslovom da se likvidna aktiva ne obračunava dvostruko, i obuhvataju novčana potraživanja sa ugovorenim dospelostima do 30 kalendarskih dana, kao što su dividende u gotovom novcu iz tih glavnih indeksa i novčana sredstva iz tih vlasničkih hartija od vrijednosti koje su prodane, ali još nijesu realizovane, odnosno namirene, ako nijesu priznate kao likvidna aktiva u skladu sa čl. 124 do 132 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana:

- 1) novčana potraživanja od nefinansijskih klijenata sa preostalim rokom dospelosti od najviše 30 kalendarskih dana, osim od transakcija finansiranja trgovine ili hartija od vrijednosti koje dospijevaju, za potrebe plaćanja glavnice umanjuju se za 50% njihove vrijednosti, s tim što ako Razvojna banka djeluje kao posrednik i ako su je multilateralne razvojne banke ili subjekti javnog sektora obavezali da isplati promotivni kredit krajnjem primaocu može uzeti u obzir priliv do iznosa odliva koji primjenjuje na odgovarajuću obavezu za odobravanje promotivnih kredita;
- 2) novčana potraživanja od transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala sa preostalim rokom dospelosti od najviše 30 kalendarskih dana množe se sa:
 - 0%, ako su obezbijedena aktivom bilo koje kategorije aktive 1. klase;
 - 15%, ako su obezbijedena likvidnom aktivom bilo koje kategorije aktive 2. klase;
 - 100% ako su obezbijedena aktivom koja nije obuhvaćena al. 1 i 2 ove tačke;
- 3) na novčana potraživanja po osnovu ugovorenih kredita sa maržom koji dospijevaju u sljedećih 30 kalendarskih dana za kolateral u obliku nelikvidne aktive primjenjuje se stopa priliva od 50%, ako Razvojna banka ne koristi kolateral koji je izvorno primila za kredite radi pokrića kratkih pozicija;
- 4) transakcije razmjene kolaterala i druge transakcije sličnog oblika koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana dovode do priliva, ako aktiva data u zajam podliježe u skladu sa čl. 134 do 144 ove odluke nižem korektivnom faktoru u odnosu na pozajmljenu aktivu i taj priliv se izračunava množenjem tržišne vrijednosti aktive date u zajam sa razlikom između stope priliva primjenljive na pozajmljenu aktivu i stope priliva primjenljive na aktivu datu u zajam u skladu sa stopama utvrđenim u tački 2 ovog stava, uz primjenu korektivnog faktora od 100% na aktivu koja se ne smatra likvidnom aktivom;
- 5) za kolateral dobijen u obrnutim repo transakcijama, transakcijama pozajmljivanja hartija od vrijednosti, transakcijama razmjene kolaterala ili drugim transakcijama sličnog oblika koje dospijevaju u roku od 30 kalendarskih dana, koji se koristi za pokriće kratkih pozicija koje se mogu produžiti i nakon 30 kalendarskih dana, Razvojna banka pretpostavlja da će se te transakcije obnoviti i da neće dovesti do priliva novca koji zahtijeva dalje pokriće kratke pozicije ili ponovni otkup relevantnih hartija od vrijednosti, a kratke pozicije uključuju slučajeve u kojima je u usklađenoj knjizi trgovanja Razvojne banke hartija od vrijednosti bila predmet kratke prodaje direktno kao dio strategije trgovanja ili zaštite od

rizika i slučajeve u kojima je u usklađenoj knjizi trgovanja Razvojna banka uzela u zajam hartiju od vrijednosti na određeno vrijeme i dala ga u zajam na duže vrijeme;

- 6) neiskorišćene kreditne ili linije za likvidnost, i sve druge primljene ugovorne obaveze, osim obaveza iz člana 143 stav 9 ove odluke, ne priznaju se kao priliv;
- 7) novčana potraživanja po osnovu hartija od vrijednosti koje emituje Razvojna banka ili SSPN sa kojim je Razvojna banka blisko povezana uzimaju se u obzir na neto osnovi sa stopom priliva koja se primjenjuje na osnovu stope priliva primjenljive na odnosnu aktivu u skladu sa ovim članom;
- 8) krediti sa nedefinisanim ugovorenim datumom dospijea uzimaju se u obzir u visini od 20% stope priliva, ako u skladu sa tim ugovorom Razvojna banka može da povuče sredstva ili zahtijeva plaćanje u roku od 30 kalendarskih dana.

(4) Odredba stava 3 tačka 1 ovog člana, ne primjenjuje se na novčana potraživanja od transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti i transakcija zavisnih od kretanja na tržištu kapitala koja su obezbijedena likvidnom aktivom u skladu sa čl. 124 do 132 ove odluke na način utvrđen stavom 3 tačka 2 ovog člana.

(5) U slučaju iz stava 3 tačka 2 ovog člana, kolateral koji Razvojna banka koristi za pokrivanje kratke pozicije u skladu sa članom 140 stav 9 ove odluke ne priznaje se kao priliv.

(6) Prilivi od oslobađanja iznosa koji se drže na posebnim računima u skladu sa regulatornim zahtjevima za zaštitu aktive klijenata kojom se trguje, uzimaju se u obzir u potpunosti pod uslovom da se ti posebni iznosi zadrže u likvidnoj aktivu u skladu sa čl. 125 do 133 ove odluke.

(7) Odlivi i prilivi predviđeni u periodu od 30 kalendarskih dana iz ugovora iz člana 2 tačka 46 ove odluke i kreditnih derivata izračunavaju se na neto osnovi i množe se sa stopom priliva od 100% u slučaju neto priliva.

(8) Razvojna banka ne uzima u obzir prilive:

- 1) po osnovu likvidne aktive iz čl. 124 do 132 ove odluke, osim po dospjelim plaćanjima na aktivu koja se ne odražava u tržišnoj vrijednosti aktive;
- 2) bilo kojim novim zaključenim obavezama.

Gornja granica priliva

Član 146

(1) Razvojna banka je dužna da ograniči priznavanje priliva likvidne aktive na 75% ukupnih odliva likvidne aktive u skladu sa čl. 134 do 144 ove odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Razvojna banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, u cjelosti ili djelimično da izuzme iz gornje granice prilive:

- 1) ako je pružalac matična institucija ili zavisno društvo Razvojne banke ili drugo zavisno društvo iste matične institucije;
- 2) iz člana 139 ove odluke, uključujući prilive po kreditima povezanim sa kreditima obezbijedenim nepokretnostima, promotivnim kreditima iz člana 143 stav 10 ove odluke ili iz multilateralne razvojne banke ili subjekta javnog sektora preko kojeg je Razvojna banka odobrila prolazni kredit.

(3) Utvrđivanje iznosa neto priliva likvidne aktive primjenom gornje granice priliva iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka vrši koristeći formulu iz člana 134 stav 4 ove odluke.

8.3. Zahtjevi za neto stabilnim izvorima finansiranja

8.3.1. Utvrđivanje stabilnih izvora finansiranja

Utvrđivanje stabilnih izvora finansiranja

Član 147

Razvojna banka je dužna da utvrđuje stavke koje omogućavaju zahtijevani stabilni izvor finansiranja Razvojne banke.

8.3.2. Pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja

Primjena na konsolidovanoj osnovi

Član 148

Kada se pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja primjenjuje na konsolidovanoj osnovi, primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) aktiva i vanbilansne stavke zavisnog društva Razvojne banke sa sjedištem u trećoj zemlji, na koje se primjenjuju faktori zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa zahtjevom za neto stabilne izvore finansiranja utvrđenim nacionalnim pravom te treće zemlje koji su veći od onih koji su propisani čl. 159 do 168 ove odluke, podliježu konsolidaciji u skladu sa većim faktorima propisanim nacionalnim pravom te treće zemlje;
- 2) obaveze i regulatorni kapital zavisnog društva Razvojne banke sa sjedištem u trećoj zemlji, na koje se primjenjuju faktori raspoloživih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa zahtjevom za neto stabilne izvore finansiranja utvrđene nacionalnim pravom te treće zemlje koji su niži od onih koji su propisani čl. 152 do 158 ove odluke, podliježu konsolidaciji u skladu sa nižim faktorima propisanim nacionalnim pravom te treće zemlje;
- 3) aktiva iz treće zemlje koja ispunjava zahtjeve propisane čl. 124 do 132 ove odluke i koju drži zavisno društvo Razvojne banke sa sjedištem u trećoj zemlji ne priznaje se kao likvidna aktiva za potrebe konsolidacije ako nije priznata kao likvidna aktiva prema nacionalnom pravu te treće zemlje kojim se utvrđuje zahtjev za pokrivenost likvidnom aktivom.

Pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja

Član 149

(1) Razvojna banka je dužna da, u cilju obezbjeđenja odgovarajućeg ispunjavanja dugoročnih obaveza iz člana 22 stav 9 Zakona, održava pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja od najmanje 100%, izračunat u izvještajnoj valuti za sve svoje transakcije, bez obzira na njihovu stvarnu valutu u koju su denominovani.

(2) Pokazatelj iz stava 1 ovog člana jednak je količniku raspoloživih stabilnih izvora finansiranja Razvojne banke propisanih čl. 152 do 158 ove odluke i zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja Razvojne banke propisanih čl. 159 do 168 ove odluke, i iskazuje se u procentima u skladu sa sljedećom formulom:

$$\frac{\text{Raspoloživi stabilni izvori finansiranja}}{\text{Zahtijevani stabilni izvori finansiranja}} = \text{Pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja (\%)}$$

(3) Ako u bilo kom trenutku pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja Razvojne banke padne, ili se može očekivati da će pasti ispod 100%, Razvojna banka je dužna da odmah o tome obavijesti Centralnu banku sa obrazloženjem razloga koji su doveli do neispunjavanja propisanog zahtjeva i akcionog plana sa rokom za otklanjanje neusaglašenosti.

(4) Razvojna banka je dužna da za sve svoje transakcije izračunava i prati pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja u izvještajnoj valuti, bez obzira na valutu u kojoj su te transakcije denominovane, i dodatno za transakcije denominovane u svakoj od valuta za koje je članom 179 stav 2 ove odluke propisano dodatno izvještavanje.

(5) Razvojna banka mora da obezbijedi da distribucija njenog profila izvora finansiranja prema valuti u kojoj su ti izvori denominovani bude usklađena sa distribucijom njene aktive prema valuti.

8.3.3. Opšta pravila za izračunavanje pokazatelja neto stabilnih izvora finansiranja

Izračunavanje pokazatelja neto stabilnih izvora finansiranja

Član 150

(1) Za potrebe izračunavanja pokazatelja neto stabilnih izvora finansiranja, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir aktivu, obaveze i vanbilansne stavke na bruto osnovi i da na računovodstvenu vrijednost aktive, obaveza i vanbilansnih stavki primjenjuje odgovarajuće faktore stabilnih izvora finansiranja propisane čl. 152 do 168 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, bruto osnova znači da se primjenjuju računovodstvena pravila utvrđivanja vrijednosti aktive, obaveza i vanbilansnih stavki, tako da se ove pozicije uzimaju u neto računovodstvenom iznosu iskazanom u bilansu, ne primjenjujući dodatna prudencijalna netiranja.

(3) Razvojna banka ne smije dvostruko da računa zahtijevane stabilne izvore finansiranja i raspoložive stabilne izvore finansiranja.

(4) Ako se određena stavka može rasporediti u više od jedne kategorije zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja, Razvojna banka raspoređuje tu stavku u kategoriju zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koja proizvodi najveći ugovorni zahtijevani stabilni izvor finansiranja za tu stavku.

(5) Razvojna banka je dužna da izračunava iznos zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja za ugovore o derivatima u skladu sa odredbama čl. 152 do 168 ove odluke.

(6) Gotovina koja je primljena kao kolateral za ublažavanje izloženosti pozicije u derivatima tretira se kao takva, a ne kao depozit na koji se primjenjuju odredbe čl. 152 do 158 ove odluke.

Međuzavisna aktiva i obaveze

Član 151

(1) Razvojna banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, da tretira aktivu i obaveze kao međuzavisne ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) Razvojna banka djeluje isključivo kao prolazna jedinica (*engl. pass-through*) za usmjeravanje finansijskih sredstava iz obaveze u odgovarajuću međuzavisnu aktivu;
- 2) pojedina međuzavisna aktiva i obaveze su jasno prepoznatljive, i imaju isti iznos glavnice;
- 3) aktiva i međuzavisna obaveza imaju uglavnom usklađene rokove dospijeca, sa najvećim mogućim kašnjenjem od 20 dana između roka dospijeca aktive i roka dospijeca obaveze;
- 4) međuzavisna obaveza zahtijeva se u skladu sa zakonskom, regulatornom ili ugovornom obavezom i ne upotrebljava se za finansiranje druge aktive;
- 5) tokovi plaćanja glavnice koji proizlaze iz aktive upotrebljavaju se samo za otplatu međuzavisne obaveze;
- 6) druge ugovorne strane za svaki par međuzavisne aktive i obaveza nijesu iste.

(2) Aktiva i obaveze ispunjavaju uslove iz stava 1 ovog člana i međuzavisne su ako su direktno povezane sa promotivnim kreditima, kao i kreditnim linijama i linijama za likvidnost koje ispunjavaju kriterijume iz čl. 124 do 146 ove odluke ukoliko Razvojna banka djeluje kao obični posrednik koji ne snosi rizik finansiranja.

8.3.4. Raspoloživi stabilni izvori finansiranja

Izračunavanje iznosa raspoloživih stabilnih izvora finansiranja

Član 152

(1) Iznos raspoloživih stabilnih izvora finansiranja izračunava se množenjem računovodstvene vrijednosti raznih kategorija ili vrsta obaveza i regulatornog kapitala faktorima raspoloživih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju u skladu sa čl. 154 do 158 ove odluke.

(2) Ukupan iznos raspoloživih stabilnih izvora finansiranja jednak je zbiru ponderisanih iznosa obaveza i regulatornog kapitala.

(3) Obveznice i druge dužničke harije od vrijednosti koje emituje Razvojna banka, koje se prodaju isključivo na ritejl tržištu i drže na računu ritejl klijenata, mogu da se tretiraju kao da pripadaju odgovarajućoj kategoriji depozita ritejla, s tim što u tom slučaju te instrumente ne mogu da kupe i drže druga lica osim ritejl klijenata.

Preostali rok dospeljeća obaveze ili regulatornog kapitala

Član 153

(1) Za utvrđivanje faktora raspoloživih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju u skladu sa čl. 154 do 158 ove odluke, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir preostali ugovoreni rok dospeljeća svojih obaveza i regulatornog kapitala.

(2) Pri određivanju preostalog roka dospeljeća obaveza ili regulatornog kapitala iz stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da uzme u obzir postojeće opcije, sa pretpostavkom da će druga ugovorna strana na najraniji datum da iskoristi opcije sa pravom kupovine (eng. *call option*), dok za opcije koje se izvršavaju na osnovu diskrecionog prava Razvojne banke, Razvojna banka i Centralna banka uzimaju u obzir reputacione faktore koji mogu da ograniče sposobnost Razvojne banke da ne izvrši opciju, a posebno tržišna očekivanja da Razvojna banka otkupljuje određene obaveze prije njihovog roka dospeljeća.

(3) Razvojna banka je dužna da tretira depozite sa definisanim otkaznim rokom u skladu sa njihovim otkaznim rokom, a oročene depozite u skladu sa njihovim preostalim rokom dospeljeća.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, radi određivanja preostalog roka do dospeljeća oročenih depozita ritejla, Razvojna banka ne uzima u obzir opcije za prijevremena povlačenja kod kojih deponent, u skladu sa članom 138 st. 6 do 8 ove odluke, mora da plati značajnu kaznu za prijevremena povlačenja koja se dogode za manje od jedne godine.

(5) Radi utvrđivanja faktora raspoloživih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju u skladu sa čl. 154 do 158 ove odluke, Razvojna banka je dužna da tretira svaki dio obaveza koji ima preostali rok dospeljeća od jedne godine ili duže a koji dospeljeva u roku kraćem od šest mjeseci, i svaki dio takvih obaveza koji dospeljeva u roku od šest mjeseci do jedne godine kao da ima preostali rok dospeljeća kraći od šest mjeseci, odnosno od šest mjeseci do jedne godine.

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 0%

Član 154

(1) Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 0% primjenjuje se na sve obaveze bez utvrđenog roka dospeljeća, uključujući kratke pozicije i pozicije sa otvorenim dospeljećem, osim na:

- 1) odložene poreske obaveze, koje se tretiraju u skladu sa prvim mogućim datumom na koji se takve obaveze mogu realizovati;
- 2) manjinske udjele, koji se tretiraju u skladu sa dospeljećem instrumenta.

(2) Na odložene poreske obaveze i manjinske udjele iz stava 1 ovog člana primjenjuje se jedan od sljedećih faktora:

- 1) 0% ako je stvarni preostali rok dospeljeća kraći od šest mjeseci;
- 2) 50% ako je stvarni preostali rok dospeljeća od šest mjeseci, a kraći od jedne godine;
- 3) 100% ako je stvarni preostali rok dospeljeća jedna godina ili duže.

(3) Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 0% primjenjuje se na sljedeće obaveze i stavke ili instrumente kapitala:

- 1) obaveze po datumu trgovanja koje proizlaze iz kupovine finansijskih instrumenata, stranih valuta i robe, za koje se očekuje da će biti izmirene u okviru standardnog ciklusa poravnjanja ili u periodu koji je uobičajen za relevantnu razmjenu ili vrstu transakcija, ili kod kojih nije izvršeno poravnanje, ali se ipak očekuje da će biti izvršeno;
- 2) obaveze koje su kategorizovane kao međuzavisne sa aktivom u skladu sa članom 152 ove odluke;
- 3) obaveze sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od šest mjeseci prema:
 - Centralnoj banci, Evropskoj centralnoj banci ili centralnoj banci države članice EU;
 - centralnoj banci treće zemlje;
 - finansijskim klijentima;
- 4) bilo koje druge obaveze i stavke ili instrumente kapitala koji nijesu navedeni u čl. 155 do 158 ove odluke.

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 50%

Član 155

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 50% primjenjuje se na sljedeće obaveze i stavke ili instrumente kapitala:

- 1) obaveze sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od jedne godine prema:
 - Vladi Crne Gore, centralnoj vladi države članice EU ili treće zemlje;
 - regionalnoj ili lokalnoj samoupravi u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji;
 - subjektima javnog sektora u: Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji;
 - multilateralnim razvojnim bankama i međunarodnim organizacijama kojima se shodno Odluci o adekvatnosti kapitala Razvojne banke dodjeljuje ponder rizika 0%;

- nefinansijskim velikim klijentima;
- 2) obaveze sa preostalim ugovorenim rokom dospijea od najmanje šest mjeseci, ali kraće od jedne godine, prema:
 - Centralnoj banci, Evropskoj centralnoj banci ili centralnoj banci iz države članice EU;
 - centralnoj banci iz treće zemlje;
 - finansijskim klijentima;
- 3) bilo koje druge obaveze i stavke i instrumente kapitala sa preostalim rokom dospijea od najmanje šest mjeseci, ali kraće od jedne godine, koje nijesu navedene u čl. 156, 157 i 158 ove odluke.

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 90%

Član 156

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 90% primjenjuje se na depozite po viđenju ritejla, depozite ritejla sa definisanim otkaznim rokom kraćim od jedne godine i oročene depozite ritejla sa preostalim rokom dospijea kraćim od jedne godine koji ispunjavaju kriterijume za ostale depozite ritejla utvrđene članom 138 ove odluke.

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 95%

Član 157

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 95% primjenjuje se na depozite po viđenju ritejla, depozite ritejla sa definisanim otkaznim rokom kraćim od jedne godine i oročene depozite ritejla sa preostalim rokom dospijea kraćim od jedne godine koji ispunjavaju kriterijume za stabilne depozite ritejla utvrđene članom 137 ove odluke.

Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 100%

Član 158

- 1) Faktor raspoloživih stabilnih izvora finansiranja od 100% primjenjuje se na sljedeće obaveze i stavke i instrumente kapitala:
 - 1) stavke redovnog osnovnog kapitala Razvojne banke prijeodbitnih stavki iz Odluke o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
 - 2) stavke dodatnog osnovnog kapitala Razvojne banke prije odbitnih stavki iz Odluke o adekvatnosti kapitala Razvojne banke, isključujući sve instrumente sa izričitim ili ugrađenim opcijama koje bi, ako se izvrše, smanjile stvarni preostali rok dospijea na manje od godinu dana;
 - 3) stavke dopunskog kapitala Razvojne banke prije odbitaka iz Odluke o adekvatnosti kapitala Razvojne banke, čiji je preostali rok dospijea jedna godina ili duže, isključujući sve instrumente sa izričitim ili ugrađenim opcijama koje bi, ako se izvrše, smanjile stvarni preostali rok dospijea na manje od godinu dana;
 - 4) bilo koje druge instrumente kapitala Razvojne banke čiji je rok dospijea jedna godina ili duže, isključujući sve instrumente sa izričitim ili ugrađenim opcijama koje bi, ako se izvrše, smanjile stvarni preostali rok dospijea na manje od godinu dana;
 - 5) bilo koje druge obezbijedene i neobezbijedene kredite i obaveze sa preostalim rokom dospijea od jedne godine ili duže, uključujući oročene depozite, osim ako u čl. 154 do 157 ove odluke nije drugačije utvrđeno.

8.3.5. Zahtijevani stabilni izvori finansiranja

Izračunavanje iznosa zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja

Član 159

(1) Iznos zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja izračunava se množenjem računovodstvene vrijednosti raznih kategorija ili vrsta aktive i vanbilansnih stavki faktorima zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke.

(2) Ukupan iznos zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja jednak je zbiru ponderisanih iznosa aktive i vanbilansnih stavki.

(3) Aktiva koju je Razvojna banka pozajmila, uključujući i u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti, isključuje se iz izračunavanja iznosa zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja ako je ta aktiva navedena u bilansu Razvojne banke i ako Razvojna banka nema pravo vlasništva nad tom aktivom.

(4) Faktori zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja iz stava 1 ovog člana primjenjuju se na aktivu koju je Razvojna banka pozajmila, uključujući i u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti, ako ta aktiva nije navedena u bilansu Razvojne banke, ali Razvojna banka ima pravo vlasništva nad tom aktivom.

(5) Aktiva koju Razvojna banka daje u zajam, uključujući i u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti, nad kojom Razvojna banka zadržava pravo vlasništva, smatra se opterećenom aktivom i na nju se primjenjuju faktori zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke, čak i ako ta aktiva nije navedena u bilansu Razvojne banke, a u suprotnom se ta aktiva isključuje iz izračunavanja iznosa zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja.

(6) Aktiv koji je opterećen na preostali rok dospijea od šest mjeseci ili duže dodjeljuje se veći od sljedećih faktora:

- 1) faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji bi se primjenjivao na tu aktivu u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke da je neopterećena, ili
- 2) faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se inače primjenjuje na tu opterećenu aktivu.

(7) Faktori iz stava 6 ovog člana primjenjuju se i ako je preostali rok dospijea opterećene aktive kraći od preostalog roka dospijea transakcije koja je izvor opterećenja.

(8) Na aktivu sa preostalim rokom opterećenja kraćim od šest mjeseci primjenjuje se faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja, koji se u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke, primjenjuje na istu aktivu koja je neopterećena.

(9) Ako Razvojna banka ponovo upotrebljava ili ponovo založi aktivu koju je pozajmila, uključujući u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti, i ako je ta aktiva prikazana vanbilansno, transakcija u vezi sa kojom je ta aktiva pozajmljena tretira se kao opterećena pod uslovom da ta transakcija ne može da doprigne, a da Razvojna banka ne vrati aktivu koju je pozajmila.

(10) Neopterećenom aktivom se smatra:

- 1) aktiva koja je uključena u skup i koja je odmah raspoloživa za upotrebu kao kolateral za dobijanje dodatnih izvora finansiranja u okviru obavezujuće ili, ako skupom upravlja Centralna banka, neobavezujuće kreditne linije čije finansiranje još nije izvršeno, a koja stoji na raspolaganju Razvojnoj banci, pri čemu Razvojna banka pretpostavlja da je aktiva u skupu opterećena rastućim redoslijedom likvidnosti na osnovu klasifikacije likvidnosti u skladu sa odredbama ove odluke počevši od aktive koja ne ispunjava kriterijume za bafer za likvidnost;
- 2) aktiva koju je Razvojna banka primila kao kolateral za potrebe ublažavanja kreditnog rizika u transakcijama obezbijeđenim kolateralom, transakcijama obezbijeđenog finansiranja ili transakcijama razmjene kolaterala, kojom Razvojna banka može da raspolaže;
- 3) aktiva položena kao neobavezujući viši nivo kolateralizacije za emisiju pokrivenih obveznica.

(11) U slučaju nestandardnih, privremenih operacija, koje u skladu sa zakonom sprovodi Centralna banka, Evropska centralna banka ili centralna banka države članice EU ili treće zemlje, kako bi ostvarila svoj mandat u periodu finansijske krize na nivou tržišta ili vanrednih makroekonomskih okolnosti, smanjeni faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja dodjeljuje se sljedećoj aktivu:

- 1) izuzetno od člana 166 tačka 4 i člana 168 stav 1 tačka 1 ove odluke, aktivu opterećenu u svrhu operacija iz ovog stava;
- 2) izuzetno od člana 166 tačka 2 al. 1 i 2 i člana 167 tačka 3 ove odluke, novčanim potraživanjima koja proizlaze iz operacija iz ovog stava.

(12) Centralna banka, u dogovoru sa centralnom bankom koja je druga ugovorna strana, utvrđuje faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuje na aktivu iz stava 11 ovog člana, pri čemu taj faktor ne može biti manji od faktora zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji bi se u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke primjenjivao na tu aktivu da je neopterećena.

(13) Prilikom primjene smanjenog faktora zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa stavom 12 ovog člana, Centralna banka prati uticaj tog smanjenog faktora na pozicije stabilnih izvora finansiranja Razvojne banke i prema potrebi preduzima odgovarajuće supervizorske mjere.

(14) Da bi se izbjeglo dvostruko obračunavanje, Razvojna banka je dužna da iz drugih djelova izračunavanja iznosa zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja, utvrđenih u skladu sa ovom odlukom, isključi aktivu koja je povezana sa kolateralom koji je priznat kao data varijacijska marža, ili kao data inicijalna marža, ili je priznat kao garantni fond centralne ugovorne strane.

(15) Razvojna banka je dužna da u izračunavanje iznosa zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja uključi strane valute i robu za koje je izvršen nalog za kupovinu, a da isključi finansijske instrumente, valute koja nije EUR i robu za koje je izvršen nalog za prodaju pod uslovom da se te transakcije ne prikazuju u bilansu stanja Razvojne banke kao derivatne transakcije ili transakcije obezbijeđenog finansiranja i da će se te transakcije nakon poravnanja iskazati u bilansu stanja Razvojne banke.

Preostali rok dospijea aktive

Član 160

(1) Pri utvrđivanju faktora zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuju na njenu aktivu i vanbilansne stavke u skladu sa čl. 161 do 168 ove odluke, Razvojna banka uzima u obzir preostali ugovoreni rok dospijea svoje aktive i vanbilansnih transakcija.

(2) Aktivu koja se odnosi na kolaterale u vezi sa ugovorima o OTC derivatima, čija je odvojena razmjena definisana procedurama za upravljanje rizicima, Razvojna banka tretira u skladu sa izloženošću koja je u osnovi te aktive, s tim što je Razvojna banka dužna da na tu aktivu primijeni veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja, u zavisnosti od ročnosti opterećenja koji je utvrdila Centralna banka, koja će razmotriti da li Razvojna banka može da slobodno raspolaže tom aktivom ili da je razmijeni, i razmatra ročnost obaveza prema klijentima Razvojne banke na koje se odnosi taj zahtjev za odvojenu razmjenu kolaterala.

(3) Pri izračunavanju preostalog roka dospijea aktive, Razvojna banka uzima u obzir opcije na osnovu pretpostavke da će izdavalac ili druga ugovorna strana izvršiti svaku opciju kako bi produžio rok dospijea aktive, a za opcije koje se izvršavaju na osnovu diskrecionog prava Razvojne banke, Razvojna banka i Centralna banka uzimaju u obzir reputacione faktore koji mogu da ograniče sposobnost Razvojne banke da ne izvrši opciju, a posebno tržišna i očekivanja klijenata da će Razvojna banka da produži rok dospijea određene aktive u trenutku njenog dospijea.

(4) U slučaju amortizacije kredita sa preostalim ugovorenim rokom dospijea od jedne godine ili duže, svaki dio koji dospijeva u roku kraćem od šest mjeseci i svaki dio koji dospijeva u roku od šest mjeseci do jedne godine tretira se kao da ima preostali rok dospijea kraći od šest mjeseci, odnosno od šest mjeseci do jedne godine.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 0%

Član 161

(1) Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 0% primjenjuje se na sljedeću aktivu:

- 1) neopterećenu aktivu koja ispunjava kriterijume za likvidnu aktivu 1. klase visokog kvaliteta;
- 2) sve rezerve koje kreditna institucija drži kod Centralne banke, Evropske centralne banke, ili centralne banke države članice EU ili treće zemlje, uključujući obaveznu rezervu i višak sredstava iznad iznosa obavezne rezerve;
- 3) sva potraživanja prema Centralnoj banci, Evropskoj centralnoj banci ili centralnoj banci države članice EU ili treće zemlje sa preostalim rokom dospijea kraćim od šest mjeseci;

- 4) potraživanja po datumu trgovanja koja proizlaze iz prodaje finansijskih instrumenata, valuta koja nije EUR ili robe, za koje se očekuje da će biti izmirena u okviru standardnog ciklusa poravnjenja ili u periodu koji je uobičajen za relevantnu razmjenu ili vrstu transakcije, ili koja nijesu izmirena ali se ipak očekuje da će biti izmirena;
- 5) aktivu koja je kategorizovana kao međuzavisna sa obavezama u skladu sa članom 151 ove odluke;
- 6) novčana potraživanja iz transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti sa finansijskim klijentima, ako te transakcije imaju preostali rok dospeljeća kraći od šest mjeseci, ako su ta novčana potraživanja obezbijeđenja aktivom koja se smatra aktivom 1. klase, i ako Razvojna banka po zakonu ima pravo i operativno je u stanju da ponovo upotrijebi tu aktivu tokom trajanja transakcije.

(2) Za zavisna društva sa sjedištem u trećoj zemlji u kojoj se na obavezne rezerve centralne banke primjenjuje veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa zahtjevom za neto stabilne izvore finansiranja utvrđenim u nacionalnom pravu te treće zemlje, taj se veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja uzima u obzir za potrebe konsolidacije.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 5%

Član 162

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 5% primjenjuje se na sljedeću aktivu i vanbilansne stavke:

- 1) novčana potraživanja iz transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti sa finansijskim klijentima, gdje je preostali rok dospeljeća tih transakcija, osim onih iz člana 161 stav 1 tačka 6 ove odluke, kraći od šest mjeseci;
- 2) neiskorišćeni iznos obavezujućih kreditnih i linija za likvidnost u skladu sa ovom odlukom;
- 3) vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od šest mjeseci.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 7,5%

Član 163

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 7,5% primjenjuje se na vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine sa preostalim rokom dospeljeća od najmanje šest mjeseci, ali kraćim od jedne godine.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 10%

Član 164

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 10% primjenjuje se na sljedeću aktivu i vanbilansne stavke:

- 1) novčana potraživanja iz transakcija sa finansijskim klijentima sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od šest mjeseci, osim onih iz člana 161 stav 1 tačka 6 i člana 162 stav 1 tačka 2 ove odluke;
- 2) bilansne stavke finansiranja trgovine sa preostalim rokom do dospeljeća kraćim od šest mjeseci;
- 3) vanbilansno povezane proizvode po osnovu finansiranja trgovine iz sa preostalim rokom dospeljeća od jedne godine ili duže.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 15%

Član 165

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 15% primjenjuje se na neopterećenu aktivu koja u skladu sa ovom odlukom ispunjava kriterijume kao aktiva 2. klase, bez obzira na to da li ispunjava operativne zahtjeve i zahtjeve strukture bafera za likvidnost.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 50%

Član 167

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 50% primjenjuje se na sljedeću aktivu:

- 1) dospjela novčana potraživanja od transakcija sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od jedne godine sa:
 - Vladom Crne Gore, države članice EU ili treće zemlje;
 - regionalnom ili lokalnom samoupravom u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji;
 - subjektima javnog sektora u Crnoj Gori, državi članici EU ili trećoj zemlji;
 - multilateralnim razvojnim bankama i međunarodnim organizacijama kojima se dodjeljuje ponder rizika 0% shodno Odluci o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
- 2) nefinansijskim velikim klijentima, ritejlklijentima i MSP; dospjela novčana potraživanja od transakcija sa preostalim rokom dospeljeća od najmanje šest mjeseci ali kraćim od jedne godine sa:
 - Centralnom bankom, Evropskom centralnom bankom ili centralnom bankom države članice EU;
 - centralnom bankom treće zemlje;
 - sa finansijskim klijentima;
- 3) bilansno povezane stavke finansiranja trgovine sa preostalim rokom dospeljeća od najmanje šest mjeseci ali kraćim od jedne godine;
- 4) aktivu opterećenu na preostali rok dospeljeća od najmanje šest mjeseci ali kraćim od jedne godine, osim ako bi toj aktivu bio dodijeljen veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa čl. 167 i 168 ove odluke da je neopterećena, u kom se slučaju na nju primjenjuje veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji bi se primjenjivao na tu aktivu da je neopterećena;
- 5) bilo koju drugu aktivu sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od jedne godine, osim ako u čl. 161 do 165 nije drugačije propisano.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 85%

Član 167

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 85% primjenjuje se na sljedeću aktivu i vanbilansne stavke:

- 1) bilo koju aktivu i vanbilansne stavke, uključujući gotovinu, datu kao inicijalnu maržu za ugovore o derivatima, osim ako bi toj aktivu bio dodijeljen veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa članom 169 ove odluke da je

- neopterećena, u kom se slučaju na nju primjenjuje veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji bi se primjenjivao na tu aktivu da je neopterećena;
- 2) bilo koju aktivu i vanbilansne stavke, uključujući gotovinu, datu kao uplata u garantni fond centralne druge ugovorne strane, osim ako bi toj aktivu bio dodijeljen veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja u skladu sa članom 168 ove odluke da je neopterećena, u kom se slučaju primjenjuje veći faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja koji se primjenjuje na neopterećenu aktivu;
 - 3) neopterećene kredite sa preostalim rokom dospelja od jedne godine ili duže, osim kredita finansijskim klijentima i kredita navedenih u čl. 161 do 166 ove odluke, koji nijesu dospjeli duže od 90 dana i kojima se dodjeljuje ponder rizika veći od 20% u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
 - 4) bilansno povezane stavke finansiranja trgovine sa preostalim rokom dospelja od jedne godine ili duže;
 - 5) neopterećene hartije od vrijednosti sa preostalim rokom dospelja od jedne godine ili duže, koje nijesu klasifikovane kao nekvalitetne i koji ne ispunjavaju kriterijume za likvidnu aktivu u skladu sa odredbama ove odluke;
 - 6) robu koja se fizički razmjenjuje, uključujući zlato, ali isključujući robne derivate.

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 100%

Član 168

Faktor zahtijevanih stabilnih izvora finansiranja od 100% primjenjuje se na sljedeću aktivu:

- 1) bilo koju opterećenu aktivu sa preostalim rokom dospelja od jedne godine ili duže;
- 2) bilo koju aktivu, osim aktive navedene u čl. 161 do 167 ove odluke, a uključujući kredite finansijskim klijentima sa preostalim ugovorenim rokom dospelja od jedne godine ili duže, nekvalitetne izloženosti, odbitne stavke regulatornog kapitala, osnovna sredstva, vlasnička ulaganja u društva koja se ne kotiraju na berzi, zadržane udjele, aktivu iz osiguranja, hartije od vrijednosti u statusu neispunjavanja obaveza.

IX. UPRAVLJANJE RIZIKOM PREKOMJERNOG FINANSIJSKOG LEVERIDŽA

Koeficijent finansijskog leveridža

Član 169

(1) U skladu sa članom 23 stav 2 Zakona, finansijski leveridž predstavlja, u odnosu na regulatorni kapital Razvojne banke, relativnu veličinu aktive, vanbilansnih obaveza i potencijalnih obaveza Razvojne banke za plaćanje ili isporuku ili pružanje kolaterala, uključujući obaveze po osnovu primljenih izvora finansiranja, preuzete obaveze, derivate ili repo ugovore.

(2) Razvojna banka je, u cilju upravljanja rizikom prekomjernog finansijskog leveridža, dužna da svojim aktima propiše minimalni koeficijent finansijskog leveridža, izračunat u skladu sa metodologijom iz st. 3 do 6 ovog člana.

(3) Koeficijent finansijskog leveridža izračunava se kao odnos osnovnog kapitala Razvojne banke i ukupnog iznosa izloženosti Razvojne banke, izražen u procentima.

(4) Ukupan iznos izloženosti Razvojne banke, za potrebe stava 3 ovog člana, predstavlja zbir sljedećih stavki:

- 1) stavki aktive koje su izračunate u skladu sa članom 171 stav 1 ove odluke, isključujući:
 - ugovore o derivatima iz člana 2 tačka 46 ove odluke;
 - kreditne derivate; i
 - pozicije iz člana 176 ove odluke;
- 2) ugovora o derivatima iz člana 2 tačka 46 ove odluke i kreditnih derivata, uključujući ugovore i kreditne derivate koji se evidentiraju u vanbilansu, izračunatih u skladu sa članom 172 ove odluke;
- 3) uvećanja (eng. *add-ons*) za kreditni rizik druge ugovorne strane po osnovu transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti, uključujući i one koje su evidentiraju u vanbilansu, izračunatih u skladu sa članom 176 ove odluke;
- 4) vanbilansnih stavki, izračunatih u skladu sa članom 177 ove odluke, isključujući:
 - ugovore o derivatima iz člana 2 tačka 46 ove odluke;
 - kreditne derivate;
 - transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT); i
 - pozicije iz člana 178 ove odluke; i
- 5) redovnih kupovina ili prodaja koje čekaju poravnanje, izračunatih u skladu sa članom 178 ove odluke.

(5) Razvojna banka je dužna da tretira transakcije sa dugim rokom poravnanja u skladu sa stavom 4 tač. 1 do 4 ovog člana, u zavisnosti od slučaja.

(6) Za potrebe stava 4 tačka 5 ovog člana i člana 178 ove odluke, pod redovnom kupovinom ili prodajom se podrazumijeva kupovina ili prodaja hartija od vrijednosti prema ugovorima čiji uslovi zahtijevaju isporuku hartija od vrijednosti u roku koji je, generalno, određen zakonom ili konvencijom na odgovarajućem tržištu.

(7) Razvojna banka, osim ako se u ovom dijelu odluke eksplicitno ne navodi drugačije, izračunava iznos ukupne izloženosti u skladu sa sljedećim principima:

- 1) fizički ili finansijski kolateral, garancije i druga jemstva ili kupljeno smanjenje kreditnog rizika ne mogu se koristiti za umanjenje iznosa ukupne izloženosti; i
- 2) netiranje imovine obavezama nije dozvoljeno.

Izloženosti isključene iz ukupne izloženosti

Član 170

(1) Izuzetno od člana 169 st. 4 i 5 ove odluke, Razvojna banka može da, iz ukupne izloženosti, isključi bilo koju od sljedećih izloženosti:

- 1) iznose izloženosti koji su predstavljali odbitnu stavku od stavki redovnog osnovnog kapitala;

- 2) iznos aktive koji je predstavljao odbitnu stavku od osnovnog kapitala;
- 3) izloženosti kojima se, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke dodjeljuje ponder rizika od 0%;
- 4) izloženosti koje proizilaze iz aktive koju čine potraživanja od Vlade Crne Gore, lokalnih samouprava ili subjekata javnog sektora koja se odnose na ulaganja javnog sektora i promotivne kredite;
- 5) djelovi izloženosti za koje je data garancija, a koji proizilaze iz izvoznih kredita za koje su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - garancija je obezbijedena od strane priznatog davaoca nematerijalne kreditne zaštite, uključujući agencije za kreditiranje izvoza ili centralne vlade; i
 - na garantovani dio izloženosti primjenjuje se ponder rizika 0%, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
- 6) fiducijarnu aktivu koja ispunjava sve sljedeće uslove:
 - priznata je u bilansima Razvojne banke prema važećim propisima;
 - ispunjava kriterijume za prestanak priznavanja iz MSFI 9, koji se primjenjuje u skladu sa propisima;
 - ispunjava, prema potrebi, kriterijume za neuključivanje u konsolidaciju u skladu sa MSFI 10;
- 7) izloženosti koje ispunjavaju sljedeće uslove:
 - radi se o izloženostima prema subjektima javnog sektora;
 - proizilaze iz depozita koje je Razvojna banka pravno obavezna da prenese na subjekat javnog sektora iz alineje 1 ove tačke za potrebe finansiranja ulaganja od opšteg interesa;
- 8) višak kolaterala deponovan kod agenta treće strane koji nije dat u zajam;
- 9) iznos varijacijske marže koji je Razvojna banka platila u novcu njenoj drugoj ugovornoj strani, ako se taj iznos, u skladu sa važećim računovodstvenim okvirom priznaje kao aktiva koja se potražuje i ako su ispunjeni uslovi iz člana 172 stav 4 tač. 1 do 5 ove odluke;
- 10) izloženosti prema Centralnoj banci u vidu aktive koja predstavlja kovanice i novčanice u EUR valuti i potraživanje prema Centralnoj banci, uključujući i rezerve koje se drže u Centralnoj banci, nakon što je izuzeće zadovoljilo uslove iz st. 3 i 4 ovog člana;

(2) Za potrebe stava 1 tač. 4 ovog člana, pod promotivnim kreditom se podrazumijeva kredit koji je odobrila Razvojna banka ili drugi subjekat koji je osnovala Vlada Crne Gore ili lokalna samouprava, direktno ili indirektno preko Razvojne banke, na nekonkurentnoj i neprofitnoj osnovi kako bi se promovisali ciljevi javne politike Vlade Crne Gore ili lokalne samouprave.

(3) Razvojna banka može iz ukupne izloženosti da isključi izloženosti iz stava 1 tačka 10 ovog člana, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) Centralna banka je utvrdila i javno objavila da postoje izuzetne okolnosti u kojima je isključenje izloženosti opravdano kako bi se olakšalo sprovođenje monetarne politike; i
- 2) izuzeće se odobrava na ograničeno vrijeme, ali ne duže od jedne godine.

(4) Izloženosti koje se isključuju u skladu sa stavom 1 tačka 10 ovog člana moraju da ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) denominovane su u istoj valuti kao i depoziti koje su deponovani kod Razvojne banke; i
- 2) njihovo prosječno dospijeće ne premašuje u značajnoj mjeri prosječno dospijeće depozita koji su deponovani kod Razvojne banke.

Izračunavanje iznosa izloženosti po osnovu stavki aktive

Član 171

(1) Razvojna banka je dužna da izračunava iznos izloženosti po osnovu stavki aktive Razvojne banke, isključujući ugovore o derivatima iz člana 2 tačka 46 ove odluke, kreditne derivate i pozicije iz člana 176 ove odluke, u skladu sa sljedećim načelima:

- 1) iznos izloženosti stavki aktive predstavlja iznos izloženosti u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke;
- 2) transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti se ne netiraju.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, Razvojna banka može da izračuna iznos izloženosti po osnovu novčanih potraživanja i novčanih obaveza u okviru transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti sa istom ugovornom stranom na neto osnovi samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) transakcije imaju isti izričiti konačni datum poravnanja;
- 2) pravo da Razvojna banka izvrši netiranje iznosa koji duguje drugoj ugovornoj strani iznosom koji druga ugovorna strana duguje kreditnoj instituciji pravno je izvodljivo u okolnostima uobičajenog toka poslovanja; i
- 3) druge ugovorne strane imaju namjeru da izvrše poravnanje na neto osnovi ili da izvrše istovremeno poravnanje, ili transakcije podliježu mehanizmu poravnanja koji rezultira funkcionalnim ekvivalentom neto poravnanja.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 3 ovog člana Razvojna banka može da smatra da mehanizam poravnanja rezultira funkcionalnim ekvivalentom neto poravnanja samo ako je, na datum poravnanja, neto rezultat novčanih tokova transakcija uključenih u taj mehanizam jednak neto iznosu dobijenom iz neto poravnanja i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) poravnanje transakcija vrši se u istom sistemu poravnanja ili u sistemima poravnanja koji koriste zajedničku infrastrukturu poravnanja;
- 2) aranžmani o poravnanju se oslanjaju na novčana sredstva ili intradnevne kreditne linije kako bi se obezbijedilo da se poravnanje transakcija izvrši do kraja radnog dana;
- 3) bilo koji problemi koji proizilaze iz transakcije hartijama od vrijednosti u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti ne ometaju okončanje neto poravnanja novčanih potraživanja i obaveza.

(4) Uslov iz stava 3 tačka 3 ovog člana ispunjen je samo ako se neizvršenjem bilo koje transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti u okviru mehanizma poravnanja može odložiti samo poravnanje pripadajuće novčane strane transakcije ili se može stvoriti obaveza u okviru mehanizma poravnanja, na osnovu povezane kreditne linije.

(5) Ako u mehanizmu poravnanja na kraju perioda za poravnanje nije izvršeno poravnanje transakcije u hartijama od vrijednosti u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti, Razvojna banka treba da izdvoji tu transakciju i njenu pripadajuću novčanu stranu iz skupa za netiranje i da sa njima postupa na bruto osnovi.

Izračunavanje iznosa izloženosti po osnovu derivata

Član 172

(1) Razvojna banka je dužna da izračunava iznos izloženosti po osnovu ugovora o derivatima iz člana 2 tačka 46 ove odluke i kreditnih derivata, bilansnih i vanbilansnihna sljedeći način:

$$Iznos\ izloženosti = \alpha \cdot (RC + PFE)$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene izračunat u skladu sa članom 173 ove odluke;

PFE = potencijalna buduća izloženost izračunata u skladu sa članom 175 ove odluke;

α = 1,4.

(2) Razvojna banka je dužna da u iznos ukupne izloženosti uključi prodane opcije, čak i ako je njihov iznos izloženosti jednak nuli.

(3) Ako se obezbjeđivanjem kolaterala u vezi sa ugovorima o derivatima smanjuje iznos aktive na osnovu računovodstvenog okvira, Razvojna banka je dužna da to smanjenje poništi.

(4) Za potrebe st. 1 i 2 ovog člana, Razvojna banka koja izračunava troškove zamjene ugovora o derivatima u skladu sa članom 173 ove odluke, može da prizna samo kolateral koji je primila u novcu od svojih drugih ugovornih strana kao varijabilnu maržu iz člana 173 ove odluke, ako iznos varijabilne marže nije već priznat kao smanjenje iznosa izloženosti po osnovu računovodstvenog okvira i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ako, u slučaju trgovanja za koje nije izvršeno poravnanje posredstvom kvalifikovane centralne ugovorne strane, Razvojna banka ne izdvaja novčana sredstva koja prima od druge ugovorne strane;
- 2) varijabilna marža se utvrđuje i razmjenjuje najmanje jednom dnevno po osnovu tržišnog vrednovanja pozicija u derivatima;
- 3) primljena varijabilna marža je u valuti koja je definisana u ugovoru o derivatima, glavnom standardizovanom sporazumu o netiranju, prilogu kvalifikovanom standardizovanom sporazumu o netiranju koji se odnosi na kreditnu podršku ili koja je definisana u bilo kojem sporazumu o netiranju sa kvalifikovanom centralnom drugom ugovornom stranom;
- 4) primljena varijabilna marža jednaka je punom iznosu koji je neophodan da bi se poništila tržišna vrijednost izloženosti po osnovu ugovora o derivatu pri čemu ne može biti manja od definisanog praga i minimalnog iznosa prenosa koji se primjenjuje na drugu ugovornu stranu; i
- 5) ugovor o derivatu i varijabilna marža između Razvojne banke i druge ugovorne strane u tom ugovoru pokriveni su jedinstvenim sporazumom o netiranju koji Razvojna banka može da tretira kao faktor ublažavanja rizika.

(5) Ako Razvojna banka daje novčani kolateral drugoj ugovornoj strani i taj kolateral ispunjava uslove iz stava 4 tačk. 1 do 5 ovog člana, Razvojna banka može da taj kolateral smatra varijabilnom maržom koja je data drugoj ugovornoj strani i da ga uključi u obračun troškova zamjene.

(6) Za potrebe stava 4 tačka 2 ovog člana, smatra se da Razvojna banka ispunjava taj uslov iz te tačke ako se varijabilna marža razmjenjuje ujutro na dan trgovanja koji slijedi nakon dana trgovanja na kojem je utvrđen ugovor o derivatima, pod uslovom da se ta razmjena zasniva na vrijednosti ugovora na kraju dana trgovanja na koji je ugovor utvrđen.

(7) Za potrebe stava 4 tačka 4 ovog člana, ako dođe do spora u pogledu iznosa marže, Razvojna banka može da prizna iznos nespornog kolaterala koji je razmijenjen.

Trošak zamjene

Član 173

(1) Razvojna banka izračunava trošak zamjene (RC) za skupove za netiranje koji nijesu predmet ugovora o marži u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max\{CMV - NICA, 0\}.$$

(2) Razvojna banka izračunava trošak zamjene za jedan skup za netiranje koji je predmet ugovora o marži primjenom sljedeće formule:

$$RC = \max\{CMV - VM - NICA, TH + MTA - NICA, 0\}$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene;

VM	=	vrijednost neto varijabilne marže korigovan korektivnim faktorom koji je redovno primljen ili dat, u zavisnosti od slučaja, za skup za netiranje kako bi se smanjile promjene CMV-a skupa za netiranje;
TH	=	prag marže primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži ispod kojeg Razvojna banka ne može da zatraži kolateral; i
MTA	=	najniži iznos za prenos primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži.

(3) Razvojna banka izračunava trošak zamjene za više skupova za netiranje koji su predmet istog ugovora o marži u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max \left\{ \sum_i \max\{CMV_i, 0\} - \max\{VM_{MA} + NICA_{MA}, 0\}, 0 \right\} + \max \left\{ \sum_i \min\{CMV_i, 0\} - \min\{VM_{MA} + NICA_{MA}, 0\}, 0 \right\}$$

pri čemu je:

RC	=	trošak zamjene;
i	=	indeks koji označava skupove za netiranje koji su predmet jednog ugovora o marži
CMV_i	=	CMV skupa za netiranje i ;
VM_{MA}	=	zbir vrijednosti kolaterala korigovanih korektivnim faktorom koji je redovno primljen ili dat, u zavisnosti od slučaja, za više skupova za netiranje kako bi se smanjile promjene njihovog CMV-a; i
$NICA_{MA}$	=	zbir vrijednosti kolaterala korigovanih korektivnim faktorom koji je primljen ili dat, u zavisnosti od slučaja, za više skupova za netiranje osim VM_{MA} .

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana $NICA_{MA}$ može da se izračuna na nivou trgovine, na nivou skupa za netiranje ili na nivou svih skupova za netiranje na koje se primjenjuje ugovor o marži, u zavisnosti od nivoa na kojem se primjenjuje ugovor o marži.

(5) Razvojna banka izračunava iznose kolaterala VM , VM_{MA} , $NICA$ i $NICA_{MA}$ primjenom sljedećih zahtjeva:

- 1) ako sve transakcije uključene u skup za netiranje pripadaju knjizi trgovanja, priznaje se samo kolateral koji se smatra priznatim u skladu sa Odlukom o adekvatnost kapitala Razvojne banke;
- 2) ako skup za netiranje sadrži najmanje jednu transakciju koja pripada knjizi pozicija kojima se ne trguje, priznaje se samo kolateral koji se smatra priznatim u skladu sa Odlukom o adekvatnost kapitala Razvojne banke;
- 3) kolateral primljen od druge ugovorne strane priznaje se sa pozitivnim predznakom, a kolateral dat drugoj ugovornoj strani priznaje se sa negativnim predznakom;
- 4) vrijednost svih vrsta kolaterala korigovana korektivnim faktorom koji su primljeni ili dati;
- 5) ista stavka kolaterala ne uključuje se istovremeno u VM i $NICA$;
- 6) ista stavka kolaterala ne uključuje se istovremeno u VM_{MA} i $NICA_{MA}$;
- 7) bilo koji kolateral koji je dat drugoj ugovornoj strani i koji je odvojen od imovine te druge ugovorne strane i, kao posljedica te odvojenosti ne ulazi u stečajnu masu u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili nesolventnosti te druge ugovorne strane, ne priznaje se u obračunu $NICA$ i $NICA_{MA}$.

(6) Razvojna banka za skupove za netiranje koji se ne navode u st. 1 do 4 ovog člana trošak zamjene izračunava u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max\{CMV, 0\}$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene; i

CMV = sadašnja tržišna vrijednost.

(7) Izuzetno od stava 6 ovog člana, za skupove za netiranje transakcija kojima se trguje na priznatoj berzi, a čije poravnanje centralno izvodi kvalifikovana centralna ugovorna strana ili za koje se kolateral sa drugom ugovornom stranom razmjenjuje dvostrano, Razvojna banka izračunava trošak zamjene u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = TH + MTA$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene;

TH = prag marže primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži ispod kojeg Razvojna banka ne može da zatraži kolateral; i

MTA = najniži iznos za prenos primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži.

(8) Razvojna banka, izuzešno od stava 7 ovog člana, za više skupova za netiranje koji su predmet ugovora o marži, izračunava trošak zamjene kao zbir troškova zamjene za svaki pojedinačni skup za netiranje izračunat u skladu sa stavom 6 ovog člana kao da nije pokriven iznosom marže; a vrijednost multiplikatora u formuli koja se primjenjuje za izračunavanje potencijalne buduće izloženosti jednaka je 1, tako da je:

$$PFE = \sum_a AddOn^{(a)}$$

pri čemu je:

PFE = potencijalna buduća izloženost; i

AddOn^(a) = uvećanje za kategoriju rizika „a“, utvrđeno u skladu sa članom 174 ove odluke.

Uvećanje za kategoriju rizika „a“

Član 174

(1) Razvojna banka je dužna da izračunava uvećanje za kategoriju kreditnog rizika skupa na sljedeći način:

$$AddOn_j^{Credit} = \sum_k |AddOn(Entity_k)|$$

pri čemu je:

AddOn_j^{Credit} = uvećanje za kategoriju kreditnog rizika skupa za zaštitu j; i

AddOn(Entity_k) = uvećanje za kreditni subjekat k.

(2) Razvojna banka je dužna da za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata skupa za zaštitu j izračunava uvećanje korišćenjem sljedeće formule:

$$AddOn_j^{Equity} = \sum_k |AddOn(Entity_k)|$$

pri čemu je:

AddOn_j^{Equity} = uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata skupa za zaštitu j; i

AddOn(Entity_k) = uvećanje za kreditni odnosni subjekat k.

(3) Razvojna banka je dužna da za kategoriju robnog rizika skupa za zaštitu j izračunava uvećanje korišćenjem sljedeće formule:

$$AddOn_j^{Com} = \sum_k |AddOn(Type_k^j)|$$

pri čemu je:

AddOn_j^{Com} = uvećanje za kategoriju robnog rizika skupa za zaštitu j; i

AddOn(Type_k^j) = uvećanje za robnu odnosnu vrstu k.

Potencijalna buduća izloženost

Član 175

(1) Razvojna banka izračunava potencijalnu buduću izloženost skupa za netiranje na sljedeći način:

$$PFE = multiplikator \cdot \sum_a AddOn^{(a)}$$

pri čemu je:

PFE = potencijalna buduća izloženost;

a = indeks koji označava kategorije rizika uključene u izračunavanje potencijalne buduće izloženosti skupa za netiranje;

AddOn^(a) = uvećanje za kategoriju rizika „a“ izračunato u skladu sa članom 174 ove odluke, u zavisnosti od slučaja; i

multiplikator = faktor multiplikacije izračunat u skladu sa formulom iz stava 3 ovog člana.

(2) Za potrebe obračuna iz stava 1 ovog člana Razvojna banka uključuje uvećanje za određenu kategoriju rizika pri izračunavanju potencijalne buduće izloženosti skupa za netiranje ako je najmanje jedna transakcija skupa za netiranje raspoređena u tu kategoriju rizika.

(3) Potencijalna buduća izloženost više skupova za netiranje koji su predmet jednog ugovora o marži iz člana 173 stav 3 ove odluke izračunava se kao zbir potencijalnih budućih izloženosti svih pojedinačnih skupova za netiranje kao da nijesu predmet nijednog oblika ugovora o marži.

(4) Za potrebe stava 1 ovog člana multiplikator se izračunava na sljedeći način:

$$\text{multiplikator} = \begin{cases} 1 & \text{ako je } z \geq 0 \\ \min \left\{ 1, \text{Floor}_m + (1 - \text{Floor}_m) \cdot \exp\left(\frac{z}{y}\right) \right\} & \text{ako je } z < 0 \end{cases}$$

pri čemu je:

$$\text{Floor}_m = 5\%;$$

$$y = 2 \cdot (1 - \text{Floor}_m) \cdot \sum_a \text{AddOn}^{(a)}$$

$$z = \begin{cases} \text{CMV} - \text{NICA} & \text{za skupove za netiranje iz člana 173 stav 1 ove odluke} \\ \text{CMV} - \text{VM} - \text{NICA} & \text{za skupove za netiranje iz člana 173 stav 2 ove odluke} \\ \text{CMV}_i - \text{NICA}_i & \text{za skupove za netiranje iz člana 173 stav 3 ove odluke} \end{cases}$$

$$\text{NICA}_i = \text{iznos neto nezavisnog kolaterala izračunat samo za transakcije koje su uključene u skup za netiranje „I“}. \text{NICA}_i \text{ se izračunava na nivou trgovanja ili na nivou skupa za netiranje, u zavisnosti od ugovora o marži.}$$

Uvećanje za kreditni rizik druge ugovorne strane u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti

Član 176

(1) Uz obračun iznosa izloženosti transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT), uključujući i vanbilansne izloženosti u skladu sa članom 171 stav 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da u ukupan iznos izloženosti uključi uvećanje za kreditni rizik druge ugovorne strane izračunato u skladu sa st. 2 ili 3 ovog člana, u zavisnosti od slučaja.

(2) Razvojna banka je dužna da za svaku transakciju posebno izračunava uvećanje za transakcije sa drugom ugovornom stranom koje nijesu predmet standardizovanog (master) sporazuma o netiranju, primjenom sljedeće formule:

$$E_i^* = \max\{0, E_i - C_i\}$$

pri čemu je:

$$E_i^* = \text{uvećanje};$$

$$i = \text{indeks koji označava transakciju};$$

$$E_i = \text{fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava pozajmljenih drugoj ugovornoj strani u okviru transakcije } i; i$$

$$C_i = \text{fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava primljenih od druge ugovorne strane u okviru transakcije } i.$$

(3) Razvojna banka može da definiše da E_i^* iznosi nula kada E_i predstavlja iznos novčanih sredstava koja su pozajmljena drugoj ugovornoj strani, pri čemu se povezano novčano potraživanje ne priznaje za netiranje iz člana 171 stav 2 ove odluke.

(4) Razvojna banka je dužna da za svaki sporazum posebno, izračunava uvećanje za transakcije sa drugom ugovornom stranom koje su predmet standardizovanog (master) sporazuma o netiranju, primjenom sljedeće formule:

$$E_i^* = \max\left\{0, \sum_i E_i - \sum_i C_i\right\}$$

pri čemu je

$$E_i^* = \text{uvećanje};$$

i = indeks koji označava sporazum o netiranju;

E_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava pozajmljenih drugoj ugovornoj strani za transakcije koje su predmet standardizovanog sporazuma o netiranju i ; i

C_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava primljenih od druge ugovorne strane za transakcije koje su predmet standardizovanog sporazuma o netiranju i .

(5) Za potrebe st. 3 i 4 ovog člana, pojam druga ugovorna strana uključuje i agenta treće strane koji prima kolateral u obliku depozita i koji upravlja kolateralom u slučaju transakcija sa trećom stranom.

(6) Ako se repo transakcija obračunava kao prodaja u skladu sa računovodstvenim okvirom, Razvojna banka poništava sve računovodstvene unose vezane sa prodajom.

(7) Ako Razvojna banka djeluje kao posrednik između dvije strane u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti, uključujući vanbilansne transakcije, na obračun ukupnog iznosa izloženosti Razvojne banke primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) ako Razvojna banka pruža obezbjeđenje ili jemstvo jednoj od strana u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti i ako su to obezbjeđenje ili jemstvo ograničeni na bilo koju razliku između vrijednosti hartije od vrijednosti ili novčanih sredstava koje strana pozajmljuje i vrijednosti kolaterala koji je dao dužnik, Razvojna banka je dužna da u ukupni iznos izloženosti uključi samo uvećanje izračunato u skladu sa st. 2 ili 3 ovog člana, u zavisnosti od slučaja;
- 2) ako Razvojna banka ne pruža obezbjeđenje ili jemstvo ni jednoj od uključenih strana, transakcija se ne uključuje u ukupni iznos izloženosti;
- 3) ako je Razvojna banka ekonomski izložena prema referentnoj hartiji od vrijednosti ili iznosu novčanih sredstava u transakciji u iznosu većem od izloženosti pokrivene uvećanjem, tada u iznos ukupne izloženosti uključuje i cijeli iznos hartije od vrijednosti ili novčanih sredstava kojima je izložena;
- 4) ako Razvojna banka koja djeluje kao posrednik pruža obezbjeđenje ili jemstvo objema stranama uključenim u transakciju finansiranja hartijama od vrijednosti, dužna je da svoj ukupan iznos izloženosti obračuna u skladu sa tač. 1, 2 i 3 ovog stava, posebno za svaku stranu uključenu u transakciju.

Obračun izloženosti vanbilansnih stavki

Član 177

(1) Razvojna banka je dužna da izračunava ukupan iznos vanbilansnih stavki, isključujući ugovore o derivatima, kreditne derivate i transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Razvojna banka može da umani ekvivalentni iznos kreditne izloženosti vanbilansne stavke za odgovarajući iznos ispravki vrijednosti za kreditni rizik, pri čemu taj obračun podliježe donjem pragu izloženosti koji iznosi nula.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Razvojna banka je dužna da primjenjuje i faktor konverzije od 10% na vanbilansne stavke sa niskim rizikom kojim se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala Razvojne banke dodjeljuje faktor 0%.

Obračun izloženosti redovnih kupovina i prodaja koje čekaju poravnanje

Član 178

(1) Razvojna banka je dužna da novčana sredstva po osnovu redovnih prodaja i hartije od vrijednosti koji se odnose na redovne kupovine tretira kao aktivu, koja se prikazuje u bilansu do datuma poravnanja, u skladu sa članom 169 stav 4 tačka 1 ove odluke.

(2) Ako Razvojna banka, u skladu sa računovodstvenim okvirom, na redovne kupovine i prodaje koje čekaju poravnanje, primjenjuje računovodstveno priznavanje na datum trgovanja, dužna je da poništi svako netiranje, dozvoljeno tim okvirom, novčanih potraživanja iz redovnih prodaja koje čekaju poravnanje sa novčanim obavezama iz redovnih kupovina koje čekaju poravnanje, pri čemu nakon poništavanja računovodstvenog netiranja, Razvojna banka može da izvrši netiranje tih novčanih potraživanja novčanim obavezama ako se poravnanje odnosnih redovnih prodaja i kupovina vrši nakon izvršenog plaćanja.

(3) Ako Razvojna banka, u skladu sa računovodstvenim okvirom, na redovne kupovine i prodaje koje čekaju poravnanje, primjenjuje računovodstveno priznavanje na datum poravnanja, u iznos ukupne izloženosti uključuje cijelu nominalnu vrijednost obaveza za plaćanje po osnovu redovne kupovine.

(4) Razvojna banka može da izvrši netiranje cijele nominalne vrijednosti obaveza za plaćanje koje se odnosi na redovne kupovine cijelom nominalnom vrijednošću novčanih potraživanja koja se odnose na redovne prodaje koje čekaju poravnanje samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) poravnanje redovne kupovine i prodaje vrši se nakon plaćanja; i
- 2) kupljena i prodana finansijska aktiva povezana sa novčanim obavezama i potraživanjima vrednuje se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, pa je uključena u knjigu trgovanja Razvojne banke.

X. IZVJEŠTAVANJE I OBAVJEŠTAVANJE

Izještavanje Centralne banke

Član 179

(1) Izještavanje Centralne banke o pokazateljima dnevne i dekadne likvidnosti, pokazatelju likvidne pokrivenosti i stabilnim izvorima finansiranja vrši se na način i u rokovima utvrđenim odlukom kojom se propisuju izvještaji koje Razvojna banka dostavlja Centralnoj banci.

(2) Razvojna banka je dužna da, na datum utvrđen odlukom iz stava 1 ovog člana, dostavi dodatne izvještaje o pokazatelju pokrivenosti likvidnom aktivom i stabilnim izvorima finansiranja ako su stavke denominovane u valuti koja nije izvještajna valuta, a ukupne obaveze denominovane u toj istoj valuti iznose ili prelaze 5% ukupnih obaveza Razvojne banke ili ukupnih obaveza jedinstvene podgrupe likvidnosti, što ne uključuje regulatorni kapital i vanbilansne stavke, i to u valuti u kojoj su denominovani.

(3) Ako su stavke denominovane u izvještajnoj valuti, a ukupni iznos obaveza u valutama koje nijesu izvještajna valuta iznosi ili prelazi 5% ukupnih obaveza Razvojne banke ili ukupnih obaveza jedinstvene podgrupe likvidnosti, što ne uključuje regulatorni kapital i vanbilansne stavke, Razvojna banka ne dostavlja dodatne izvještaje u drugim valutama.

(4) Razvojna banka je dužna da u slučaju nelikvidnosti odmah obavijesti Centralnu banku o iznosu nedostajućih likvidnih sredstava, razlozima nelikvidnosti i planiranim aktivnostima za prevazilaženje nelikvidnosti.

Obavještavanje javnosti

Član 180

Razvojna banka je dužna da uspostavi mehanizme za odgovarajuće obavještavanje javnosti objavljivanjem informacija o organizaciji i finansijskom položaju Razvojne banke, naročito kada se u javnosti pojave negativne informacije o Razvojnoj banci.

XI. PRELAZNA I ZAVRŠNE ODREDBE

Obavještavanje o eksternalizovanim poslovima

Član 181

(1) Razvojna banka je dužna da, najkasnije šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke, obavijesti Centralnu banku o eksternalizaciji kritičnih i značajnih poslova izvršenoj prije stupanja na snagu ove odluke.

(2) Obavještenje iz stava 1 ovog člana treba da sadrži podatke iz evidencije iz člana 108 ove odluke.

Odložena primjena

Član 182

Odredbe čl. 30 do 51 i člana 57 stav 1 tač. 3, 4 i 5 ove odluke primjenjuju se od 1. januara 2027. godine.

Prestanak važenja propisa

Član 183

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore („Službeni list CG”, broj 79/18).

Stupanje na snagu

Član 184

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu CG”.

O. br. 0101-5891-6/2025

Podgorica, 25.7.2025. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajuća guvernerka,

dr Irena Radović, s.r.